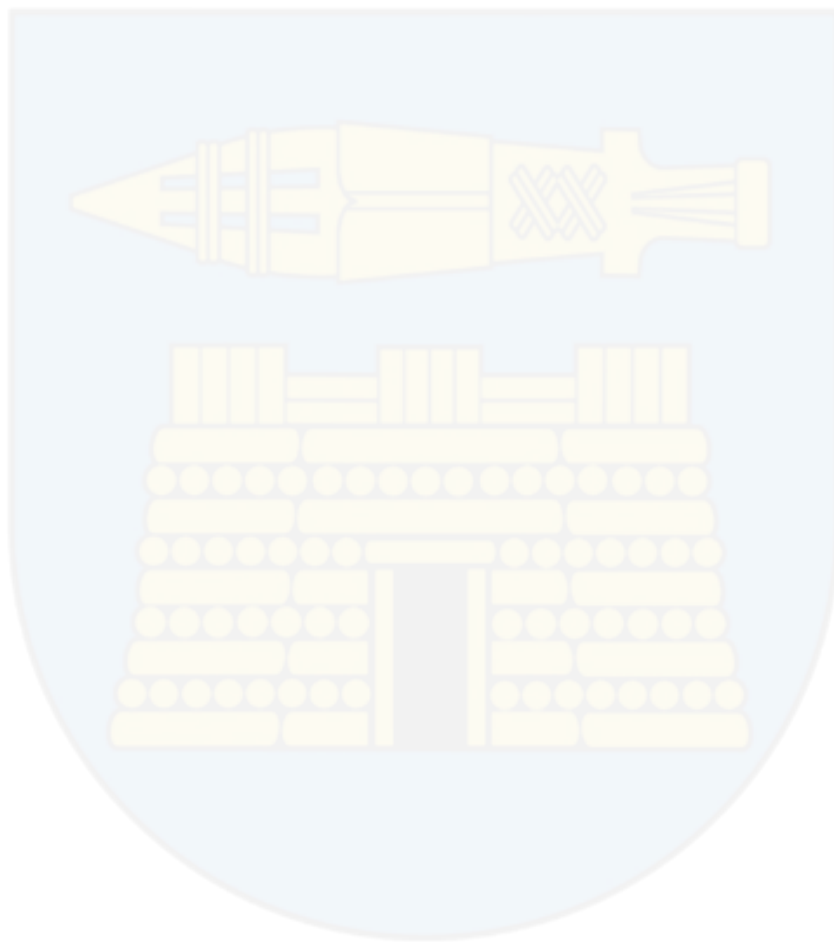

**Strategia Rozwoju Gminy Zgorzelec
na lata 2021–2030**

Opracowanie:

Urząd Gminy Zgorzelec

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

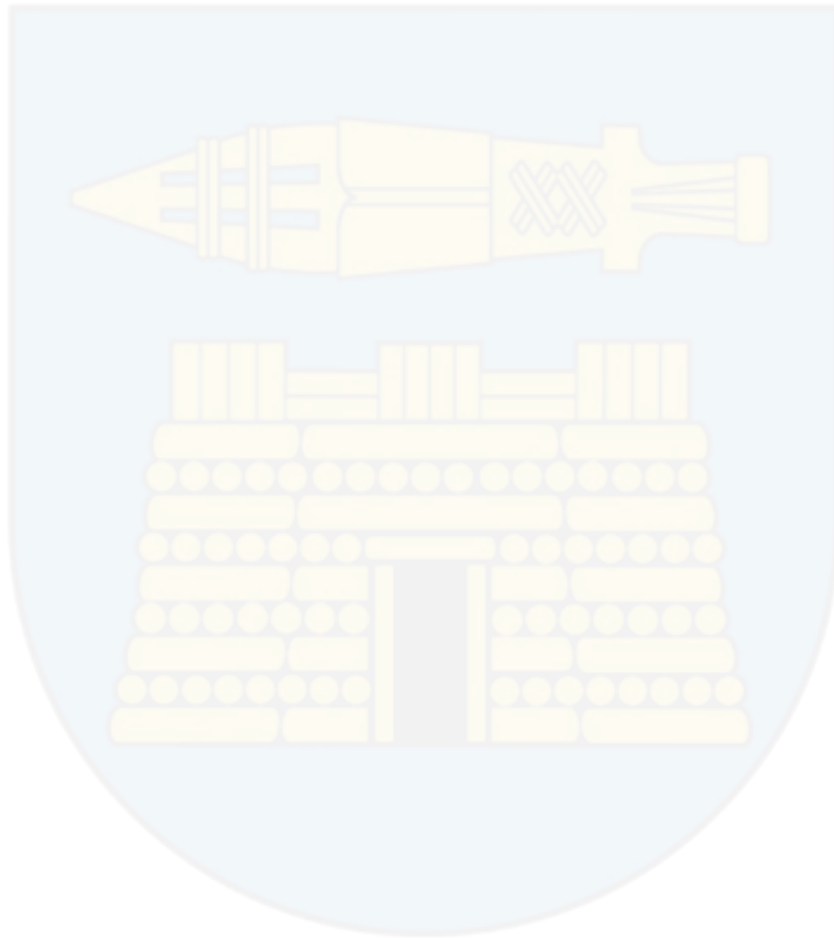
Strategię Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021 – 2030 opracowano o materiały źródłowe Wydziałów Urzędu Gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Ze względu na dostępność danych publicznych użytych do diagnozy oraz potrzebę zachowania spójności dokumentu, większość danych zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021 – 2030 zostało opracowanych według stanu na 2019 r., o ile nie zaznaczono inaczej.

 Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju

 KRAJOWY
INSTYTUT
JAKOŚCI

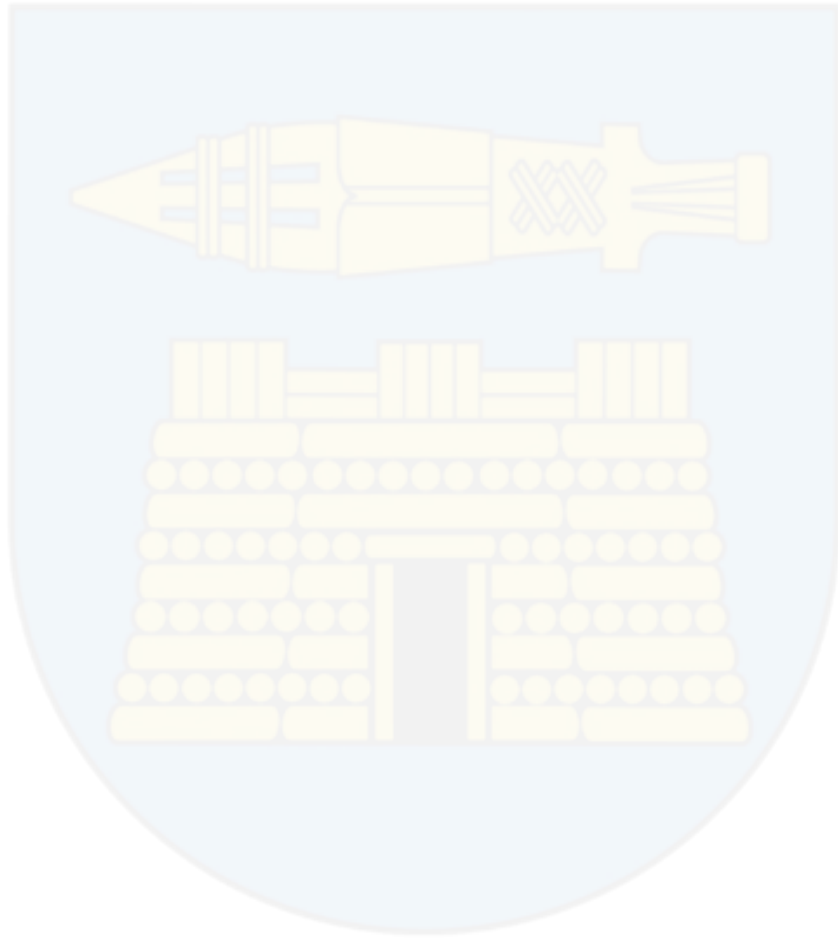
Szanowni Państwo

Przez ostatnie lata Gmina Zgorzelec bardzo się zmieniła. Stało się to dzięki zaangażowaniu mieszkańców, pozyskaniu środków europejskich i pracy samorządowców. Mamy wspaniałą, a zarazem nowoczesną Gminę, która jest bramą wjazdową do Polski z jednej strony i bramą wjazdową do Europy z drugiej strony.

Świat idzie do przodu, a razem z nim intensywnie rozwija się nasza Gmina. W minionym okresie, wspólnie z mieszkańcami, ekspertami, organizacjami społecznymi i przedsiębiorcami stworzyliśmy dokument, który wyznacza cele rozwoju do 2030r. Przedstawiliśmy w opracowanej Strategii wizję i misję zmierzającą do tego by Gmina była ekologiczną gminą aktywnych mieszkańców oraz przyjaznym i otwartym miejscem dla wszystkich. To, czy to zostanie osiągnięte, zależy od nas samych, niezależnie od tego, jak długo tu mieszkamy, czy też niezależnie od zamożności, stanu zdrowia, wieku, płci, poglądów, pochodzenia, obywatelstwa i wyznania.

Przyjęta strategia jest zapisem dokonanych wyborów i stanowi własność całej społeczności lokalnej. Jest wyrazem konsensusu mieszkańców co do wizji przyszłości Gminy. Wiem, że nie wszystkie cele i zamierzenia będą zrealizowane jednakowo szybko, bo zależy to w dużej mierze od dostępnych środków finansowych. Podkreślam, że nie jest to dokument o charakterze życzeniowym lecz realistyczny program rozwoju, a zaakceptowane w Strategii priorytety i cele stanowią podstawę do opracowania szczegółowych projektów i planów działania operacyjnego. Podkreślam, że to my – mieszkańcy – jesteśmy siłą Gminy, tworzymy ją i zdecydujemy jaka będzie w 2030 roku. Ja osobiście chciałabym, aby Gmina Zgorzelec była gminą szczęśliwych ludzi, którzy w pełni wykorzystali swoją szansę zrównoważonego rozwoju.

Piotr Machaj
Wójt Gminy Zgorzelec

Spis treści:

WPROWADZENIE	8
CZĘŚĆ 1: WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEJ DIAGNOZY SYTUACJI W GMINIE ZGORZELEC	11
1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej.....	12
2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej.....	15
3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej	18
4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych	21
4.1. Ocena sytuacji Gminy.....	21
4.2. Pożądane priorytety rozwojowe.....	22
5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej.....	24
CZĘŚĆ 2: MISJA I WIZJA	27
CZĘŚĆ 3: CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	29
CZĘŚĆ 4: MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ. USTALENIA I REKOMENDACJE	43
CZĘŚĆ 5: SPÓJNOŚĆ KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY Z KIERUNKAMI WYNIKAJĄCYMI ZE STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA	53
CZĘŚĆ 6: SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZENIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH.....	59
CZĘŚĆ 7: RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	61
Spis rycin	64
Spis tabel.....	64
Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Zgorzelec	
Załącznik 2: Ankieta	
Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna	

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021-2030 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju w perspektywie do 2030 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021-2030 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznym obowiązującym w Gminie Zgorzelec, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu – Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2030 roku oraz Strategią Rozwoju Sudety 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym. Ponadto wzięto pod uwagę zapisy poprzedniej Strategii Rozwoju Gminy Zgorzelec, w latach 2011-2020. Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców. Ważnym źródłem informacji byli członkowie Zespołu Strategicznego, w skład, którego wchodziłi reprezentanci władz:

- Piotr Machaj – Wójt Gminy Zgorzelec,
- Marek Wolanin – Zastępca Wójta Gminy Zgorzelec,
- Anna Demuth-Majda – Sekretarz Gminy Zgorzelec,
- Anna Rakoczy – Przewodnicząca Rady Gminy Zgorzelec,
- Grzegorz Miłoszewicz – Wiceprzewodniczący Rady Gminy Zgorzelec,
- Rafał Jasiul – Skarbnik Gminy Zgorzelec,
- Marta Kamińska – Naczelnik Wydziału Organizacyjnego,
- Barbara Mędrak-Rutowicz – Naczelnik Wydziału Oświaty i Promocji,
- Sylwia Prabucka – Naczelnik Wydziału Nieruchomości i Gospodarki Przestrzennej,
- Piotr Burlikowski – Naczelnik Wydziału Informatyki,
- Bartłomiej Puźoń – Naczelnik Wydziału Inwestycji i Drogownictwa,
- Tomasz Strykowski – Związek Pracodawców,
- Marek Bader – Związek Pracodawców,
- Robert Gruszecki – Organizacje pozarządowe,
- Małgorzata Korelin – Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury w Zgorzelcu z/s w Radomierzycach,
- Monika Kurek – Zastępca Dyrektora Gminnego Ośrodka Kultury w Zgorzelcu z/s w Radomierzycach,
- Bogumiła Hamielec – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zgorzelcu,
- Monika Kiełsińska – Zastępca Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zgorzelcu,
- Sylwia Słabicka – Dyrektor Szkoły Podstawowej im. Wandy Chotomskiej w Łagowie,
- Renata Mikołajów – Dyrektor Szkoły Podstawowej im. Sybiraków w Jerzmankach,
- Beata Aniszewicz – Dyrektor Szkoły Podstawowej im. Kornela Makuszyńskiego w Osieku Łużyckim,
- Bożena Pawełek – Dyrektor Szkoły Podstawowej im. Jana Brzechwy w Żarskiej Wsi,
- Barbara Kowalczyk – Dyrektor Przedszkola „Krasnoludki” i Żłobka „Muchomorki” w Jędrzychowicach,
- Małgorzata Krawczyńska – specjalista ds. informacji turystycznej w Centrum Rekreacyjno-Turystycznym w Radomierzycach,
- Michał Furmański – inspektor obrony cywilnej w Urzędzie Gminy Zgorzelec.

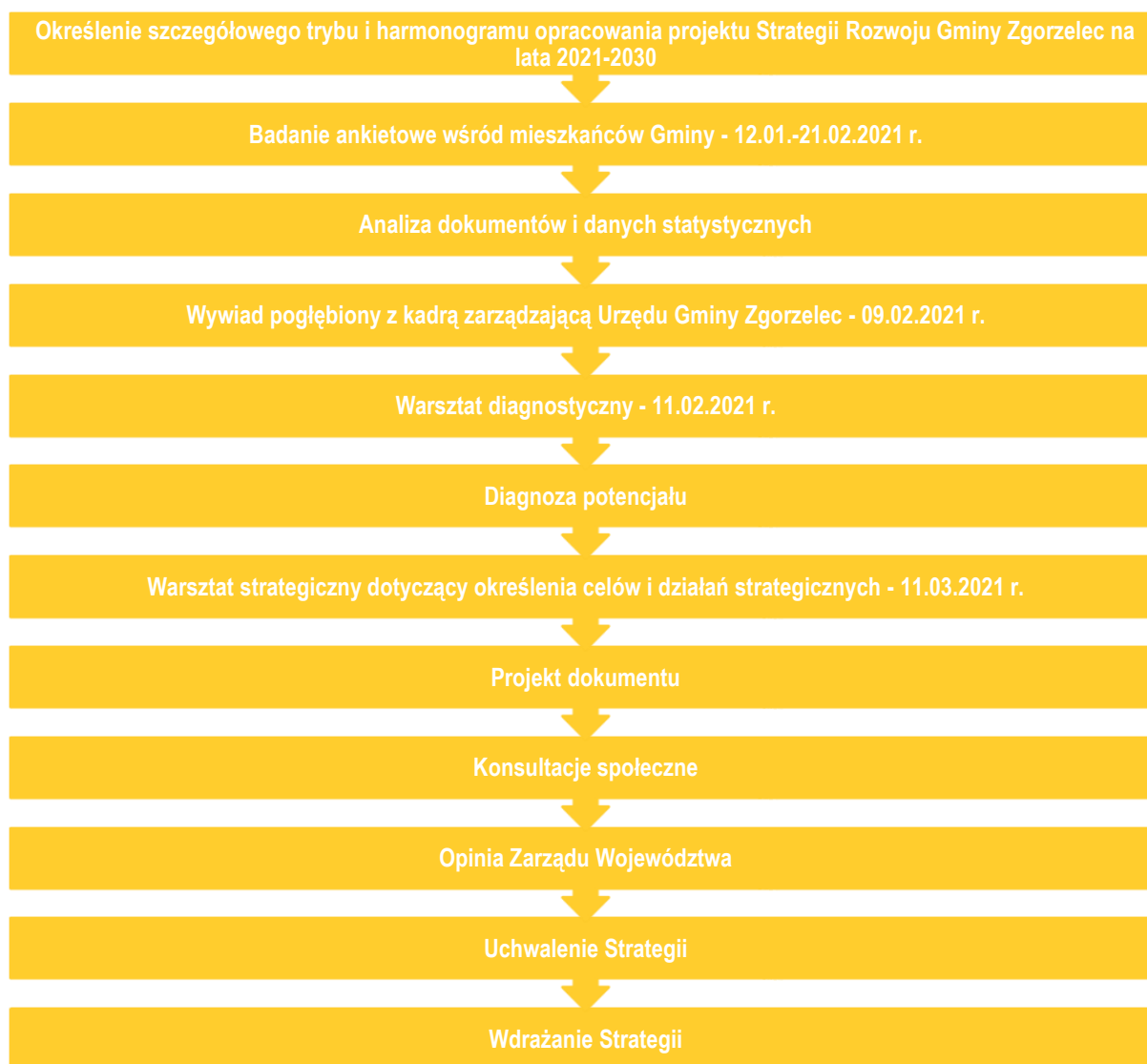
Dodatkowo Zespół Strategiczny wspierali eksperci z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania:

- Jakub Michałowski – Prezes Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju,
- Irma Kuznetsova – Dyrektor Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Iwona Nowacka – Zastępca Dyrektora Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Marcin Masternak – Specjalista ds. strategii i rozwoju lokalnego,
- Agnieszka Osuch – socjolog, trener, konsultant.

Koordynatorem prac nad strategią ze strony Gminy Zgorzelec z ramienia Urzędu Gminy była Marta Kamińska, Naczelnik Wydziału Organizacyjnego.

Poniższy schemat przedstawia poszczególne etapy procesu prac na Strategią:

Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy, pogłębioną cyklem trzech warsztatów strategicznych oraz badaniem ankietowym. Warsztaty przeprowadzono metodą design thinking. Podczas warsztatów uczestnicy dyskutowali na temat ochrony środowiska, edukacji, promocji, turystyki, kultury, sportu, usług społecznych, zdrowia, gospodarki, infrastruktury, komunikacji i bezpieczeństwa. Podczas pracy w grupach zdefiniowano silne strony Gminy oraz szanse i zagrożenia rozwoju. Na tej podstawie wyznaczono cele strategiczne oraz cele operacyjne, a dla nich wyznaczono zadania i działania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie postawionych celów. Następnie skonsultowano te zagadnienia z Zespołem Strategicznym i w kwietniu 2021 roku przygotowano projekt Strategii. Po uwzględnieniu uwag Zespołu Strategicznego, projekt został poddany konsultacjom społecznym i opiniowaniu przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego.

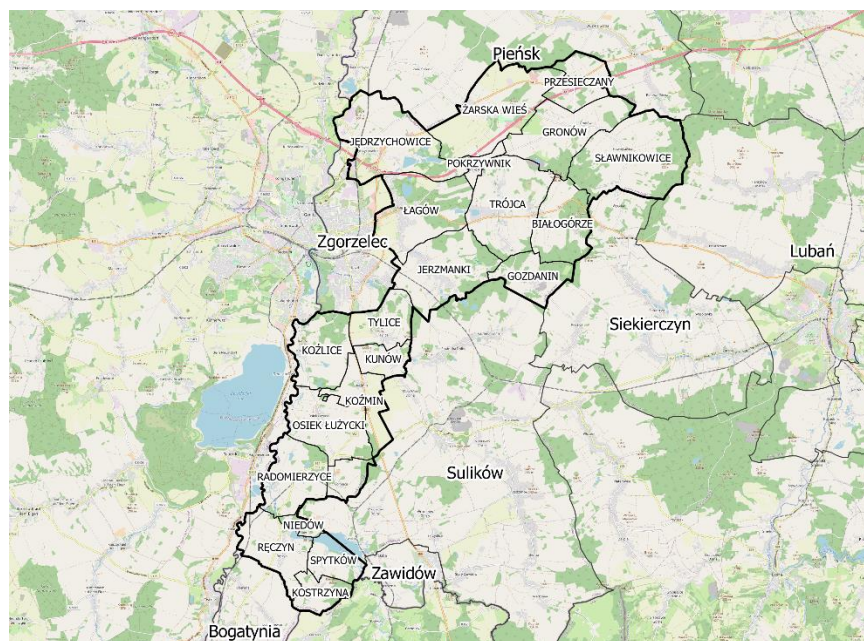
Cele i kierunki rozwoju opisane w Strategii zostały przeanalizowane także pod kątem spójności z obowiązującymi przepisami prawa, tj.:

- ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym
- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym,
- ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

**CZĘŚĆ 1: WNIOSKI Z
PRZEPROWADZONEJ DIAGNOZY
SYTUACJI W GMINIE ZGORZELEC**

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Zgorzelec jest gminą wiejską położoną w zachodniej części województwa dolnośląskiego i powiatu zgorzeleckiego. Jej zachodnią granicę stanowią Miasto Zgorzelec oraz rzeka Nysa Łużycka, przez którą przebiega granica państwowa z Niemcami. Na obszarze Gminy zlokalizowane są także dwa przejścia graniczne z tym państwem: Jędrzychowice – Ludwigsdorf oraz Radomierzycy – Hagenwerder. Na niewielkim południowym odcinku granica Gminy stanowi równocześnie granicę państwową z Republiką Czeską. Na całkowity obszar Gminy składa się 21 sołectw.

Ryc. 1. Lokalizacja Gminy Zgorzelec.

Źródło: Opracowanie własne.

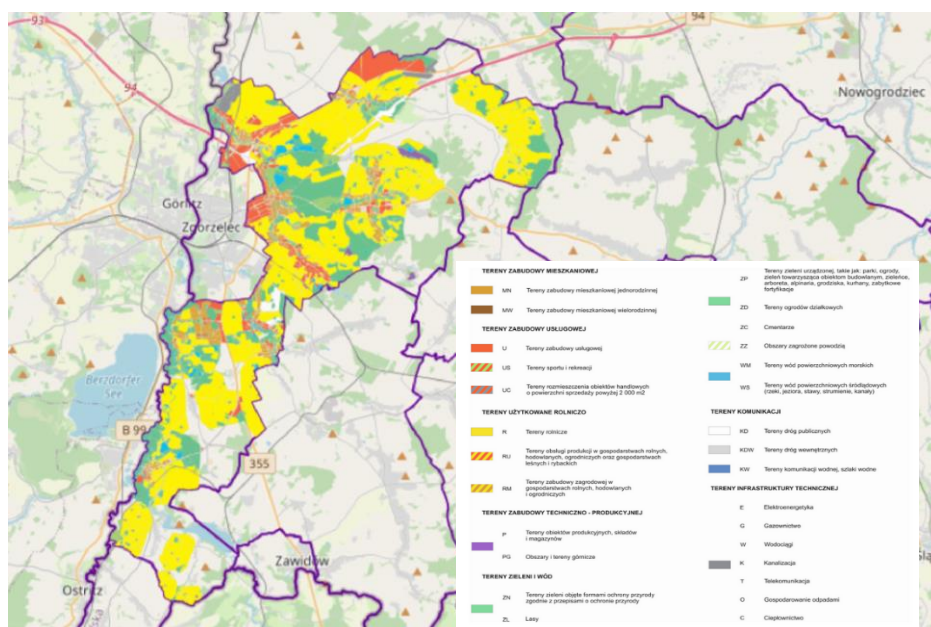
Transgraniczne położenie Gminy stanowi obecnie jej niezaprzeczalny atut, stwarzając przy tym dogodne warunki do dalszego rozwoju jednostki. Dalsza intensyfikacja sąsiedzkiej współpracy pomiędzy przygranicznymi jednostkami z obszaru Polski, Niemiec oraz Czech (regionami, samorządami i innymi podmiotami) powinna prowadzić do stałego umacniania i rozwijania kontaktów pomiędzy poszczególnymi wspólnotami lokalnymi. Istotą i celem takiej współpracy powinno być stworzenie sieci powiązań, dzięki którym ukształtowane zostaną dogodne warunki stałej kooperacji w zakresie gospodarki, nastąpi wzrost wzajemnego zaufania pomiędzy społecznościami oraz zniesione zostaną bariery o charakterze oświatowym, kulturowym i socjalnym.

Funkcjonowanie Gminy Zgorzelec jest obecnie silnie powiązane z sąsiadującymi z nią jednostkami samorządu terytorialnego, zwłaszcza z Miastem Zgorzelec oraz Gminą Bogatynia. Miasto Zgorzelec oraz zlokalizowane na jego obszarze podmioty gospodarcze stanowią jedno z ważniejszych źródeł zatrudnienia dla osób zamieszkujących teren Gminy. Równocześnie w ostatnich latach zauważa się stały i wysoki trend migracji ludności Miasta na teren Gminy w poszukiwaniu atrakcyjnych i tańszych lokalizacji dla planowanej zabudowy jednorodzinnej. Powiązania z Gminą Bogatynia wyrażają się głównie poprzez zlokalizowane na jej obszarze Kopalnię Węgla Brunatnego „Turów” oraz Elektrownię „Turów”. Obie jednostki stanowią istotne miejsce zatrudnienia dla wysokowyspecjalizowanych kadr zamieszkujących obszar Gminy Zgorzelec. Ryzyko zakończenia funkcjonowania obu jednostek stanowić będzie w przyszłości istotny impuls dla planowanych do podjęcia działań, związanych z koniecznością zapewnienia warunków dla sprawiedliwej transformacji energetycznej i gospodarczej całego regionu worka turoszowskiego.

Pomimo typowo ruralistycznego charakteru krajobrazu Gminy, w ostatnich latach znaczenie działalności gospodarczej związanej z rolnictwem, leśnictwem oraz łowiectwem dla funkcjonowania jednostki stale malało. Położenie Gminy na styku granic z Niemcami i Czechami, dołączenie Polski do Unii Europejskiej oraz strefy Schengen, wzrost wartości wymiany handlowej pomiędzy tymi krajami oraz przebiegająca przez jej obszar autostrada A4 stały się impulsem do

rozwoju branż gospodarki związanych z transportem, logistyką oraz przechowywaniem i magazynowaniem towarów. W ślad za nimi rozwijać zaczęły się branża hotelarska, gastronomiczna oraz logistyczna.

Zasady kształtowania obecnej polityki przestrzennej na terenie na obszarze Gminy, zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczenia terenów oraz określania zasad i zagospodarowania i zabudowy określone są przez *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zgorzelec* oraz obowiązujące i sukcesywnie aktualizowane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Obowiązująca obecnie wersja *Studium* została przyjęta uchwałą Rady Gminy Zgorzelec nr 46/19 z dnia 29.04.2019 r. w sprawie zmian *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zgorzelec*. Łączna powierzchnia Gminy, pokryta planami miejscowymi wynosi ok. 94,05 km², co stanowi ok. 68,6% jej całkowitej powierzchni. Na terenach nie objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wydaje się decyzje o warunkach zabudowy oraz decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Ryc. 2. Rozmieszczenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy Zgorzelec – stan na 07.04.2021 r.

Źródło: https://mapa.inspire-hub.pl/#/gmina_zgorzelec

Dla przyszłych przeobrażeń struktury funkcjonalnej, przestrzennej oraz osadniczej Gminy kluczowe znaczenie będzie miał proces migracji ludności z terenów Miasta Zgorzelca (oraz jednostek ościennych) w poszukiwaniu nowych, atrakcyjnych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną. Proces ten powinien nasilać się w związku z postępującym i szybkim rozwojem przemysłu i usług na terenie Miasta Zgorzelca oraz jednoczesnym zmniejszaniem się dostępności terenów, które mogłyby być przeznaczone na cele zabudowy mieszkaniowej w jego administracyjnych granicach. Kolejnym czynnikiem, który w przyszłości będzie istotnie oddziaływał na strukturę funkcjonalno-przestrzenną Gminy będzie jej dalszy rozwój gospodarczy, skutkujący zajmowaniem kolejnych terenów pod zabudowę przedsiębiorstw oraz infrastrukturę wspierającą. Nieunikniona w przyszłości konieczność transformacji energetycznej regionu tzw. worka turoszowskiego stanie się przyczyną rozwoju wielkoskalowych obiektów infrastruktury OZE (farm fotowoltaicznych). Jednocześnie dla zachowania obecnego ładu przestrzennego Gminy oraz jego poprawy w przyszłości koniecznym będzie podejmowanie działań zmierzających do utrzymania istniejącej sieci osadnictwa oraz przywrócenie wysokiej wartości walorów architektoniczno-urbanistycznych dla obszarów zabudowy zabytkowej, wprowadzanie nowych zespołów zabudowy w taki sposób, by nie prowadziły one do zakłócenia i gruntownej zmiany historycznie ukształtowanego krajobrazu poszczególnych jednostek osadniczych, lokalizowanie nowych zespołów zabudowy w ciągu już istniejących struktur lub ich wpisywanie w ciągi naturalnej kontynuacji rozwoju oraz przeciwdziałanie wprowadzaniu trwałej zabudowy o niskiej jakości wykonania.

Na podstawowy układ komunikacyjny Gminy składają się autostrada A4 przebiegająca przez jej północny obszar (o orientacji wschód-zachód) oraz gęsta sieć dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Stan dróg na terenie Gminy należy ocenić jako dobry i bardzo dobry, z wyłączeniem dróg powiatowych, których stan w przeważającej części jest zły, z widocznymi licznymi ubytkami w nawierzchni asfaltowej i wymaga pilnych remontów. Jednocześnie istniejąca siatka drogowa zapewnia możliwość swobodnego przemieszczania się pomiędzy poszczególnymi miejscowościami na terenie Gminy oraz przejazdów tranzytowych.

Obszar Gminy Zgorzelec przecinają cztery linie kolejowe, jednak obecnie użytkowane na nich są jedynie dwie stacje (w Jędrzychowicach i Jerzmankach). Dodatkowo, obie znajdują się w znacznym oddaleniu od tych miejscowości, przez co są one wykorzystywane przez mieszkańców w niewielkim stopniu. Najbliższy przystanek kolejowy o większym znaczeniu dla pasażerów zlokalizowany jest w Mieście Zgorzelcu. Jednocześnie w Gminie funkcjonuje system komunikacji zbiorowej obsługiwanej przez przewoźników prywatnych. Na terenie każdej z miejscowości zlokalizowane są przystanki autobusowe, jednak istniejąca siatka połączeń nie zapewnia możliwości podróżowania do wszystkich miejscowości na obszarze Gminy dla mieszkańców nie posiadających, lub nie mających dostępu, do własnego samochodu. Dodatkowo dostrzega się potrzebę organizacji systemu publicznego transportu zbiorowego (w porozumieniu z Miastem Zgorzelcem oraz innymi jednostkami powiatu zgorzeleckiego). W szczególności konieczność ta obserwowana jest w przypadku miejscowości położonych w najbliższej okolicy Zgorzelca i związana jest z dojazdami mieszkańców Gminy do pracy, szkół oraz korzystania z oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej miasta. Gmina jest także bardzo dobrze skomunikowana z Niemcami oraz Czechami.

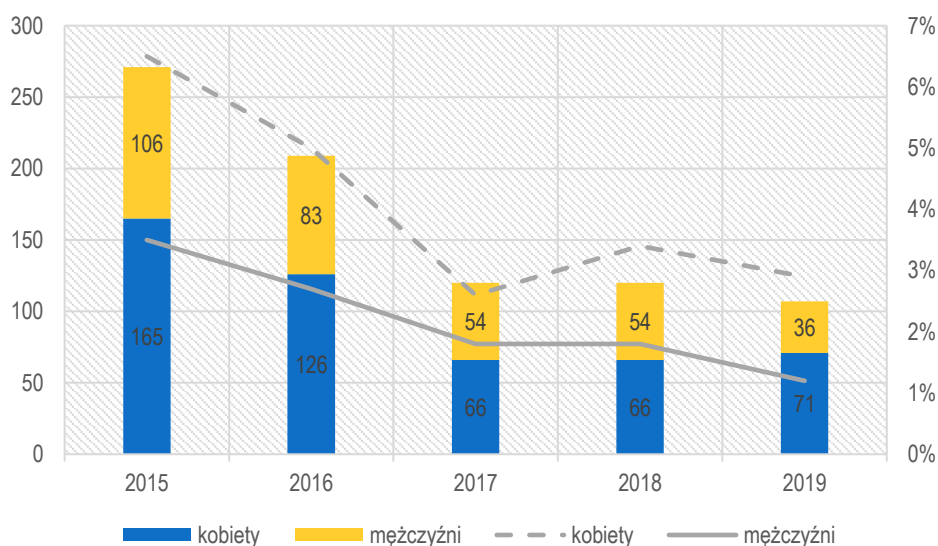
Spójna, zintegrowana transportowo i wysokiej jakości przestrzeń w przyszłości powinna się stać podstawą dalszego rozwoju gospodarczego i społecznego Gminy.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Gmina Zgorzelec, na tle innych jednostek powiatu zgorzeleckiego, charakteryzuje się przeciętnym stopniem rozwoju przedsiębiorczości. Według danych GUS na terenie Gminy, na koniec 2019 r., zarejestrowanych było 96 podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na obszarze Gminy to przedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 10 osób (98,4%) – przedsiębiorstwa większe stanowiły jedynie 1,6% wszystkich podmiotów gospodarczych. Jednocześnie w ciągu ostatnich pięciu lat liczba przedsiębiorstw zatrudniających 10 i więcej osób stale malała. Na obszarze Gminy nie funkcjonują przedsiębiorstwa zatrudniające więcej niż 50 osób. Transgraniczne położenie Gminy stwarza jednak dogodne warunki do dalszego rozwoju przedsiębiorczości na jej terenie. Dominującymi branżami prowadzenia działalności w Gminie są obecnie handel hurtowy i detaliczny oraz budownictwo. W ostatnich latach rosło znaczenie branży transportowej i magazynowej oraz przetwórstwa przemysłowego.

Wskaźnik bezrobocia na obszarze Gminy kształtował się na koniec 2019 r. na bardzo niskim poziomie – 2%, co było wynikiem zdecydowanie lepszym niż średnia wyznaczona dla całego powiatu zgorzeleckiego (2,5%) oraz województwa dolnośląskiego (3,2%). Jednocześnie problem bezrobocia na terenie Gminy dotyka w znacznie większym stopniu kobiety, niż mężczyzn. W 2019 r. na każde trzy osoby pozostające bez stałego miejsca zatrudnienia przypadają bowiem 2 kobiety. Istotnym zagrożeniem dla obecnego funkcjonowania lokalnego rynku pracy jest odpływ osób młodych i wykwalifikowanych pracowników do przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie gmin sąsiednich oraz konkurencja ze strony silniejszych ośrodków (w szczególności Miasta Zgorzelec oraz Niemiec i Czech).

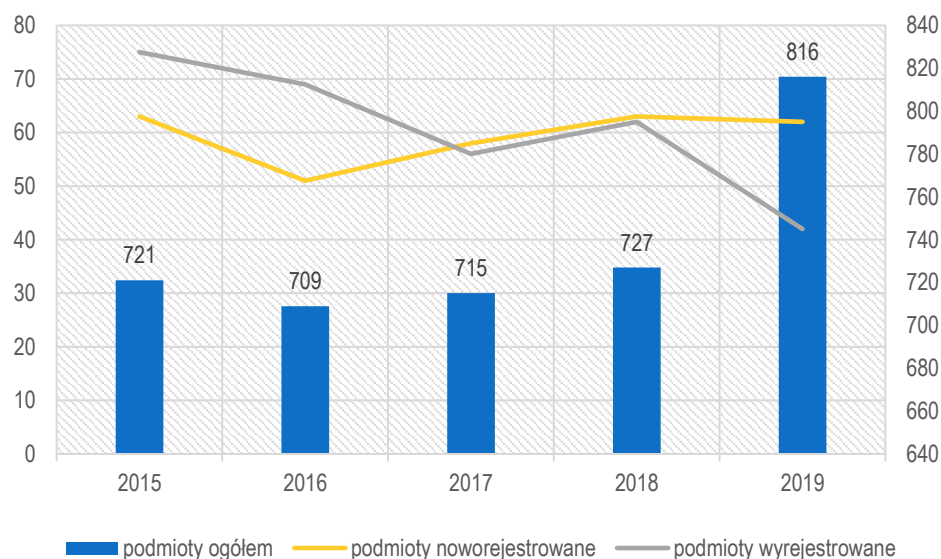
Ryc. 3. Bezrobocie wśród mężczyzn i kobiet w Gminie Zgorzelec w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na sytuację gospodarczą Gminy oraz tempo jej przyszłego rozwoju gospodarczego silnie oddziałuje funkcjonowanie Kopalni Węgla Brunatnego „Turów” oraz Elektrowni „Turów”, a także niepewność związana z możliwością zakończenia ich eksploatacji i, wynikająca z tego, konieczność transformacji energetycznej regionu tzw. worka turoszowskiego. Transformacja ta, mająca na celu osiągnięcie założeń gospodarki neutralnej dla klimatu, zgodnie z polityką Europejskiego Zielonego Ładu, będzie polegać przede wszystkim na stopniowej dywersyfikacji działalności gospodarczej, tworzeniu miejsc pracy poza górnictwem i konwencjonalną energetyką oraz etapowej rewitalizacji terenów zdegradowanych w wyniku działalności górniczej. Z danych udostępnionych przez PGE S.A. wynika, że ponad 80% obecnych pracowników kompleksu Turów zamieszkuje Gminę Bogatynia oraz Miasto i Gminę Zgorzelec. Ponad 75% pracowników jest obecnie w wieku 40 i więcej lat. W związku z tym, w najbliższych latach należy podjąć działania restrukturyzacyjno-transformacyjne, które prowadzić będą do głębokiej przemiany społeczno-gospodarczej regionu i Gminy Zgorzelec. Podstawowym zadaniem nowych specjalności i innowacyjnych przedsiębiorstw będzie utrzymanie stabilności gospodarczo-finansowej Gminy oraz wykreowanie nowych miejsc pracy, umożliwiających zatrudnienie

osobom odchodzącym z sektorów emisyjnych oraz młodym, dopiero wchodzącym na rynek pracy. Osiągnięciu tych celów będzie służyć m.in. działalność klastra energetycznego na terenie Gminy. W najbliższej przyszłości silnie rozwijać się będzie sektor energetyczny związany z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii (zwłaszcza energii słonecznej oraz wiatrowej). Rozwój zielonej energetyki na skalę przemysłową umożliwi przyciągnięcie nowych, energochłonnych inwestycji, dla których ważne jest ograniczenie śladu węglowego we własnej działalności. Transformacja energetyczna regionu wymagać będzie także dużego zaangażowania sektora naukowego i wysoko wykwalifikowanej kadry pracowniczej.

W obszarze gospodarczym przyszłe działania Gminy powinny koncentrować się na tworzeniu warunków do rozwoju przedsiębiorczości, sprzyjać inwestycjom i tworzeniu nowych przedsiębiorstw i nowych miejsc pracy, także dzięki ułatwieniu dostępu do infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość (np. inkubatorów przedsiębiorczości, usług szkoleniowych, informacyjnych, poprawą jakości usług publicznych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej). Istotne będzie dalsze zwiększenie podaży nowych terenów inwestycyjnych oraz przywracanie obszarom przemysłowym, zdegradowanym ich pierwotnej funkcji. W przypadku mieszkańców szczególnie zagrożonych utratą miejsc w pracy w wyniku zamknięcia lub ograniczenia pracy kopalni i elektrowni „Turów” oraz osób młodych istotny będzie dalszy rozwój lokalnego, wewnętrznego rynku pracy dostosowanego do nowych potrzeb lokalnej i regionalnej gospodarki. Należy wdrożyć rozwiązania umożliwiające wsparcie i aktywizację zawodową tych osób (np. doradztwo zawodowe, staże, praktyki, szkolenia, kursy umożliwiające przekwalifikowanie). Istotne będzie tworzenie zachęt dla przedsiębiorców do zatrudniania młodych osób (np. poprzez rozwój systemu szkoleń dostosowanych ściśle do potrzeb pracodawców).

Ryc. 4. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON na terenie Gminy Zgorzelec w latach 2015-2019 – ogółem, podmioty noworejestrowane oraz podmioty wyrejestrowywane.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Sytuacja gospodarcza Gminy w bezpośredni sposób oddziałuje na stan jej finansów publicznych. W ostatnich pięciu latach można było zaobserwować znaczny wzrost całkowitych dochodów i wydatków budżetu Gminy Zgorzelec. W każdym z analizowanych okresów występowały jednak nadwyżki operacyjne. Kwota długu budżetu Gminy uległa w latach 2018 i 2019 znacznemu wzrostowi, było to jednak związane z realizacją na jej obszarze szeregu inwestycji infrastrukturalnych. Obecny stan zadłużenia budżetu Gminy nie zagraża jednak jej stabilności finansowej. Na koniec 2019 r. wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca wyniósł ponad 5,4 tys. zł.

Wśród dochodów budżetowych Gminy największe znaczenie odgrywiają jej dochody własne (podatki lokalne, opłaty lokalne oraz udziały w podatkach centralnych). W latach 2015-2019 ich udział w całkowitej strukturze dochodów budżetowych zmalał jednak z poziomu 70,6% w roku 2015 do poziomu 55,3% w roku 2019. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy było jednak zwiększenie datacji przekazywanych z budżetu państwa w związku z realizacją programu 500+. Wśród dochodów własnych największe znaczenie odgrywiają dochody pochodzące z tytułu podatku od nieruchomości, podatku dochodowego od osób fizycznych, wpływy z opłat lokalnych oraz podatku rolnego. Taka

struktura dochodów budżetowych, pomimo spadającego znaczenia dochodów własnych, świadczy o dużej samodzielności finansowej Gminy.

Kształtowanie się budżetu Gminy w przeszłości będzie także miało wpływ na jej przyszły potencjał finansowy oraz zdolność do obsługi nowych zobowiązań. Z analizy zapisów Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Zgorzelec na lata 2021-2028 wynika, że potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji po pokryciu wszystkich kosztów funkcjonowania oraz spłacie obecnie zaplanowanych zobowiązań wyniesie ok. 42,6 mln zł¹. Jednocześnie rozwój zdywersyfikowanej gospodarki w przyszłości pozwoli przeciwdziałać spowolnieniu gospodarczemu spowodowanemu zakończeniem pracy kopalni i elektrowni „Turów” i ograniczy ryzyko marginalizacji i depopulacji obszaru Gminy. Nowe miejsca pracy, nowoczesna gospodarka i korzystne położenie Gminy powinny zapewnić stabilny dochód i umożliwić jej dalszy rozwój.

Dostęp mieszkańców Gminy do podstawowej infrastruktury technicznej jest zróżnicowany. W 2019 r. zdecydowana większość mieszkańców posiadała dostęp do sieci wodociągowej (87,5%), jednak do sieci kanalizacyjnej dostęp posiadało jedynie 16,3% mieszkańców. Obecnie Gmina posiada pozwolenie na rozbudowę sieci kanalizacyjnej na terenie miejscowości Kunów oraz Tylice jednak dalszy rozwój sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy ograniczony jest przez wysokie koszty jej rozbudowy oraz znaczne oddalenie od siebie poszczególnych miejscowości. Z tego względu na terenie Gminy postępuje rozbudowa systemu przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków (polegająca także na sukcesywnej eliminacji zbiorników bezodpływowych) oraz projektowane jest wybudowanie instalacji oczyszczalni kontenerowych. Dostęp do sieci gazowniczej posiadało w 2019 r. 35,8% mieszkańców Gminy.

Na terenie Gminy obowiązuje konieczność prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. System zagospodarowania odpadów jest dobrze zorganizowany i działa sprawnie. Odsetek liczby mieszkańców objętych nim kształtował się w latach 2015-2019 na poziomie ok. 80%, jednak różnica ta wynika głównie z faktu, że wiele osób zarejestrowanych jako mieszkańcy Gminy w rzeczywistości na co dzień pracuje, studiuje lub uczy się poza jej obszarem.

Gmina Zgorzelec posiada bardzo dobre warunki do rozwoju energetyki OZE, zwłaszcza w zakresie instalacji fotowoltaicznych. Pomimo tego, potencjał ten pozostaje wciąż niewykorzystany. Na obszarze Gminy funkcjonuje obecnie jedynie jeden zespół elektrowni wiatrowych (o mocy 50 MW) oraz jedna farma fotowoltaiczna (o mocy 55 MW). System energetyczny Gminy oparty jest o energię elektryczną wytworzoną w pobliskiej elektrowni „Turów”, która na cele swojej działalności wykorzystuje węgiel brunatny. Przez teren Gminy przebiegają także linie wysokiego napięcia, stanowiące element sieci przesyłowej krajowego systemu elektroenergetycznego. Szansą na zmianę systemu produkcji i zaopatrzenia mieszkańców w energię elektryczną jest działalność Zgorzeleckiego Klastra Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii i Efektywności Energetycznej, którego Gmina jest współzałożycielem. Samorząd jest także sygnatariuszem i członkiem Komitetu Transformacji Regionu Turoszowskiego.

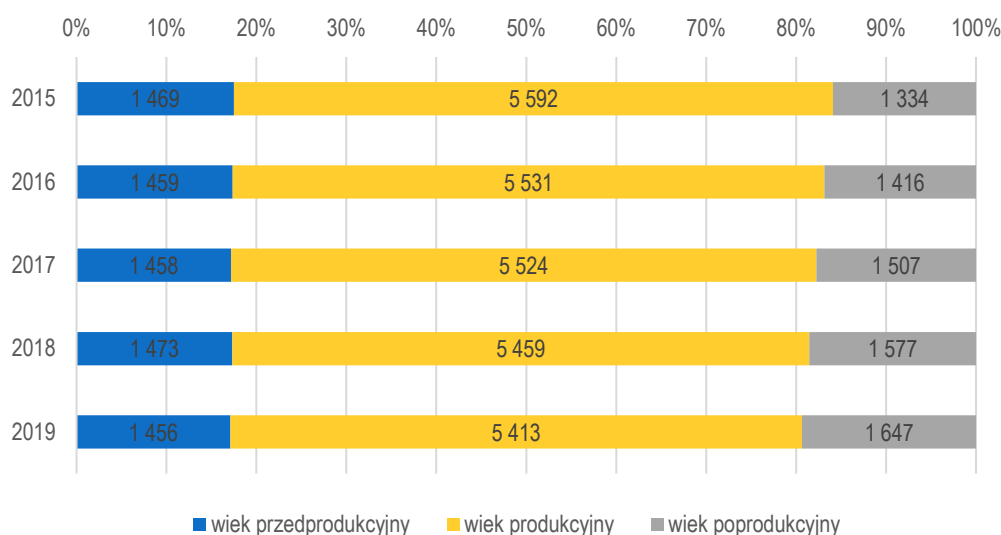
---

¹ Uchwała nr 214/21 Rady Gminy Zgorzelec z dnia 31 marca 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Zgorzelec.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Gmina Zgorzelec stanowi średniej wielkości jednostkę administracyjną, której obecną sytuację demograficzną można określić jako dobrą. W latach 2015-2019 można było zaobserwować stały wzrost liczby jej mieszkańców, w znacznej mierze wynikający z wysokiego dodatniego salda migracji. Dominujący wpływ na tą sytuację ma obserwowana od kilku lat tendencja do przesiedlania się ludności z administracyjnych obszarów miasta Zgorzelec na podmiejskie i wiejskie tereny zlokalizowane już w administracyjnych granicach Gminy. Jednocześnie jednak ogólny wzrost liczby jej mieszkańców w dużej mierze niwelowany jest przez występujący ujemny przyrost naturalny.

W latach 2015-2019 w Gminie Zgorzelec można było zaobserwować znaczne zmiany w strukturze demograficznej zamieszkujących ją mieszkańców, które są jednak charakterystyczne dla większości jednostek administracyjnych w kraju. W tym okresie stale malała liczba osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, rosła natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym. W 2017 liczba osób w wieku poprodukcyjnym przekroczyła liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym. W ślad za opisanymi powyżej zmianami w strukturze demograficznej podążają także niekorzystne trendy w zakresie kształtowania się odsetka mieszkańców w tzw. wieku kreatywnym. W analizowanym okresie wartość tego wskaźnika spadła o 1,2 pkt proc. (2015 – 15,9%, 2019 – 14,7%). Znacznie wzrósł natomiast wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego (2015 – 16%, 2019 – 21,5%).

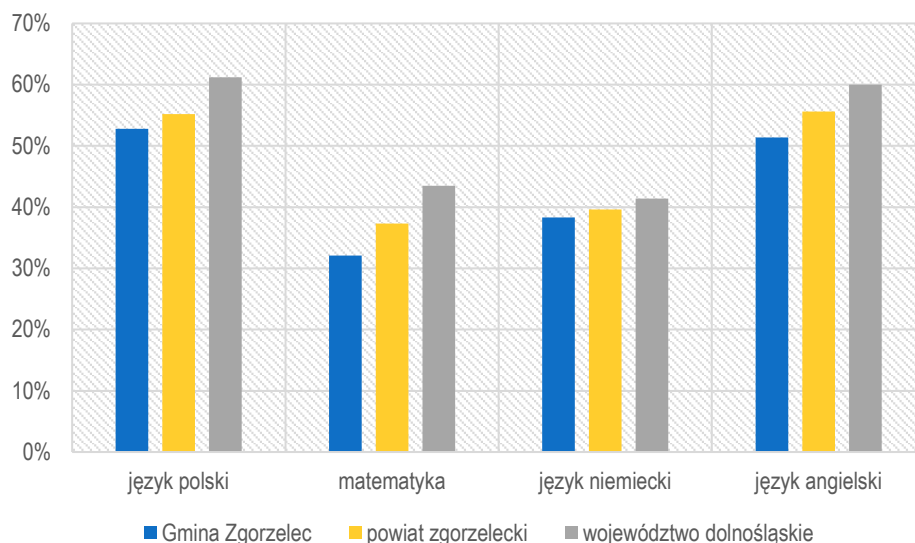
Ryc. 5. Struktura wieku mieszkańców Gminy Zgorzelec w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jednocześnie prognozy opracowane przez Główny Urząd Statystyczny wskazują, że w perspektywie do 2030 r. ogólna liczba ludności w Gminie będzie stale rosła. Postępować będą jednak w dalszym ciągu obserwowane już obecnie tendencje w zakresie spadku odsetka mieszkańców w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. W związku z powyższym w przyszłości będzie należało podjąć działania zmierzające do ograniczenia spadku liczby ludności Gminy w wieku produkcyjnym (w szczególności kreatywnym) oraz wzmocnienia udziału w niej osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Z drugiej strony należało będzie także położyć większy nacisk na rozwój oferty usług skierowanej dla seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami.

Istniejąca na obszarze Gminy infrastruktura oświatowa w całości zabezpiecza potrzeby mieszkańców, w zakresie liczby miejsc przeznaczonych dla uczniów na poszczególnych etapach ich nauki i rozwoju. Obecnie pozostaje ona jednak niewykorzystana. Istotnym problemem w funkcjonowaniu gminnych placówek oświatowych jest bowiem odpływ dzieci oraz młodzieży do placówek zlokalizowanych na terenach innych gmin – w szczególności do Miasta Zgorzelca. Ocenia się, że w latach 2015-2019 wynosił on od 30% do 40% całkowitej liczby dzieci w wieku szkolnym. Głównym powodem takiego stanu rzeczy jest podejmowanie przez rodziców tych dzieci pracy zawodowej poza terenem Gminy Zgorzelec. Wówczas, ze względów logistycznych, dzieci dowożone są przez tych rodziców także do szkół zlokalizowanych na terenach miejscowości, gdzie wykonują oni swoje obowiązki zawodowe. Aby przeciwdziałać temu zjawisku w ostatnich

latach podjęto szereg działań zmierzających do uatrakcyjnienia oferty edukacyjnej gminnych placówek oświatowych: przeprowadzono remonty szkół powiązane także z doposażeniem sal lekcyjnych w najnowocześniejsze pomoce naukowe, wzbogacono ofertę zajęć pozalekcyjnych, wprowadzono możliwość darmowych wyjazdów na basen i lodowisko oraz dofinansowań do udział w koloniach i półkoloniach. Uczniowie z obszaru Gminy mają także możliwość darmowego dojazdu do szkół i przedszkoli.

Ryc. 6. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Zgorzelec, powiecie zgorzeleckim i województwie dolnośląskim w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Zgorzelcu.

Organizacja i koordynacja zdecydowanej większości przedsięwzięć kulturalnych na obszarze Gminy leży w gestii Gminnego Ośrodka Kultury w Zgorzelcu z/s w Radomierzycach (GOK). Działalność ośrodka koncentruje się wokół przedsięwzięć, które sprzyjają rozwojowi życia kulturalnego oraz promują Gminę na zewnątrz. Na terenie Gminy funkcjonuje także Biblioteka Publiczna w Łagowie oraz jej liczne filie położone w poszczególnych sołectwach.

Gmina Zgorzelec posiada dogodne warunki do rozwoju usług turystycznych, rekreacji oraz oferty spędzania wolnego czasu. Za realizację zadań w zakresie rozwoju i promocji turystyki, rekreacji oraz kultury fizycznej odpowiedzialne jest Centrum Rekreacyjno-Turystyczne z siedzibą w Radomierzycach (CRT). Do dyspozycji Centrum pozostaje wielofunkcyjny obiekt przystosowany do organizacji imprez sportowych i rekreacyjnych dla mieszkańców Gminy. Jednostka organizuje także indywidualne i grupowe spływy kajakowe Nysą Łużycką. CRT jest także operatorem innych obiektów sportowych zlokalizowanych na obszarze Gminy. W Gminie sukcesywnie rośnie zainteresowanie różnymi formami aktywnego spędzania wolnego czasu. Wśród jej mieszkańców zmienia się model wypoczynku i rekreacji. Zwiększa się także zainteresowanie ofertą turystyczną Gminy wśród osób mieszkających na co dzień poza jej obszarem. Jednocześnie dalszy rozwój gminnej oferty rekreacyjnej i turystycznej powinien odbywać się we współpracy z jednostkami ościennymi (także niemieckimi i czeskimi). Wspólne działania infrastrukturalne i promocyjne pomogą w jeszcze większym stopniu zwiększyć atrakcyjność turystyczną tego regionu, przyciągną większą grupę turystów oraz zatrzymają ich na dłuższy czas.

Na obszarze Gminy funkcjonują dwa publiczne zakłady podstawowej opieki zdrowotnej (w Radomierzycach i Trójcy) oraz jeden niepubliczny zakład opieki zdrowotnej. Dokumentem regulującym ramy prowadzonej polityki zdrowotnej jest „Strategia Promocji i Profilaktyki Zdrowia dla Gminy Zgorzelec”. Gminne przychodnie borykają się z problemem braku odpowiednio wykwalifikowanej kadry pracowniczej. W głównej mierze sytuacja ta wynika z faktu, że osoby te podejmują prace za granicą (w Niemczech i Czechach), gdzie oferowane są im wyższe zarobki.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Zgorzelec odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w siedzibą w Zgorzelcu (GOPS). W latach 2015-2019 można było zauważyć stopniowy spadek liczby rodzin oraz osób objętych pomocą GOPS. Jednocześnie wśród najważniejszych powodów objęcia poszczególnych osób systemem pomocy społecznej można wymienić: ubóstwo, przewlekłą lub ciężką chorobę,

niepełnosprawność, bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. W najbliższej przyszłości, na kierunki podejmowanych działań w zakresie pomocy społecznej, najsilniej wpływać będzie proces starzenia się społeczeństwa i konieczność silniejszego otwarcia się na potrzeby osób starszych, długotrwale chorych i niepełnosprawnych. Planując przyszłe działania należy uwzględnić konieczność zapewnienia opieki seniorom, którzy są jej pozbawieni ze strony rodziny, bądź posiadana przez nich rodzina nie jest w stanie zapewnić im takiego wsparcia. Konieczne będzie także poszerzenie oferty wsparcia rodzin, które przeżywają problemy opiekuńczo-wychowawcze.

Planowane w przyszłości działania w zakresie sfery społecznej w Gminie powinny zmierzać do budowy aktywnej zawodowo i zintegrowanej wspólnoty obywatelskiej. W kontekście nieuniknionej transformacji gospodarczej i energetycznej Gminy powinno się podejmować czynności prowadzące do zwiększenia kompetencji i kwalifikacji zawodowych jej mieszkańców, przygotowania lokalnej społeczności do zmieniających się priorytetów rozwojowych oraz współodpowiedzialności za rozwój „małej ojczyzny”. Konieczne będzie m.in. podjęcie działań o charakterze edukacji ekologicznej, wykorzystania potencjału drzemącego w ludności oraz funkcjonujących na obszarze gminy organizacji społecznych oraz rozwoju dialogu społecznego.

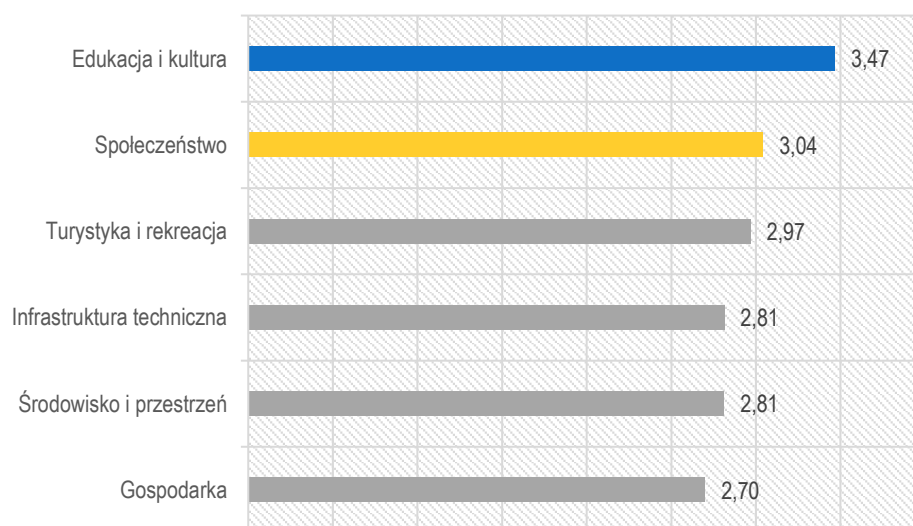
4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

4.1. Ocena sytuacji Gminy

Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Zgorzelec przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców w formie kwestionariusza on-line. Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie Zgorzelec, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania były prowadzone w dniach od 12.01 do 21.02.2021 r.

Respondenci odpowiadali na 9 pytań z zakresu społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Łącznie zebrano 103 ankiety. Największą część respondentów stanowiły kobiety (57,3%). Pod względem wieku mieszkańców, najczęściej odpowiedzi udzieliły osoby w wieku 36-45 lat (29,1%), a 69,9% respondentów stanowiły osoby pracujące. Wśród ankietowanych 72,8% było mieszkańcami Gminy.

W Gminie Zgorzelec w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę bardzo złą a 5 oznacza ocenę bardzo dobrą, mieszkańcy najwyżej oceniają działania w zakresie edukacji i kultury (średnia ocen wyniosła 3,47). Najniżej oceniono działania w zakresie gospodarki (średnia ocen wyniosła 2,70). Pozostałe obszary oceniono w przedziale od 2,81 do 3,04.

Ryc. 7. Poziomy rozwój poszczególnych obszarów według ankietowanych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Tabela poniżej przedstawia najwyżej i najniżej oceniane elementy przez ankietowanych w poszczególnych obszarach. Najwyżej oceniony ze wszystkich obszarów została jakość infrastruktury w szkołach podstawowych w Gminie (3,91), najniżej zaś połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami (2,04).

Tab. 1. Ocena elementów w poszczególnych obszarach według ankietowanych.

Obszar	Najwyżej oceniane	Najniżej oceniane
Społeczeństwo	Jakość opieki żłobkowej na terenie Gminy	Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej
Gospodarka	Atrakcyjność inwestycyjna obszaru Gminy	Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami
Środowisko i przestrzeń	Walory środowiska przyrodniczego w Gminie	Świadomość ekologiczna mieszkańców
Infrastruktura techniczna	Jakość oświetlenia ulicznego	Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych
Turystyka i rekreacja	Atrakcyjność turystyczną Gminy	Oferta spędzania wolnego czasu na terenie Gminy dla młodzieży

Edukacja i kultura	Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych	Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalnych oraz rozrywkowych w Gminie
--------------------	---	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

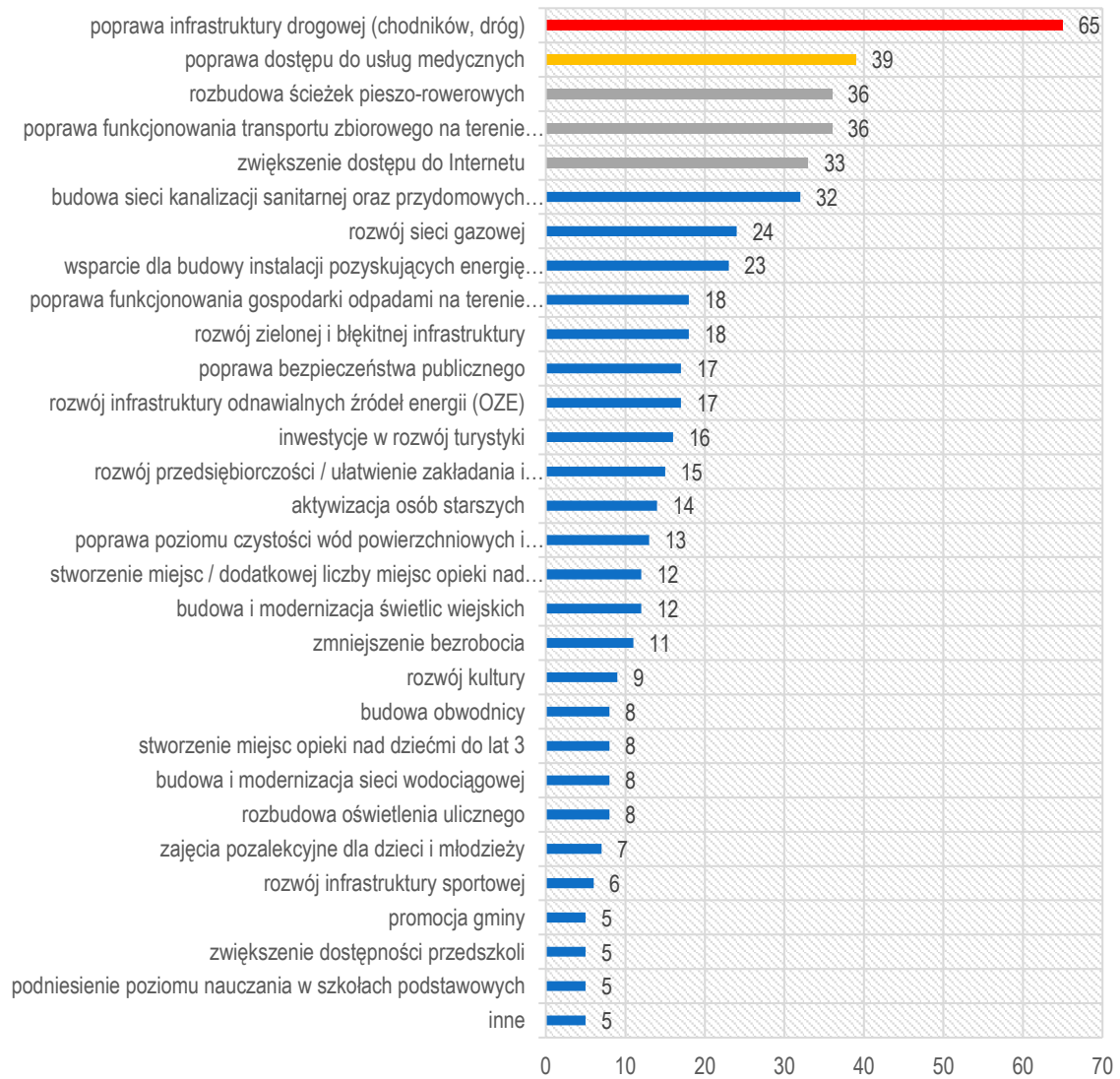
W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Gminy. Wśród najczęściej wskazywanych znalazła się poprawa infrastruktury drogowej (chodników dróg – 63,1% respondentów wskazywało działanie jako istotne), poprawa dostępu do usług medycznych (37,9%), rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych (35,0%), poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego na terenie Gminy (35,0%), zwiększenie dostępu do Internetu (32,0%), budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków (31,1%), rozwój sieci gazowej (23,3%), wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru i biomasy (22,3%), poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie Gminy (17,5%), oraz rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury (17,5%).

Najmniejszą liczbę wskazań ankietowanych otrzymały: podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych (4,9%), zwiększenie dostępności do przedszkoli (4,9%) oraz promocja Gminy (4,9%).

Ostatnim zadaniem w ankiecie było wskazanie elementu, który mógłby zostać w przyszłości wizytówką Gminy. Najczęściej mieszkańcy wskazywali na elementy związane z jej środowiskiem przyrodniczym (tereny zielone, parki, czyste powietrze oraz zadbane miejscowości). Respondenci wskazywali także na zabytkowe budynki (pałac w Radomierzycach) oraz tereny do uprawiania turystyki.

Przeprowadzone badanie ankietowe wskazuje, że z punktu widzenia mieszkańców, kluczowymi dla dalszego rozwoju Gminy obszarami są:

- infrastruktura techniczna zlokalizowana na terenie Gminy,
- ochrona środowiska oraz
- turystyka, rekreacja i oferta spędzania czasu wolnego.

Ryc. 8. Główne priorytety rozwoju Gminy Zgorzelec według ankietowanych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ona porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizę dokonano w oparciu o:

1. Wnioski z opisu charakterystyki Gminy,
2. Dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych,
3. Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach 12.01-21.02.2021 r.,
4. Wnioski z warsztatu diagnostycznego z Zespołem ds. opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021 – 2030, dotyczącym określenia mocnych i słabych stron Gminy Zgorzelec oraz szans i zagrożeń, który odbył się w dniu 11.02.2021 r.

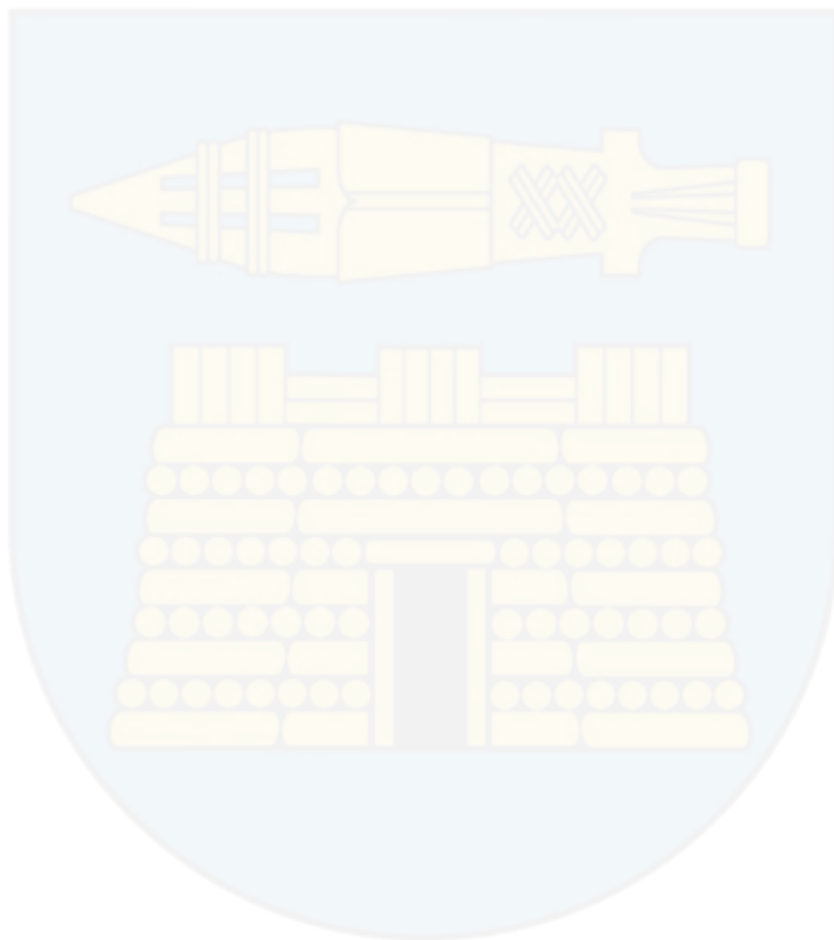
Analizę SWOT dla Gminy Zgorzelec przedstawia poniższe zestawienie:

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • położenie gminy na styku granic Polski, Niemiec i Republiki Czeskiej, • rozwinięta współpraca międzynarodowa Gminy, • dobrze rozwinięta sieć dróg oraz ścieżek rowerowych, • niski poziom bezrobocia wśród mieszkańców, • system oraz infrastruktura opieki żłobkowej i przedszkolnej, • bardzo dobry stan techniczny oraz wyposażenia szkół podstawowych, • bogata oferta zajęć pozalekcyjnych dla uczniów, • system wsparcia dla seniorów, • nowoczesna infrastruktura sportowo-rekreacyjna, • bogata i różnicowana oferta rekreacyjna oraz oferta spędzania czasu wolnego, • bogata i różnicowana oferta kulturalna i rozrywkowa, • stabilny dodatni przyrost liczby mieszkańców, • duża dostępność terenów przeznaczonych pod inwestycje oraz zabudowę mieszkaniową, • stabilna sytuacja finansowa gminy, • doświadczona kadra pracownicza instytucji gminnych, • system e-obslugi klientów Urzędu Gminy, • dobrze rozwinięta baza obiektów publicznych (bibliotek, świetlic wiejskich), • aktywna współpraca Gminy z organizacjami sektora pozarządowego • funkcjonujące na terenie Gminy programy dofinansowań do wymiany elementów wyposażenia domów na bardziej ekologiczne, • dobrze funkcjonujący system odbioru odpadów, 	<ul style="list-style-type: none"> • zła jakość dróg powiatowych na terenie Gminy, • słabo rozwinięty system sieci kanalizacyjnej i gazociągowej, • przewaga działalności gospodarczej związanej z handlem nad działalnością produkcyjną i wytwórczą, • starzejące się społeczeństwo, • ujemny przyrost naturalny, • niewystarczające uzbrojenie terenów inwestycyjnych w podstawową infrastrukturę techniczną, • niski poziom opieki zdrowotnej, psychologiczno-psychiatrycznej i geriatrycznej, • niska wykrywalność przestępstw na terenie Gminy, • istniejący problem wandalizmu, • niska świadomość ekologiczna mieszkańców, • brak punktów pomiaru jakości powietrza, • brak zbiorników retencyjnych i innych zbiorników mogących magazynować wodę, • niewystarczająca liczba lokali komunalnych, • brak publicznej komunikacji zbiorowej na terenie Gminy, • brak turystycznej bazy noclegowej z możliwością parkowania autobusów • brak elektronicznej bazy skupiającej informacje oraz promującej lokalnych artystów, rzemieślników, producentów zdrowej żywności • brak skutecznej transgranicznej współpracy w zakresie promocji turystyki i rekreacji • brak systemu wsparcia dla rozwoju nowych instytucji sektora NGO
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • rozwój technologii i przemysłu w zakresie dekarbonizacji gospodarki, • rozwój technologii OZE, technologii „przydomowego” oczyszczania ścieków, 	<ul style="list-style-type: none"> • likwidacja/zamknięcie kopalni węgla brunatnego „Turów” oraz elektrowni „Turów”, • konkurencja ze strony większych i silniejszych ośrodków (krajowych i zagranicznych) • odpływ wykwalifikowanej kadry pracowniczej,

- zewnętrzne finansowe wsparcie transformacji energetycznej i gospodarczej regionu tzw. worka turoszowskiego,
- rozwój systemu instalacji tzw. małej retencji,
- migracje mieszkańców na teren Gminy
- możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych służących rozwojowi usług skierowanych do seniorów i osób starszych,
- zmiana społecznych trendów w zakresie rozwoju turystyki jednodniowej, weekendowej oraz oferty spędzania czasu wolnego,
- rozwój oferty rekreacyjnej i turystycznej w ramach transgranicznej współpracy samorządów lokalnych,
- wykorzystanie nowoczesnych technologii i kanałów promocji Gminy,
- poprawa stopnia świadomości ekologicznej mieszkańców,
- wzrost powierzchni obszarów leśnych (prowadzenie polityki nasadzeń drzew, zalesiania nieużytków rolnych)

- wzrost natężenia ruchu drogowego skutkujący dalszym pogarszaniem się stanu dróg niebędących w zarządzie Gminy oraz wzrostem zagrożenia ruchu drogowego,
- zmiany klimatyczne (skutkujące m.in. pojawieniem się okresów suszy),
- podejmowanie wartościowych rolniczo terenów pod zabudowę infrastruktury OZE,
- wzrost kosztów utrzymania istniejącej infrastruktury technicznej,
- niestabilność krajowych przepisów prawa (w tym prawa podatkowego),
- wzrost liczby zadań przekazywanych ze szczebla centralnego samorządom lokalnym bez zapewnienia źródeł ich finansowania,
- trudne do przewidzenia zagrożenia o charakterze kataklizmów, klęsk żywiołach, epidemii i ich skutki

CZĘŚĆ 2: MISJA I WIZJA

Strategia Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021-2030 jest dokumentem, w którym przeprowadzono diagnozę aktualnej sytuacji Gminy. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary problemowe. W procesie strategicznym stworzono MISJĘ oraz WIZJĘ Gminy Zgorzelec, które stanowiły drogowskaz dla wyznaczonych później celów strategicznych.

MISJA jest to element strategii, który wskazuje na najważniejsze kierunki rozwoju Gminy. Skupione są w niej wszystkie podstawowe wartości, które przyświecają władzom Gminy i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje także na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Jest też ścieżką, jaką należy podjąć do osiągnięcia wizji. Zawiera w sobie odpowiedzi na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Co jest naszym priorytetem?

Uwzględniając przyjęte założenia MISJA Gminy Zgorzelec brzmi następująco:

Zdrowo żyj, ucz się i pracuj w zielonej Gminie Zgorzelec.

W procesie powstawania dokumentu istotne było również stworzenie WIZJI, czyli obrazu Gminy Zgorzelec, który będzie efektem realizacji przyjętej strategii rozwoju. WIZJA ukazuje Gminę w perspektywie strategicznej – zmienionej dzięki realizacji przyjętych działań i osiągnięciu zamierzonych przez władze celów.

WIZJA Gminy:

- określa stan docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota,
- jest stanem Gminy w przyszłości, efektem wdrażania strategii,
- nadaje kształt przyszłym kierunkom działań władz Gminy.

WIZJA Gminy Zgorzelec brzmi następująco:

Gmina Zgorzelec w 2030 roku jest miejscem zapewniającym poczucie stabilizacji, bezpieczeństwa i perspektywy rozwoju zgodnego z naturą.

Największym walorem Gminy Zgorzelec są jej mieszkańcy. Władze Gminy jako najważniejsze wartości determinujące jej rozwój wskazują bezpieczeństwo, otwartość, pracowitość, odpowiedzialność, współpracę i nowoczesność. Gmina Zgorzelec pragnie być otwarta na potrzeby wyrażane przez wszystkie grupy swoich mieszkańców, wykorzystywać swoje transgraniczne położenie oraz walory przyrodnicze, a przy tym stwarzać warunki do powstania nowoczesnych miejsc pracy, stanowiących realną konkurencję do miejsc pracy poza granicami Polski. Dalszy rozwój Gminy powinien być determinowanym przez założone w strategii cele. Powinna ona oferować możliwość rozwoju osobom w każdym wieku, stwarzać odpowiednie warunki dla ich edukacji, realizacji karier zawodowych oraz pasji. Do odwiedzenia Gminy i pozostania na jej obszarze powinna zachęcać bogata oferta turystyczna i rekreacyjna oraz ciekawa oferta spędzania czasu. Jednocześnie działania te powinny odbywać się w duchu poszanowania i dbałości o środowisko naturalne Gminy. Rozwój przedsiębiorczości na jej obszarze powinien iść w parze z jej rozwojem technologicznym oraz transformacją energetyczną. Nowoczesna Gmina Zgorzelec powinna być wizytówką i bramą, przez którą mieszkańcy Niemiec i Czech będą odkrywać piękno naszego kraju.

CZĘŚĆ 3: CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Zgorzelec, jej sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także wyników przeprowadzonych warsztatów, określono 3 cele strategiczne, którymi są:

CEL I: Gmina Zgorzelec dobrym miejscem do zamieszkania.

CEL II: Rozwój gospodarczy Gminy Zgorzelec kluczowym czynnikiem wzrostu dobrobytu mieszkańców.

CEL III: Aktywne społeczeństwo obywatelskie motorem rozwoju Gminy Zgorzelec.

Wyznaczone cele strategiczne Gminy Zgorzelec odwzorowują zdefiniowane obszary rozwojowe w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które są od siebie zależne i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Z kolei zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

CELE STRATEGICZNE			
CEL I:	Gmina Zgorzelec dobrym miejscem do zamieszkania	CEL II:	Rozwój gospodarczy Gminy Zgorzelec kluczowym czynnikiem wzrostu dobrobytu mieszkańców
CEL III:			Aktywne społeczeństwo obywatelskie motorem rozwoju Gminy Zgorzelec
CELE OPERACYJNE			
1.1.	Poprawa systemu komunikacji w Gminie Zgorzelec	2.1.	Rozwój gospodarczy oparty na nowoczesnych i ekologicznych technologiach
1.2.	Rozbudowa infrastruktury technicznej na obszarze Gminy Zgorzelec	2.2.	Rozwój turystyki, w tym turystyki zabytkowej i transgranicznej
1.3.	Poprawa jakości komponentów środowiska	2.3.	Promocja Gminy Zgorzelec
1.4.	Optimalizacja polityki przestrzennej w Gminie Zgorzelec	3.1.	Oferta edukacyjna zaspokajająca potrzeby środowiska lokalnego
		3.2.	Poprawa funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej na obszarze Gminy Zgorzelec
		3.3.	Aktywna integracja lokalnej społeczności
		3.4.	Podniesienie poziomu świadczonych usług kulturalnych

CEL STRATEGICZNY I: GMINA ZGORZELEC DOBRYM MIEJSCEM DO ZAMIESZKANIA

- 1.1. Poprawa systemu komunikacji w Gminie Zgorzelec
- 1.2. Rozbudowa infrastruktury technicznej na obszarze Gminy Zgorzelec
- 1.3. Poprawa jakości komponentów środowiska
- 1.4. Optymalizacja polityki przestrzennej w Gminie Zgorzelec

Istotnym elementem zapewniającym odpowiednio wysoki poziom życia mieszkańców w każdej Gminie jest jakość skomunikowania z innymi ośrodkami oraz stan podstawowej infrastruktury technicznej. Rozwój regionalnej sieci transportowej oraz poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej są jednymi z najważniejszych celów wyznaczonych w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030. Sieć drogowa na terenie Gminy Zgorzelec będzie sukcesywnie modernizowana i rozbudowywana, co wpłynie na jej dalszą poprawę oraz wzrost komfortu jej użytkowania. W szczególności dążyć się będzie do poprawy jakości dróg powiatowych. Osiągnięciu tego celu służyć będzie współpraca z Zarządami Dróg Powiatowych i Wojewódzkich. Poprawie bezpieczeństwa użytkowników gminnych dróg służyć będzie uzupełnienie sieci oświetlenia drogowego opartej na inteligentnych systemach zarządzania i sterowania, głównie przy nowych drogach. Ze względu na turystyczno-rekreacyjny charakter Gminy, ważnym elementem działań zmierzających do poprawy systemu komunikacji na jej obszarze będzie dalsza rozbudowa siatki ścieżek i dróg rowerowych. Utworzenie wspólnej sieci transportu zbiorowego we współpracy z samorządami ościennymi pozwoli ograniczyć problemy związane z brakiem możliwości przemieszczania się osób nieposiadających własnych środków transportu indywidualnego lub z różnych względów nie mogących z nich korzystać. Działania te przełożą się także na osiągnięcie wielu celów środowiskowych (np. ograniczenia emisji zanieczyszczeń i CO₂ do atmosfery) i społecznych (np. ograniczenia problemu wykluczenia społecznego i komunikacyjnego).

Aby zapewnić wysoką jakość życia mieszkańców, a także zredukować problem zanieczyszczenia środowiska naturalnego podjęte zostaną także działania mające na celu rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Ze względu na wiejski charakter gminy, znaczne odległości pomiędzy poszczególnymi miejscowościami oraz istnienie w ich części zabudowy charakteryzującej się znacznym rozproszeniem rozwój sieci kanalizacyjnej uwzględnić będzie możliwość budowy lokalnych kontenerowych oczyszczalni ścieków. Rozwój technologii oraz wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców wskazują na konieczność zapewnienia im szerszego dostępu zarówno do sieci gazowej, jak i energetycznej (zwłaszcza w zakresie energii elektrycznej pochodzącej z OZE). Dzięki stworzeniu odpowiednich warunków do rozwoju szerokopasmowej sieci Internetowej ograniczony zostanie problem wykluczenia cyfrowego wśród mieszkańców Gminy.

Jednym z najważniejszych wyzwań stojących przed lokalnymi samorządami jest zapewnienie odpowiedniego poziomu ochrony środowiska naturalnego. Jego jakość wpływa na postrzeganie Gminy wśród obecnych i potencjalnych mieszkańców, odwiedzających i turystów. W Strategii Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021-2030 zawarty został szereg działań zmierzających do poprawy komponentów środowiska naturalnego. Wszystkie te zadania muszą być jednak realizowane w połączeniu ze stałym wzrostem świadomości ekologicznej mieszkańców, ich poszanowania natury i odpowiedzialności za przestrzeń, w której żyją i pracują. Gmina podejmie także działania mające na celu adaptację do zmian klimatu, przeciwdziałanie skutkom suszy, ochrony terenów leśnych, zwiększenia retencji wodnej oraz rozwoju zielonej i błękitnej infrastruktury.

Jednocześnie zrównoważony rozwój Gminy w przyszłości musi być spójny z założeniami prowadzonej polityki przestrzennej oraz nie powodować negatywnych skutków w gminnej przestrzeni. Gospodarowanie przestrzenią oparte będzie w przyszłości o nowe Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a także tworzone i aktualizowane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Poprawa estetyki przestrzeni odbywać się będzie także dzięki położeniu szczególnego nacisku na dbanie o miejsca i obiekty stanowiące lokalne dziedzictwo kulturowe.

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w tabeli poniżej.

CEL STRATEGICZNY I: GMINA ZGORZELEC DOBRYM MIEJSCEM DO ZAMIESZKANIA			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
1.1. Poprawa systemu komunikacji w Gminie Zgorzelec	1) Budowa, rozbudowa i modernizacja dróg gminnych oraz pozostałej infrastruktury przydrożnej	– rozbudowa i poprawa stanu siatki drogowej na obszarze Gminy (drogi gminne, powiatowe, wojewódzkie)	– długość wybudowanych dróg gminnych (km) – długość zmodernizowanych dróg gminnych (km) – długość zmodernizowanych dróg we współpracy z Powiatowym i Wojewódzkim Zarządem Dróg (km)
	2) Współpraca z Zarządem Dróg Powiatowych i Wojewódzkich w zakresie budowy, rozbudowy i modernizacji dróg powiatowych i wojewódzkich	– zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego na obszarze Gminy – zachęcenie mieszkańców do korzystania z transportu rowerowego	– długość wybudowanych dróg i ścieżek rowerowych (km) – długość ciągów pieszo-rowerowych na terenie Gminy (km)
	3) Rozbudowa systemu ścieżek i dróg rowerowych na obszarze Gminy	– integracja mieszkańców z różnych części Gminy dzięki usprawnieniu komunikacji	– liczba nowych elementów infrastruktury towarzyszącej ścieżkom rowerowym np. wiat, przystanków, tablic informacyjnych (szt.)
	4) Współpraca z gminami ościennymi i powiatem zgorzeleckim mająca na celu utworzenie wspólnej sieci transportu zbiorowego	– ograniczenie ruchu samochodowego (głównie samochodów osobowych) na obszarze Gminy	– liczba utworzonych linii komunikacji zbiorowej (szt.)
	5) Budowa kanałów technologicznych i chodników przy drogach gminnych	– zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i CO ₂ do atmosfery związanej z tzw. emisją liniową	
1.2. Rozbudowa infrastruktury technicznej na obszarze Gminy Zgorzelec	1) Modernizacja i rozbudowa istniejącej sieci wodociągowej	– zwiększenie atrakcyjności Gminy pod względem nowych mieszkańców	– długość rozbudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej (km)
	2) Modernizacja i rozbudowa istniejącej i budowa nowej sieci kanalizacyjnej	– polepszenie jakości środowiska wodnego dzięki zmniejszeniu niekontrolowanego odpływu ścieków	– długość rozbudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej (km) – procent mieszkańców mających dostęp do sieci wodociągowej (%)
	3) Budowa lokalnych kontenerowych oczyszczalni ścieków		– procent mieszkańców mających dostęp do sieci kanalizacyjnej (%)
	4) Tworzenie warunków do rozbudowy sieci ciepłowniczej na obszarze Gminy Zgorzelec	– polepszenie jakości istniejącej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	– procent mieszkańców mających dostęp do sieci gazowej (%)
	5) Współpraca z operatorami w zakresie rozbudowy sieci gazociągowej i energetycznej na obszarze Gminy	– przyciągnięcie nowych mieszkańców dzięki dostępnym uzbrojonym terenom dostosowanym pod mieszkalnictwo	– liczba kontenerowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy (szt.)
	6) Tworzenie warunków do rozbudowy	– polepszenie jakości powietrza dzięki rozwojowi sieci gazowej – ograniczenie problemu wykluczenia cyfrowego	– liczba mieszkańców korzystających z dostępu do szerokopasmowego Internetu (os.)

	szerokopasmowej sieci internetowej	wśród mieszkańców Gminy	
1.3. Poprawa jakości komponentów środowiska	1) Wsparcie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła na obszarze Gminy	– zwiększenie atrakcyjności Gminy pod względem nowych mieszkańców i przedsiębiorców	– liczba usuniętych wysokoemisyjnych źródeł ciepła (szt.)
	2) Tworzenie warunków do rozbudowy instalacji OZE na obszarze Gminy	– zwiększenie świadomości mieszkańców	– liczba przeprowadzonych kampanii społecznych w zakresie edukacji ekologicznej (szt.)
	3) Utworzenie sieci punktów pomiarowych monitorujących jakość powietrza na obszarze Gminy	– zwiększenie w zakresie ochrony środowiska oraz postępowania z odpadami	– liczba nowych instalacji odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy (szt.)
	4) Wsparcie i egzekwowanie działań mających na celu likwidację nielegalnych wysypisk śmieci	– zwiększenie liczby gospodarstw domowych ogrzewanych niskoemisyjnymi źródłami ciepła	– liczba mieszkańców korzystających ze wsparcia w zakresie inicjatyw proekologicznych (os.)
	5) Utrzymanie drożności i przepustowości sieci melioracyjnej na obszarze Gminy	– zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych	– liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk śmieci (szt.)
	6) Wsparcie działań w zakresie utworzenia systemu małej i dużej retencji	– poprawa ekologicznego wizerunku Gminy	– liczba działań w obszarze edukacji środowiskowej zorganizowanych we współpracy z nadleśnictwem (szt.)
	7) Wsparcie działań przeciwpowodziowych zwiększających bezpieczeństwo mieszkańców	– zabezpieczenie Gminy przed negatywnymi skutkami zmian klimatycznych	– liczba zanotowanych przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczenia środowiska w oparciu o monitoring (szt.)
	8) Wsparcie wymiany azbestowych pokryć dachowych oraz innych elementów konstrukcyjnych zawierających azbest	– stworzenie systemu zielonej i błękitnej infrastruktury	– liczba zbiorników retencyjnych oraz punktów małej retencji wodnej (szt.)
	9) Wprowadzanie elementów zielonej i błękitnej infrastruktury w przestrzeni gminnej	– poprawa stanu gospodarowania wodami na obszarze Gminy	– powierzchnia terenów zieleni na obszarze Gminy (ha)
	10) Zwiększenie obszarów zieleni w miejscach zamieszkania	– ograniczenie wpływu działalności człowieka na środowisko przyrodnicze Gminy	
	11) Zachowanie, ochrona i zrównoważone wykorzystanie systemu przyrodniczego na obszarze gminy	– rozwój obszarów zielonych	
	12) Przeciwdziałanie degradacji środowiska leśnego	– wzrost atrakcyjności turystycznej Gminy	
	13) Wykorzystanie obszarów leśnych oraz ich najbliższego		

	sąsiedztwa dla realizacji programów z zakresu rekreacji, wypoczynku, ochrony zdrowia i edukacji		
	14) Wsparcie tworzenia i utrzymania zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi		
	15) Wyznaczenie stref wejścia do lasu i tworzenie przy nich miejsc parkingowych		
	16) Zwiększenie świadomości mieszkańców poprzez edukację ekologiczną wszystkich grup wiekowych		
1.4. Optymalizacja polityki przestrzennej w Gminie Zgorzelec	1) Opracowane i uchwalenie nowego Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Gminy Zgorzelec	– rozwój zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej z zachowaniem ładu przestrzennego	– stopień pokrycia Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (%)
	2) Zachowanie ładu przestrzennego poprzez opracowywanie nowych i aktualizację istniejących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	– przeciwdziałanie chaotycznemu rozwojowi zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej	– liczba nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (szt.)
	3) Poprawa estetyki przestrzeni i krajobrazu Gminy	– zwiększenie funkcjonalności przestrzeni	– liczba zaktualizowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (szt.)
	4) Dbalność o miejsca kultu religijnego, miejsca o znaczącej wartości historycznej i kulturowej	– usystematyzowanie polityki przestrzennej	– liczba obiektów i miejsc o znaczeniu kulturowym poddanych renowacji (szt.)
	5) Aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków	– podniesienie estetyki miejsc cennych ze względu na walory kulturowe Gminy	

CEL STRATEGICZNY II: ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY ZGORZELEC KLUCZOWYM CZYNNIKIEM WZROSTU DOBROBYTU MIESZKAŃCÓW

- 2.1. Rozwój gospodarczy oparty na nowoczesnych i ekologicznych technologiach
- 2.2. Rozwój turystyki, w tym turystyki zabytkowej i transgranicznej
- 2.3. Promocja Gminy Zgorzelec

Wzrost zamożności lokalnej społeczności powinien zostać osiągnięty na drodze stabilnego, trwałego i zrównoważonego rozwoju gospodarczego Gminy. Jego bezpośrednim efektem będzie także dalszy wzrost dochodów budżetu Gminy, stabilizacja jej sytuacji finansowej oraz poprawa sytuacji na rynku pracy. Położenie Gminy Zgorzelec sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości (graniczenie z dwoma państwami, przebieg autostrady A4), ale jest również przyczyną odpływu wykwalifikowanej kadry pracowniczej, dla której w Niemczech, Czechach oraz aglomeracji wrocławskiej oferowane są wyższe płace. Drugi cel strategiczny uwzględnia działania mające służyć rozwojowi przedsiębiorczości i stworzeniu atrakcyjnego rynku pracy. Osiągnięciu ww. efektów służyć ma przede wszystkim oparcie rozwoju gospodarczego na nowoczesnych i ekologicznych technologiach. Uzbrojenie w niezbędną infrastrukturę techniczną obecnych i tworzenie nowych terenów inwestycyjnych ma służyć przyciągnięciu do Gminy nowych inwestorów. Stworzenie komercyjnego inkubatora przedsiębiorczości oraz wsparcie lokalnych producentów i ich produktów powinno otworzyć możliwość uzyskania trwałego wzrostu gospodarczego, opartego na wewnętrznym potencjale Gminy. Istotnym elementem będzie także wsparcie działań ukierunkowanych na produkcję „zielonej” energii. Działania te są związane z niepewnością co dalszego funkcjonowania kopalni i elektrowni „Turów” oraz koniecznością wdrożenia rozwiązań z zakresu Europejskiego Zielonego Ładu. Ich celem będzie zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców i możliwość ich rozwoju w długim horyzoncie czasowym. Stopniowa dywersyfikacja działalności gospodarczej uczyni z Gminy atrakcyjne miejsce do zamieszkania.

Jedną z najważniejszych gałęzi gospodarki Gminy Zgorzelec będzie w przyszłości turystyka. Decydujący wpływ na ten fakt ma jej transgraniczne położenie, względna bliskość większych ośrodków miejskich oraz walory przyrodnicze związane m.in. z Nysą Łużycką. Aby jednak mieszkańcy i turyści mogli czerpać wymierne korzyści z działalności turystycznej konieczny jest dalszy rozwój bazy noclegowej oraz dywersyfikacja oferty rekreacyjnej oraz spędzania wolnego czasu. Podejmowane działania powinny uwzględniać oczekiwania osób ze szczególnymi potrzebami, możliwość zabawy i wypoczynku połączonego z edukacją ekologiczną oraz odbywać we współpracy z obecnymi i przyszłymi partnerami Gminy. Rozwijać powinna się także infrastruktura rekreacyjna i oferta spędzania wolnego czasu ukierunkowana na potrzeby mieszkańców jednostki.

Podejmowane działania w zakresie rozwoju lokalnej gospodarki oraz oferty turystycznej, aby przynosić wymierne efekty, muszą zostać odpowiednio wypromowane. Dlatego w przyszłości planuje się kontynuację oraz podjęcie szeregu nowych działań mających na celu zapoznanie odpowiednich grup interesariuszy z przygotowaną dla nich ofertą i możliwościami rozwoju. Postępujący rozwój technologiczny wymusza na lokalnych władzach konieczność modyfikacji stosowanych obecnie i tworzenia nowych kanałów promocji, w tym wykorzystania środków masowego przekazu, mediów społecznościowych, stron internetowych i różnego rodzaju aplikacji. Jednocześnie musi być ona spersonalizowana i trafiać do ściśle określonych grup, zainteresowanych danym rodzajem działalności.

Powyższe cele operacyjne stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w tabeli poniżej.

CEL STRATEGICZNY II: ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY ZGORZELEC KLUCZOWYM CZYNNIKIEM WZROSTU DOBROBYTU MIESZKAŃCÓW

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
2.1. Rozwój gospodarczy oparty na nowoczesnych i ekologicznych technologiach	1) Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w niezbędną infrastrukturę techniczną	– zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy	– liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.)
	2) Skomunikowanie terenów inwestycyjnych z głównymi drogami dojazdowymi	– zwiększenie liczby ofert inwestycyjnych na obszarze Gminy	– powierzchnia terenów przygotowanych na cele inwestycyjne (ha)
	3) Zwiększenie liczby miejsc przeznaczonych pod inwestycje w zakresie przemysłu, usług i turystyki	– zwiększenie liczby nowych przedsięwzięć inwestycyjnych (napływ nowego kapitału inwestycyjnego) na terenie Gminy	– liczba mieszkańców korzystająca ze wsparcia doradczego w zakresie zakładania i rozwoju działalności (os.)
	4) Stworzenie komercyjnego inkubatora przedsiębiorczości we współpracy z sąsiednimi jednostkami samorządowymi, jednostkami naukowymi i badawczymi, organizacjami przedsiębiorców i pracodawców z terenu Polski (i zza granicy)	– aktywizacja gospodarcza mieszkańców Gminy (np. poprzez zakładanie przez nich nowych działalności gospodarczych)	– udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%)
	5) Wsparcie rozwoju lokalnych producentów i produktów	– zwiększenie atrakcyjności lokalnego rynku pracy	
	6) Wsparcie działań związanych z produkcją tzw. zielonej energii	– transformacja energetyczna lokalnych przedsiębiorstw	
	7) Umożliwienie przekształcania gruntów rolnych w tereny o innym przeznaczeniu (lasy, tereny turystyczne, rekreacyjne, sportowe)	– promocja lokalnych producentów i ich wyrobów	
	8) Dostosowanie zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego do potrzeb rozwoju przedsiębiorczości	– zmniejszenie bezrobocia	
2.2. Rozwój turystyki, w tym turystyki zabytkowej i transgranicznej	1) Wspieranie inicjatyw związanych z budową bazy noclegowej, biwakowej i kempingowej	– rozwój bazy noclegowej i oferty turystycznej na obszarze Gminy	– liczba powstałych obiektów turystycznych (szt.),
	2) Wspieranie rozwoju agroturystyki	– współpraca i wzajemna promocja podmiotów działających turystycznie na obszarze Gminy	– liczba powstałych obiektów rekreacyjnych (szt.), – liczba powstałych miejsc noclegowych (szt.),

-
3)	Stworzenie schroniska młodzieżowego	– zwiększenie możliwości rekreacyjnego wykorzystania potencjału wynikającego z położenia i walorów Gminy	– długość powstałych ścieżek i dróg rowerowych (km),
4)	Połączenie oferty turystyczno-rekreacyjnej z edukacją ekologiczną (np. zagrody edukacyjne)	– promocja turystycznej i rekreacyjnej oferty Gminy	– liczba osób korzystających z bazy noclegowej (os.)
5)	Tworzenie miejsc wypoczynku i rekreacji dla rodzin z dziećmi	– zwiększenie zainteresowania ofertą turystyczną Gminy	– liczba powstałych miejsc parkingowych przy obiektach turystycznych
6)	Rozwój systemu ścieżek i traktów rowerowych połączonych z miejscami odpoczynku	– zapewnienie oferty spełniającej oczekiwania nowoczesnego modelu podróżowania i wypoczynku	
7)	Wsparcie rozwoju turystycznej bazy postojowej przy drogach wojewódzkich i krajowych	– poszerzenie oferty rekreacyjnej oraz oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców	
8)	Kontynuacja działań związanych z realizacją projektów „Przygoda z Nysa” oraz „Witka-Smeda”	– rozwój współpracy transgranicznej w zakresie turystyki	
9)	Opracowanie oferty turystycznej dla osób ze szczególnymi potrzebami		
10)	Podejmowanie inicjatyw i działań zmierzających do zachowania dziedzictwa historycznego		
11)	Współpraca z organizacjami samorządowymi i biurami turystycznymi w celu poprawy i rozszerzenia bazy turystycznej Gminy		
12)	Wyznaczenie stref turystycznych z preferencyjnymi warunkami funkcjonowania ze szczególnym uwzględnieniem oferty dla dzieci i młodzieży		
13)	Modernizacja istniejących i stworzenie nowych miejsc parkingowych przy kluczowych obiektach turystycznych i rekreacyjnych		
14)	Budowa na bazie ŁOŚ-a miasteczka wodnego dla najmłodszych dzieci		
-

	15) Tworzenie w sołectwach stref rekreacyjno-wypoczynkowych i obszarów o funkcjach turystycznych		
2.3. Promocja Gminy Zgorzelec	1) Stworzenie systemu informacji o dostępnych terenach inwestycyjnych	– zwiększenie liczby ofert inwestycyjnych na obszarze Gminy	– liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.)
	2) Promocja istniejących terenów inwestycyjnych	– zwiększenie liczby nowych przedsięwzięć inwestycyjnych (napływ nowego kapitału inwestycyjnego) na terenie Gminy	– liczba odsłon interaktywnego punktu informacji turystycznej (szt.)
	3) Stworzenie interaktywnego punktu informacji turystycznej		– liczba turystów odwiedzających Gminę (os.)
	4) Utrzymanie funkcjonowania biuletynu informacyjnego	– wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców Gminy	– liczba targów turystycznych, na których promowano Gminę (szt.)
	5) Udział w targach turystycznych promujących bazę gminną	– zwiększenie stopnia świadomości walorów turystycznych i kulturowych wśród mieszkańców Gminy, odwiedzających i turystów	– liczba wydań gminnego folderu turystycznego (szt.)
	6) Opracowanie gminnego folderu turystycznego		– liczba aktualizacji map turystycznych (szt.)
	7) Systematyczne aktualizowanie gminnych map turystycznych ze szczególnym wskazaniem i opisem atrakcji turystycznej	– poszerzenie wiedzy o istniejącej ofercie rekreacyjnej i ofercie spędzania czasu wolnego wśród mieszkańców i turystów	– liczba wdrożonych rozwiązań w zakresie nowych technologii komunikacyjnych (szt.)
	8) Sprzyjanie rozwojowi nowoczesnych technologii, w tym technologii komunikacyjnych		

CEL STRATEGICZNY III: AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE MOTOREM ROZWOJU GMINY ZGORZELEC

- 3.1. Oferta edukacyjna zaspokajająca potrzeby środowiska lokalnego
- 3.2. Poprawa funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej na obszarze Gminy Zgorzelec
- 3.3. Aktywna integracja lokalnej społeczności
- 3.4. Podniesienie poziomu świadczonych usług kulturalnych

Czynnikami poprawiającymi jakość życia mieszkańców są także rozwój oferty edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej oraz kulturalnej. Jednocześnie planowane przyszłe działania muszą być odpowiedzią na zidentyfikowane problemy i potrzeby lokalnej społeczności. Gmina Zgorzelec może obecnie szczycić się bardzo dobrym stanem technicznym infrastruktury w jej placówkach edukacyjnych oraz wyposażeniem sal lekcyjnych. Jednocześnie jednak zauważa się zjawisko odpływu najzdolniejszych dzieci i młodzieży do szkół zlokalizowanych w jednostkach sąsiednich (głównie w mieście Zgorzelcu, co jest związane z podejmowaną tam pracą i działalnością zarobkową rodziców). Dlatego pierwszy cel operacyjny zakłada wdrożenie szeregu działań mających na celu dalsze wzbogacenie oferty edukacyjnej gminnych placówek, a w konsekwencji przyciągnięcie do nich dzieci, które obecnie i w przyszłości mogłyby pobierać naukę w innych placówkach. Działania te obejmować będą zarówno informatyzację procesów dydaktycznych, dalsze doposażanie jednostek w najnowsze pomoce naukowe, jak i rozwój oferty edukacyjnej i zajęć pozalekcyjnych dla uczniów.

W przyszłości dostrzega się także konieczność usprawnienia funkcjonującego w Gminie systemu opieki zdrowotnej. W powyższym zakresie polepszeniu musi ulec dostępność do opieki specjalistycznej oraz opieki pielęgniarstwa w gminnych placówkach edukacyjnych. Promocji zdrowego trybu życia służyć będą prowadzona edukacja zdrowotna oraz wdrożone programy i akcje profilaktyczne.

W Gminie Zgorzelec, podobnie jak w całym kraju, można zaobserwować proces starzenia się społeczeństwa. Dodatkowo zauważalny jest stały napływ nowych mieszkańców, co skutkuje potrzebą rozwoju oferty kulturalnej, oferty spędzania czasu wolnego oraz oferty rekreacyjnej. W pierwszym z wymienionych aspektów podejmowane działania służyć będą rozwojowi oferty społecznej ukierunkowanej na osoby ze szczególnymi potrzebami (osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby wykluczone). Wspierać będzie się osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej. Gmina będzie także prowadzić działania zmierzające do likwidacji występujących na jej terenie barier architektonicznych, cyfrowych i informacyjno-komunikacyjnych. Promować się będzie działalność lokalnych stowarzyszeń, inicjatyw i kół gospodyń wiejskich. Wspierać będzie się także aktywności zmierzające do rozwoju zainteresowań mieszkańców w różnych grupach wiekowych oraz aktywną integrację lokalnej społeczności.

Dopełnieniem działań podejmowanych w obszarze społecznym i środowiskowym będzie podniesienie poziomu świadczonych usług kulturalnych. Rozwijać się będzie oferta gminnych bibliotek oraz innych placówek kulturalnych. Dalszemu wzbogaceniu ulegnie oferta wydarzeń i imprez kulturalnych integrujących mieszkańców. Podejmowane inicjatywy będą także dotyczyły usprawnienia pracy gminnych placówek poprzez informatyzację i digitalizację procesów zarządzania i obsługi mieszkańców.

Podejmowane działania będą miały na celu ukształtowanie postaw i zachowań międzyludzkich opartych o wzajemną odpowiedzialność. Stworzony kapitał społeczny obejmujący wszystkie więzi międzyludzkie, gospodarcze, a także umiejętność i chęć współdziałania stanie się podstawą do stworzenia aktywnego społeczeństwa obywatelskiego, czynnie uczestniczącego w życiu Gminy.

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w tabeli poniżej.

CEL STRATEGICZNY III: AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE MOTOREM ROZWOJU GMINY ZGORZELEC			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
3.1. Oferta edukacyjna zaspokajająca potrzeby środowiska lokalnego	1) Doposażenie gminnych placówek edukacyjnych w nowoczesne pomoce dydaktyczne	– poprawa jakości kształcenia w gminnych placówkach edukacyjnych	– liczba doposażonych placówek edukacyjnych (szt.) – liczba zakupionych pomocy edukacyjnych (szt.)
	2) Informatyzacja procesów dydaktycznych	– ograniczenie problemów w nauce	– liczba wdrożonych informatycznych procesów dydaktycznych (szt.)
	3) Opracowanie grantów i aplikacji rozszerzających ofertę edukacyjną	– gminnych placówek edukacyjnych	– liczba zrealizowanych projektów grantowych rozszerzających ofertę edukacyjną (szt.)
	4) Wzbogacenie i modyfikacja oferty zajęć pozalekcyjnych	– poprawa atrakcyjności oferty edukacyjnej na obszarze Gminy	– liczba zmodyfikowanych/wdrożonych zajęć pozalekcyjnych (szt.)
	5) Rozszerzenie oferty nauki języków obcych w szkołach podstawowych	– wzrost liczby uczniów w gminnych placówkach edukacyjnych	– liczba dodatkowych zajęć w zakresie nauki języków obcych (szt.)
	6) Promocja oferty placówek oświatowych	– poprawa wyników kształcenia uczniów	– liczba uczniów, którzy skorzystali
	7) Zapewnienie szerokiej oferty pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów	– zwiększenie atrakcyjności oferty zajęć pozalekcyjnych	z pomocy psychologiczno-pedagogicznej (os.)
	8) Organizacja i dofinansowanie różnych form wypoczynku dla uczniów szkół podstawowych	– zwiększenie atrakcyjności oferty spędzania wolnego czasu dla uczniów	– liczba zorganizowanych i dofinansowanych form wypoczynku dla uczniów (szt.)
	9) Realizacja programów społecznych obejmujących możliwość zdobycia nowych uprawnień zawodowych i przekwalifikowania zawodowego	– stworzenie możliwości przekwalifikowania się dla osób mających trudności ze znalezieniem zatrudnienia – ograniczenie poziomu bezrobocia – wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców – lepsze dopasowanie strony podażowej i popytowej lokalnego rynku pracy – przyciągnięcie nowych mieszkańców do gminy	– kwota dofinansowania różnych form wypoczynku dla uczniów (zł.) – liczba zrealizowanych programów społecznych obejmujących możliwość zdobycia nowych uprawnień zawodowych i przekwalifikowania zawodowego – liczba osób, które skorzystały z programów społecznych obejmujących możliwość zdobycia nowych uprawnień zawodowych i przekwalifikowania zawodowego (os.)
3.2. Poprawa funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej na obszarze Gminy Zgorzelec	1) Zwiększenie dostępności opieki pielęgniarskiej na terenie szkół	– poprawa stanu zdrowia uczniów gminnych placówek edukacyjnych	– liczba uczniów, którzy skorzystali z opieki pielęgniarskiej (os.)
	2) Prowadzenie edukacji prozdrowotnej ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki stomatologicznej na	– zwiększenie dostępności do lekarzy specjalistów	– liczba uczniów, którzy skorzystali z opieki dentystycznej (os.)

	<p>terenie placówek edukacyjnych</p> <p>3) Wspieranie działań mających na celu zwiększenie dostępności do lekarzy specjalistów, w tym do opieki psychologicznej</p> <p>4) Prowadzenie akcji profilaktycznych wśród mieszkańców (np. białe niedziele)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – stworzenie dogodnych warunków do życia i zamieszkania dla rodzin – wielopokoleniowych – zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców, a także zmniejszenie narażenia na występowanie chorób cywilizacyjnych – wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców – promocja zdrowego trybu życia 	<ul style="list-style-type: none"> – liczba udzielonych porad w zakresie ochrony zdrowia (szt.) – liczba zorganizowanych prelekcji, szkoleń z zakresu edukacji zdrowotnej (szt.) – liczba podjętych działań zwiększających dostęp do lekarzy specjalistów (szt.) – liczba spotkań ze specjalistami w zakresie zdrowego trybu życia (szt.) – liczba przeprowadzonych akcji profilaktycznych (szt.)
3.3. Aktywna integracja lokalnej społeczności	<p>1) Rozwój form opieki skierowanej do osób ze szczególnymi potrzebami (seniorów, osób z niepełnosprawnościami, osób wykluczonych społecznie)</p> <p>2) Rozwój oferty spędzania czasu wolnego skierowanej do osób ze szczególnymi potrzebami</p> <p>3) Promocja działalności lokalnych stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich i zespołów artystycznych</p> <p>4) Tworzenie i wspieranie inicjatyw na rzecz rozwoju zainteresowań mieszkańców</p> <p>5) Zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami</p> <p>6) Podejmowanie działań wspierających rodziny w trudnej sytuacji życiowej i materialnej</p> <p>7) Wsparcie instytucji asystenta rodziny</p> <p>8) Organizacja akcji i wydarzeń skierowanych przeciwko występującym patologiom życia społecznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – dopasowanie oferty usług do zmieniającej się struktury demograficznej – poszerzenie usług ogólnodostępnego wsparcia dla osób ze szczególnymi potrzebami – zwiększenie i polepszenie dostępu wsparcia form usług opiekuńczych – zmniejszenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – integracja mieszkańców – przyciągnięcie nowych mieszkańców do Gminy – ograniczenie barier w zakresie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami – poprawa funkcjonowania rodzin w trudnej sytuacji życiowej i materialnej – ograniczenie skali problemów społecznych występujących na obszarze Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> – liczba placówek i form opieki skierowanej do osób ze szczególnymi potrzebami (szt.) – liczba nowych form spędzania wolnego czasu dla osób ze szczególnymi potrzebami (szt.) – liczba osób korzystających z pomocy i opieki (os.) – liczba działających na obszarze Gminy stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich, zespołów artystycznych (szt.) – liczba inicjatyw rozwijających zainteresowania mieszkańców (szt.) – liczba budynków bez przeszkód architektonicznych (szt.) – liczba wdrożonych rozwiązań w zakresie dostępności cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej (szt.) – liczba wspartych rodzin (szt.) – liczba osób we wspartych rodzinach (os.) – liczba asystentów rodziny (os.) – liczba działań podjętych przez asystentów rodziny (szt.) – liczba zorganizowanych akcji i wydarzeń skierowanych przeciwko patologiom życia społecznego (szt.)

3.4. Podniesienie poziomu świadczonych usług kulturalnych	1) Informatyzacja i digitalizacja procesów bibliotecznych	– rozwój oferty gminnych bibliotek – wdrożenie	– liczba wdrożonych procesów informatycznych w gminnych bibliotekach (szt.)
	2) Rozszerzenie oferty usług bibliotecznych skierowanej do różnych grup jej użytkowników	– nowocześniejsze formy i technologii funkcjonowania gminnych bibliotek	– liczba użytkowników gminnych bibliotek (os.) – liczba wypożyczonych woluminów (szt.)
	3) Organizacja spektakli teatralnych i innych imprez kulturalnych na obszarze Gminy	– usprawnienie funkcjonowania gminnych jednostek kulturalnych	– liczba zorganizowanych spektakli teatralnych i innych imprez kulturalnych (szt.) – liczba zorganizowanych lekcji bibliotecznych (szt.)
	4) Popularyzacja czytelnictwa	– rozwój czytelnictwa	– liczba zorganizowanych przeglądów talentów (szt.)
	5) Organizacja lekcji bibliotecznych w gminnych bibliotekach	– zwiększenie atrakcyjności i różnorodności gminnej oferty kulturalnej	– kwota dofinansowania działalności przedszkolnych i szkolnych kół i zespołów artystycznych (zł)
	6) Dofinansowanie działalności przedszkolnych i szkolnych kół i zespołów artystycznych	– zwiększenie dostępności do oferty kulturalnej dla mieszkańców Gminy	– liczba wdrożonych procesów informatycznych w wiejskich świetlicach (szt.)
	7) Organizacja przeglądów talentów	– rozwój oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży	
	8) Współpraca z instytucjami kultury i organizacjami pozarządowymi mająca na celu rozszerzenie oferty kulturalnej dla mieszkańców Gminy		
	9) Rozwój oferty świetlic wiejskich		
	10) Informatyzacja świetlic wiejskich		

**CZĘŚĆ 4: MODEL STRUKTURY
FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ.
USTALENIA I REKOMENDACJE**

Gmina Zgorzelec stanowi obszar o charakterze rolniczym z rozwijającymi się funkcjami mieszkaniowymi, usługowymi i produkcyjnymi. Ponad 70% jej terenu zajmują tereny rolnicze. Około 15,5% powierzchni Gminy pokrywają lasy. Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Zgorzelec w przeważającej części zdeterminowana jest przez proces przemieszczania się ludności z terenów miejskich Zgorzelca do obrzeżnych pasm osadniczych w Gminie Zgorzelec. Dynamiczny rozwój sektora przemysłu i usług w ośrodku miejskim powoduje znaczne uszczuplenie terenów, które w jego administracyjnych granicach, mogą być w nim przeznaczone na cele zabudowy mieszkaniowej oraz usług społecznych. Tym samym zabudowa usługowa, mieszkaniowa i gospodarcza zaczyna się rozwijać na obszarach wiejskich zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie Miasta Zgorzelec. Już obecnie na obszarze Gminy Zgorzelec, w bezpośredniej bliskości granicy z miastem, posadowione zostały wielkopowierzchniowe obiekty handlowe i usługowe oraz w sposób ciągły realizowana jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Równocześnie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zostały wyznaczone nowe tereny zabudowy mieszkaniowej, usług i przemysłu w miejscowościach sąsiadujących z Miastem Zgorzelec. Dotyczy to głównie takich miejscowości jak Koźlice, Łągów i Jędrzychowice.

Gmina Zgorzelec ze względu na swoje położenie komunikacyjne powiązana jest przede wszystkim z Miastem Zgorzelec oraz dwoma większymi ośrodkami ponadlokalnymi – miastami Wrocław oraz Drezno (Niemcy). Czasowa dostępność do węzłów komunikacyjnych zlokalizowanych na trasie autostrady A4 dla wszystkich miejscowości w Gminie nie przekracza 20 minut². Siatka połączeń drogowych pomiędzy poszczególnymi miejscowościami na jej obszarze zapewnia możliwość swobodnego przemieszczania się pomiędzy nimi. Jednocześnie jednak Gmina Zgorzelec została w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego zakwalifikowana jako obszar charakteryzujący się złą dostępnością czasową do ośrodka województwa (Miasta Wrocławia) oraz innych ośrodków ponadlokalnych.

Celem strategicznym rozwoju przestrzennego Gminy Zgorzelec jest uzyskanie struktury funkcjonalno-przestrzennej, która w harmonijny i zrównoważony sposób wykorzysta jej walory i zasoby przyrodnicze oraz kulturowe dla poprawy życia mieszkańców. Cel ten będzie realizowany poprzez:

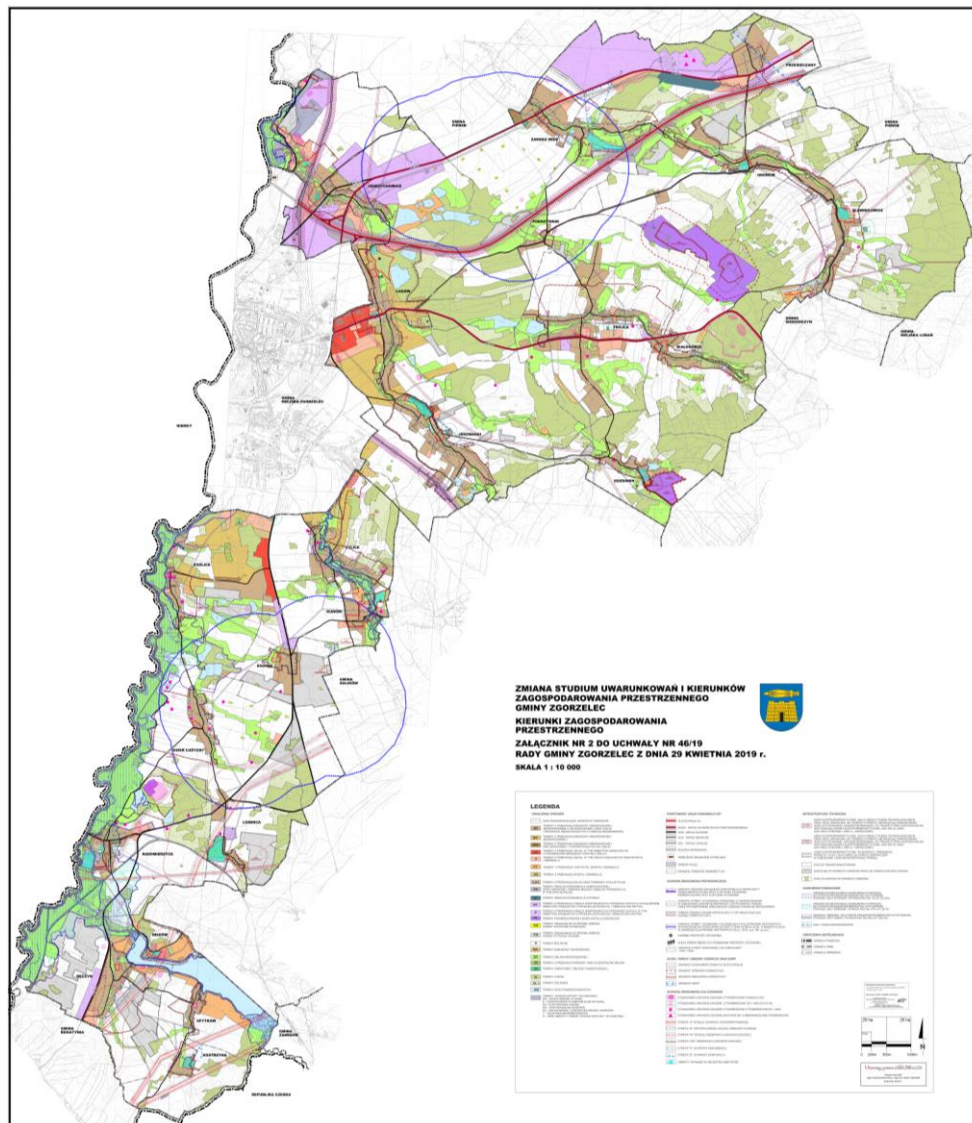
- kompleksową ochronę przyrody i krajobrazu oraz poprawę stanu środowiska na obszarze Gminy,
- ochronę dziedzictwa kulturowego, służącą utrwaleniu tożsamości jednostek osadniczych Gminy i utrzymaniu ich jako głównych elementów struktury przestrzennej,
- rozwój głównych gałęzi gospodarki przy wykorzystaniu w maksymalnym stopniu własnego potencjału i naturalnych predyspozycji dla rozwoju zwłaszcza turystyki, rekreacji i przedsiębiorczości,
- uzyskanie wysokich standardów i ładu w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy oraz harmonizację całego układu przestrzennego,
- rozwój alternatywnych sposobów wytwarzania i pozyskiwania energii
- pełne wykorzystanie powiązań komunikacyjnych, położenia w sąsiedztwie ośrodka miejskiego Zgorzelca oraz położenie przygraniczne, dla dalszego rozwoju przestrzennego Gminy.

W modelowym ujęciu docelowego rozwoju przestrzennego Gminy przyjmuje się, że głównymi elementami jej struktury funkcjonalno-przestrzennej będą:

- spójny system istniejących i projektowanych przyrodniczych terenów chronionych,
- spójny system ochrony wartościowych elementów środowiska kulturowego,
- kompleksy leśne, kompleksy łąkowo-pastwiskowe oraz grunty orne,
- kompleksy wód otwartych,
- obiekty i tereny mieszkaniowe, przemysłowe, produkcyjno-usługowe i usługowe, w tym dla obsługi turystyki,
- nowe tereny zabudowy mieszkaniowej z usługami towarzyszącymi we wszystkich jednostkach wiejskich Gminy,
- nowe tereny usług, w tym turystyki, wypoczynku i rekreacji,
- nowe tereny działalności gospodarczej i usług,
- sieć szlaków turystycznych, pieszych i rowerowych oraz ścieżek dydaktycznych,

² Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

- sieć dróg publicznych krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych,
- sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

Ryc. 9. Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Zgorzelec.

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zgorzelec.

Rozwój przestrzenny terenów Gminy odbywać się będzie przy bezwzględnym przestrzeganiu zasad ochrony przyrody i krajobrazu oraz zachowaniu właściwych standardów funkcjonalnych, technicznych i estetycznych zabudowy. Będzie obejmował przede wszystkim utrzymanie istniejącej zabudowy oraz budowę nowych obiektów mieszkalnych, usługowych, gospodarczych i produkcyjnych. Funkcja turystyczna Gminy zostanie wzmocniona poprzez rozbudowę bazy noclegowej i gastronomicznej oraz rozbudowę istniejącego układu szlaków pieszych, rowerowych, kajakowych i ścieżek dydaktycznych wraz z zagospodarowaniem głównych punktów widokowych i miejsc odpoczynku. Dalszy rozwój lokalnej gospodarki zostanie umożliwiony dzięki wyznaczaniu nowych terenów pod lokalizację działalności produkcyjnej na potrzeby lokalne i ponadlokalne oraz rozbudowę i modernizację istniejącego układu dróg głównych i lokalnych. Rozbudowie i modernizacji podlegać będzie sieć infrastruktury technicznej towarzyszącej istniejącej i projektowanej zabudowie. Obszar Gminy zostanie także dostosowany do wymogów dostępności wyznaczonych dla osób ze szczególnymi potrzebami (np. osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób przewlekle chorych). Długofalowa realizacja ww. założeń doprowadzi do uporządkowania struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz poprawy standardów zamieszkania, pracy i wypoczynku. Dzięki aktywnemu porządkowaniu istniejącej zabudowy i wyposażeniu jej

w sprawne systemy obsługi technicznej oraz przy odpowiednim wkomponowaniu jej w spójny system ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, Gmina uzyska nowoczesną i zindywidualizowaną strukturę.

Zmiany w strukturze użytkowania gruntów i w układach osadniczych

Na obszarze Gminy Zgorzelec zakłada się dalszy rozwój przestrzenny zainwestowania osadniczego, w tym zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej oraz służących im usług i działalności gospodarczej. Planowany rozwój układów osadniczych dotyczyć będzie wszystkich miejscowości na terenie Gminy. Jednak ich przyrost powinien w pierwszej kolejności polegać na dopełnianiu i intensyfikacji zagospodarowania istniejących układów, a następnie na dodawaniu nowych terenów zainwestowanych bezpośrednio do granic istniejących terenów osadniczych. Zakłada się kontynuację rozwoju zabudowy usługowej i mieszkaniowej przede wszystkim w miejscowościach znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie Miasta Zgorzelec. Rozwój funkcji gospodarczej dotyczyć będzie przede wszystkim terenów położonych wzdłuż drogi krajowej nr 94. Wyznaczone zostały także nowe tereny przeznaczone pod zainwestowanie w ramach wielkopowierzchniowych instalacji odnawialnych źródeł energii (głównie elektrowni fotowoltaicznych) w miejscowościach: Gronów, Jerzmarki, Kostrzyzna, Koźmin, Łągów, Łomnica, Osiek Łużycki, Przesieczany i Ręczyn.

Zmiany w układzie komunikacyjnym

W najbliższym czasie nie są przewidywane istotne zmiany w układzie komunikacyjnym Gminy. Zakłada się niezbędne modernizacje dróg i ulic oraz budowę nowych odcinków dróg i ulic, w miarę pojawiania się potrzeb w tym zakresie. Dalszemu rozwojowi podlegać będzie sieć dróg i ścieżek rowerowych, w tym w ramach zagospodarowania turystycznego pogranicza polsko-niemieckiego. Realizacji tych inwestycji towarzyszyć będzie zagospodarowanie rekreacyjne terenów przyległych oraz budowa nowych miejsc postojowych dla pojazdów samochodowych.

Zmiany w systemach infrastruktury technicznej

Rozbudowa sieci wodociągowej odbywać się będzie w miarę przyrostu terenów zabudowanych. Jednocześnie podejmowane będą działania zmierzające do zapewnienia właściwej jakości wody dostarczanej mieszkańcom Gminy. Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej będzie polegała przede wszystkim na sukcesywnym wyposażaniu istniejących terenów zwodociagowanych, a dotychczas nieskanalizowanych oraz wynikać będzie z przyrostu terenów zurbanizowanych. Dla istniejącej zabudowy rozproszonej dopuszcza się realizację indywidualnych, proekologicznych rozwiązań w zakresie odprowadzania i unieszkodliwiania odpadów. W przyszłości nastąpi też zwiększenie wykorzystania proekologicznych źródeł energii elektrycznej oraz ciepła.

Jednocześnie Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego wskazuje na następujące kluczowe cele i kierunki polityki przestrzennej prowadzonej na terenie województwa, których realizacja wymaga skoordynowania działań na poziomie regionalnym i lokalnym. W ramach każdego z nich sformułowana postulaty kierowane do gmin przygotowujących Studia uwarunkowań oraz planujących inwestycje. W odniesieniu do Gminy Zgorzelec są to:

- **kierunek 1.2 Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją:**
  - uwzględnienie w dokumentach gminnych polityki rozwoju zawartej w Strategii Rozwoju Sudety 2030.
- **kierunek 1.3. Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez wyznaczenie obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji:**
  - uwzględnienie w studiach gmin obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji wskazanych na rysunku Planu nr 1. Osadnictwo, jako terenów lokalizacji budynków lub budowli związanych z prowadzeniem działalności mającej na celu wytwarzanie dóbr i materiałów oraz jako rekomendowanych przedsiębiorcom optymalnych lokalizacji nowych inwestycji w rozumieniu przepisów art. 7 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji,
- **kierunek 1.4. Zwiększenie dostępności przestrzeni i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami:**
  - kształtowanie polityki przestrzennej na terenie Gminy w sposób zapewniający wysoką jakość życia mieszkańców poprzez planowanie zabudowy mieszkaniowej, przestrzeni publicznych oraz

- infrastruktury usług publicznych spełniających wymogi dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- określenie wskaźnika udziału mieszkań przeznaczonych dla osób ze szczególnymi potrzebami na nowo budowanych mieszkaniach; uwzględnienie w studiach gmin konieczności przeprowadzenia inwentaryzacji i audytów dotyczących występowania w przestrzeni publicznej barier ograniczających dostępność obiektów dla osób ze szczególnymi potrzebami.
- **kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich:**
- uwzględnienie w polityce przestrzennej gminy konieczności ochrony zasobów środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (w tym zapisów zawartych w obowiązujących planach ochrony obszarów chronionych),
  - ograniczenie lokalizowania elementów i obszarów infrastruktury technicznej w miejscach eksponowanych widokowo, ochrona i zagospodarowanie punktów widokowych, ochrona i kształtowanie ciągów i osi widokowych,
  - uwzględnienie studiów i ocen zmian krajobrazu w pracach nad lokalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznym,
  - ochronę obszarów korytarzy ekologicznych zidentyfikowanych w Planie oraz w lokalnych opracowaniach planistycznych przed zabudową ciągłą i lokalizowaniem infrastruktury, planowanie zalesień i zadrzewień pomiędzy istniejącą zabudową i obszarami przyległymi
  - ograniczenie zabudowy dolin rzecznych (ochrona brzegów rzek przed zabudową, grodzeniem, osuszaniem i niszczeniem szaty roślinnej) w celu zachowania drożności korytarzy ekologicznych i minimalizowanie skutków powodzi.
- **kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:**
- uwzględnienie założeń „Programu opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego” w gminnych programach opieki nad zabytkami w celu skoordynowania działań w sferze ochrony zabytków,
  - wskazywanie w dokumentach planistycznych obiektów i obszarów, które powinny uzyskać ustawową formę ochrony zabytków (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w wojewódzkiej ewidencji zabytków),
  - realizacja regionalnych szlaków turystycznych oraz powiązanie ich z zasobami przyrodniczymi i kulturowymi gmin z wykorzystaniem systemów lokalnych szlaków turystycznych,
  - realizacją funkcji turystycznych w ramach rewitalizacji obszarów zdegradowanych,
  - dostosowanie rozwoju zaplecza turystyki i rekreacji do zmian klimatu poprzez realizację transportu zbiorowego w obszarach i ośrodkach o atrakcyjnych turystycznie zasobach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych jako standardu ich komunikacyjnej obsługi, wykluczeni z realizacji infrastruktury sportów zimowych obszarów o niewystarczających zasobach wód, których eksploatacja dla wytwarzania sztucznego śniegu zagraża lokalnemu środowisku naturalnemu
  - w obszarach stykowych wyznaczonych w Planie obszarów funkcjonalnych zapewnienie ciągłości planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach wskazanych na rysunku Planu nr 2. System ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zgodnie z Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego (trasa Via Regia, Trasa Doliny Nysy Łużyckiej),
  - integrację szlaków wodnych ze szlakami pieszymi, rowerowymi i konnymi w ich otoczeniu (wzdłuż rzek o sezonowej zmienności poziomu wód),
  - weryfikacja przebiegu i modernizacja Drogi Śródsudeckiej (Via Montana) poprawiająca bezpieczeństwo trasy i jej atrakcyjność turystyczną oraz skuteczność ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych w obszarze oddziaływania trasy,
  - wyłączenie z zabudowy, w tym z zabudowy turystycznej i rekreacyjnej terenów otwartych o największych walorach widokowych predysponowanych do rozwoju szlaków turystycznych oraz obszarów o ekspozycji północnej, obszarów osuwiskowych, zalewowych i inwersyjnych,
  - wyeliminowanie lokalizacji zwartych kompleksów zabudowy produkcyjnej o powierzchni większej niż 1,0 ha oraz usługowej o powierzchni większej niż 2,0 ha na terenach o nachyleniu powyżej 5,0%,

- ustalenie minimalnego wskaźnika powierzchni terenów biologicznie czynnych na poziomie 75,0% na terenach o nachyleniu powyżej 5,0% dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, letniskowej, zamieszkiwania zbiorczego, usług zdrowia.
- **kierunek 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska:**
  - uwzględnienie ochrony udokumentowanych złóż o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym i planowanie przeznaczenia terenów w sposób niewywołujący potencjalnych konfliktów związanych z ich eksploatacją,
  - ograniczenie przeznaczenia zwartych kompleksów gruntów rolnych na zabudowę mieszkaniową i usługową,
  - uwzględnienie w planowaniu przestrzennym występowania wpływów eksploatacji górniczej w zasięgu terenów górniczych.
- **kierunek 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:**
  - zastosowanie zapisów w lokalnych opracowaniach planistycznych wskazujących realizację sieci energetycznych jako podziemnych na terenach zabudowanych oraz przeznaczonych po rozwój zabudowy,
  - wykonanie i uwzględnienie bilansu energetycznego,
  - zastosowanie zapisów w lokalnych opracowaniach planistycznych wskazujących na wykorzystanie OZE oraz gazu ziemnego jako podstawowego paliwa do zasilania urządzeń wytwarzających energię cieplną,
  - dążenie do wyposażenia w gazową, umożliwiającą wykorzystanie gazu ziemnego do celów grzewczych, wszystkich terenów zabudowanych,
  - dążenie do transformacji systemów zaopatrzenia w ciepło,
  - uwzględnienie preferencji dla lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych,
  - umożliwienie wykorzystania cieków i zbiorników wodnych do produkcji energii,
  - wsparcie dla technologii wytwarzania energii w układach skojarzonych: kogeneracyjnych, trigeneracyjnych oraz poligeneracyjnych.
- **kierunek 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów:**
  - uwzględnienie możliwości realizacji instalacji do termicznego przekształcania odpadów zgodnie z obowiązującymi przepisami,
  - rozbudowę systemów umożliwiających dostarczanie wody i odbiór ścieków, w szczególności na wrażliwych obszarach ochrony zbiorników wód podziemnych,
  - stosowanie zbiorczych lub grupowych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzanie ścieków komunalnych na terenach zabudowanych oraz przeznaczonych na rozwój zabudowy,
  - ograniczenie możliwości stosowania indywidualnych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w wodę,
  - stosowanie indywidualnych rozwiązań w zakresie odprowadzenia ścieków komunalnych na terenach aglomeracji ściekowych, zgodnie z warunkami określonymi w AKPOŚK 2017 oraz ograniczenie ich stosowania poza aglomeracjami ściekowymi,
  - wskazanie w lokalnych opracowaniach planistycznych, na podstawie opracowań ekofizjograficznych zasięgu terenów na których możliwe jest stosowanie przydomowych oczyszczalni ścieków.
- **kierunek 3.3. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej**
  - wspieranie rozwoju systemów łączności bezprzewodowej oraz uwzględnianie stref ochronnych wokół obiektów radiowo-telekomunikacyjnych oraz pasów ochronnych linii radiowych,
  - zapewnienie zintegrowanego rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej z infrastrukturą energetyczną wodnokanalizacyjną i transportową.
- **kierunek 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy:**
  - uwzględnienie w lokalnych dokumentach planistycznych ustaleń przestrzennych z zakresu małej retencji wynikających z opracowanego programu małej retencji dla województwa dolnośląskiego,

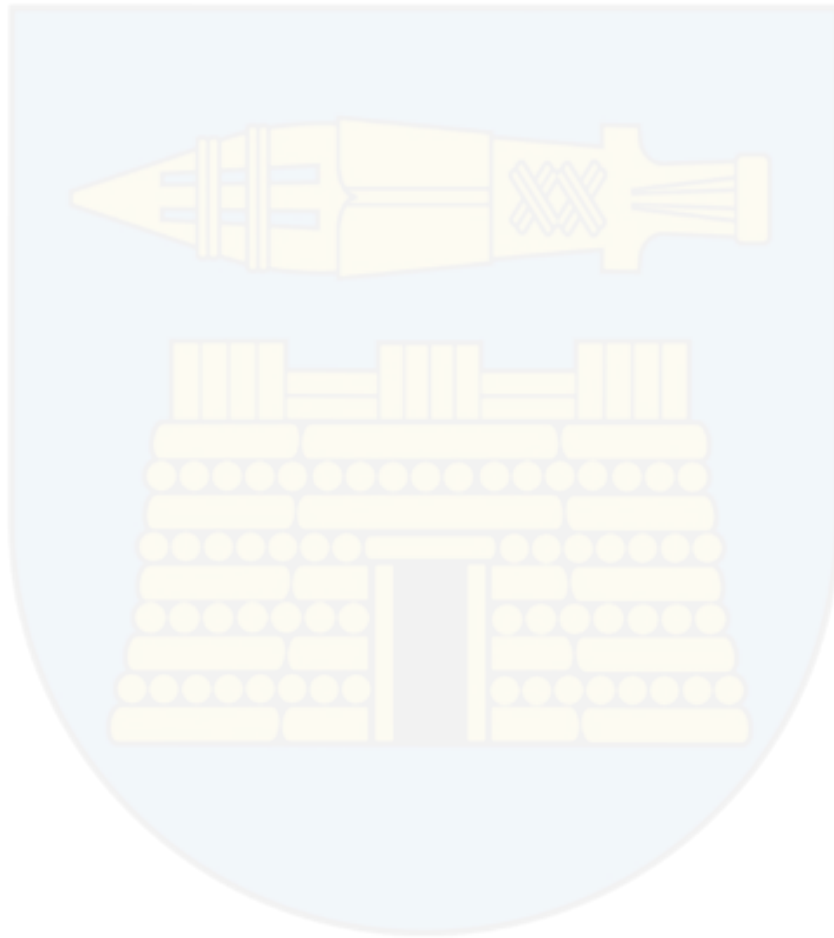
- uwzględnienie w lokalnych dokumentach planistycznych granic i funkcji polderów,
  - uwzględnienie komponentu adaptacyjnego (do zmian klimatu) w dokumentach planistycznych, strategicznych i operacyjnych Gminy,
  - wyznaczenie w opracowaniach ekofizjograficznych obszarów o dużej zdolności retencyjnej i terenów o obniżonej pojemności retencyjnej, które wymagają kompensacji oraz uwzględnianie tych obszarów i terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach lokalizacyjnych i w decyzjach o warunkach zabudowy.
- **kierunek 3.6. Ograniczenie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców:**
- planowanie nowych odcinków dróg w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie hałasu na istniejące i planowane obszary podlegające ochronie akustycznej,
  - planowanie terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach znajdujących się poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania hałasu,
  - uwzględnienie strefowego rozmieszczenia terenów polegającego na lokalizacji terenów niepodlegających ochronie akustycznej w sąsiedztwie terenów, na których usytuowano ponadnormatywne źródła dźwięku,
  - ograniczenie planowanych terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach, które nie posiadają możliwości zaopatrzenia w ciepło sieciowe lub nie przewiduje się rozwoju systemów ciepłowniczych oraz dostępu do sieci gazowej lub nie planuje się wyposażania w sieć gazową z wyjątkiem terenów zabudowy mieszkaniowej, gdzie do zaopatrzenia w ciepło wykorzystywane będą odnawialne źródła energii.
- **kierunek 4.1. Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T:**
- uwzględnienie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego możliwości budowy kolei dużych prędkości (KDP) Warszawa-Łódź-Poznań/Wrocław oraz jego wydłużenie w kierunku Pragi.
- **kierunek 4.2. Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa:**
- uwzględnienie rezerw terenowych z uwagi na możliwość ujednoczenia parametrów użytkowych dróg wchodzących w skład korytarzy:
    - korytarz autostrady A4 – przebieg granica państwa Zgorzelec-Bolesławiec-Krzyżowa-Legnica-Wrocław-Oława-Opole,
    - korytarz (alternatywny A4) – przebieg: DK(\$ Zgorzelec-Bolesławiec-Legnica-Środa Śląska-Wrocław-Oława-Opole,
    - korytarz „sudecki północny” – przebieg: DK30 Zgorzelec – Lubań – Jelenia Góra – dalej jako DK3 Bolków – dalej jako DK5 Dobromierz – dalej jako DK34 Świebodzice – dalej jako DK35 Świdnica – dalej jako DW 382 Dzierżoniów – Ząbkowice Śląskie – Kamieniec Ząbkowicki – Paczków,
    - korytarz sudecki południowy – przebieg: DK30 Zgorzelec – Lubań – Jelenia Góra – dalej jako DW367 Kowary – Kamienna Góra – Wałbrzych – dalej jako DW381 Nowa Ruda – Kłodzko – dalej jako DK46 Paczków,
    - korytarz (żytański) – przebieg: DW352 Zgorzelec – Bogatynia-Turoszów – dalej DW354 Sieniawka – dalej DW332 Zittau/Hradek nad Nisou.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego wskazano także ustalenia dla gmin w zakresie zasad ich zagospodarowania przestrzennego. W odniesieniu do Gminy Zgorzelec są to:

- **kierunek 1.2 Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją:**
  - zachowanie rezerw terenowych pod nowe drogowe, rowerowe i piesze przeprawy mostowe na Nysie Łużyckiej w celu poprawy wzajemnej dostępności miejscowości transgranicznych po polskiej i niemieckiej stronie,
- **kierunek 2.1 Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich:**

- uwzględnienie przebiegu i funkcji korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym w lokalnych dokumentach planistycznych oraz działaniach należących do kompetencji Gminy:
  - lądowy korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym korytarz ekologiczny zachodni Sudety – Bory Dolnośląskie,
  - rzeczny korytarz ekologiczny o znaczeniu ponadlokalnym – rzeki Nysa Łużycka.
- **kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:**
  - uwzględnianie istniejących analiz krajobrazowych i wytycznych zawartych w planach ochrony dla parków krajobrazowych,
  - wprowadzenie zakazu lokalizacji wysokościowych urządzeń infrastruktury technicznej, takich jak maszty telewizyjne i wieże telefonii komórkowej w strefach ekspozycji widokowej wyznaczonych w studiach gmin,
  - wskazanie obiektów regionalnej architektury drewnianej wraz z otoczeniem do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w gminnej ewidencji zabytków). Wprowadzenie do studium zapisów w zakresie zasad ochrony obiektów regionalnej architektury drewnianej,
  - wskazanie obszarów planowanych do rozwoju turystyki i rekreacji, które należy wyznaczyć na podstawie szczegółowych analiz przyrodniczych, krajobrazowych, fizjograficznych i kulturowych przyjmując następujące zasady ich turystycznego udostępniania:
    - w obszarach chronionych realizacja infrastruktury turystycznej zgodnie z zasadami prawnej ochrony tworzących je zasobów,
    - w terenach zurbanizowanych realizacja zagospodarowania turystycznego przez uzupełnianie luk w istniejącej zabudowie, jej kontynuację, adaptację lub proturystyczną rewitalizację zdegradowanych obszarów,
    - w obszarach otwartych pod warunkiem zachowania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych terenu oraz zapewnienia indywidualnych rozwiązań w zakresie infrastruktury technicznej na terenach położonych poza zasięgiem istniejących mediów,
  - wskazanie obszarów, które wymagają opracowania, we współpracy z sąsiednimi gminami, planów rozwoju ponadlokalnej infrastruktury turystycznej, udostępniającej wskazane obszary jako całość,
  - wskazanie w studium Gminy przebiegu regionalnych szlaków turystycznych, w tym planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach określonych na rysunku planu nr 2 System ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zgodnie z „Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego” przyjętą Uchwałą nr 5425/V/18 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 maja 2018 roku,
  - wskazanie w studium Gminy węzłów przesiadkowych komunikacji zbiorowej zintegrowanych ze szlakami turystycznymi prowadzącymi w obszarze gminy,
  - zintegrowanie systemu szlaków turystycznych w obszarze pogranicza i wskazanie powiązań z systemami tras turystycznych po stronie czeskiej i niemieckiej.
- **kierunek 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:**
  - określenie warunków i wskaźników lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z OZE i zadaszeniach obiektów przy określaniu wytycznych dla terenów przeznaczonych pod zabudowę usługową i produkcyjną, w szczególności wyznaczonych na obszarach optymalnej lokalizacji nowych inwestycji.
- **kierunek 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy:**
  - stosowanie w studiach gmin zasad ochrony środowiska i jego zasobów uwzględniających ograniczeni odpływu wód opadowych i roztopowych,
  - ustalenie kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów oraz wytycznych umożliwiających lokalizowanie w bezpośrednim sąsiedztwie cieków,

w lokalnych obniżeniach, zbiorników małej retencji, stosowanie rozwiązań renaturalizacyjnych koryt cieków i ich brzegów oraz spowalniającego spływu wody w cieku, itd.

**CZĘŚĆ 5: SPÓJNOŚĆ KIERUNKÓW
ROZWOJU GMINY Z KIERUNKAMI
WYNIKAJĄCYMI ZE STRATEGII
ROZWOJU WOJEWÓDZTWA**

Strategia Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021-2030 jest dokumentem spójnym, z dokumentami wyższego rzędu. Przy opracowywaniu strategii brano pod uwagę kierunki rozwoju wyznaczone w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) oraz Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

Jako cel główny polityki regionalnej kraju określono w KSRR „efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym”. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 realizowany będzie w oparciu o uzupełniające się trzy cele szczegółowe:

1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,
2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych,
3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 wpisuje się w kierunki KSRR. W dokumencie regionalnym wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu,
2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych,
3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego,
4. Odpowiednie wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego,
5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu.

Strategia rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021-2030 wpisuje się w założenia powyższych dokumentów. W poniższej tabeli wskazano które cele strategii gminnej powiązane są z tymi, które zostały wskazane w strategii wojewódzkiej.

Tab. 2. Spójność Strategii Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

Cele Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Cele Strategii Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021-2030
1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu: 1.1. Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów 1.2. Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki 1.3. Wzmacnianie innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności regionu 1.4. Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich	CEL I: Gmina Zgorzelec dobrym miejscem do zamieszkania 1.1. Poprawa systemu komunikacji w Gminie Zgorzelec 1.2. Rozbudowa infrastruktury technicznej na obszarze Gminy Zgorzelec 1.3. Poprawa jakości komponentów środowiska 1.4. Optymalizacja polityki przestrzennej w Gminie Zgorzelec CEL II: Rozwój gospodarczy Gminy Zgorzelec kluczowym czynnikiem wzrostu dobrobytu mieszkańców 2.1. Rozwój gospodarczy oparty na nowoczesnych i ekologicznych technologiach 2.2. Rozwój turystyki, w tym turystyki zabytkowej i transgranicznej 2.3. Promocja Gminy Zgorzelec
2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych: 2.1. Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej 2.2. Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych 2.3. Rozwój i doskonalenie usług publicznych	CEL I: Gmina Zgorzelec dobrym miejscem do zamieszkania 1.1. Rozbudowa infrastruktury technicznej na obszarze Gminy Zgorzelec CEL III: Aktywne społeczeństwo obywatelskie motorem rozwoju Gminy Zgorzelec 3.1. Oferta edukacyjna zaspokajająca potrzeby środowiska lokalnego

	3.2. Poprawa funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej na obszarze Gminy Zgorzelec
	3.3. Aktywna integracja społeczności lokalnej
	3.4. Podniesienie świadczonych poziomu usług kulturalnych
3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego:	CEL III: Aktywne społeczeństwo obywatelskie motorem rozwoju Gminy Zgorzelec
3.1. Kształtowanie postaw obywatelskich	3.1 Oferta edukacyjna zaspokajająca potrzeby środowiska lokalnego
3.2. Wzrost społecznej integracji	3.2. Poprawa funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej na obszarze Gminy Zgorzelec
3.3. Doskonalenie regionalnych i lokalnych rynków pracy	3.3. Aktywna integracja społeczności lokalnej
3.4. Poprawa efektywności kształcenia	3.4. Podniesienie świadczonych poziomu usług kulturalnych
3.5. Doskonalenie regionalnej polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami	
3.6. Kształtowanie postaw prozdrowotnych, sportowych i proekologicznych	
4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego	CEL I: Gmina Zgorzelec dobrym miejscem do zamieszkania
4.1. Poprawa stanu środowiska	1.2. Rozbudowa infrastruktury technicznej na obszarze Gminy Zgorzelec
4.2. Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska	1.3. Poprawa jakości komponentów środowiska
4.3. Ochrona przed klęskami żywiołowymi	1.4. Optymalizacja polityki przestrzennej w Gminie Zgorzelec
4.4. Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspierania bezpieczeństwa energetycznego	CEL II: Rozwój gospodarczy Gminy Zgorzelec kluczowym czynnikiem wzrostu dobrobytu mieszkańców
4.5. Ochrona obiektów i terenów dziedzictwa kulturowego	2.1. Rozwój gospodarczy oparty na nowoczesnych i ekologicznych technologiach
4.6. Rozwój gospodarki cyrkularnej	2.3. Promocja Gminy Zgorzelec
5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu	CEL I: Gmina Zgorzelec dobrym miejscem do zamieszkania
5.1. Rozwój regionalnej sieci transportowej	1.1. Poprawa systemu komunikacji w Gminie Zgorzelec
5.2. Wzrost dostępności regionalnej infrastruktury informacyjnej o wysokich standardach funkcjonalno-użytkowych	CEL II: Rozwój gospodarczy Gminy Zgorzelec kluczowym czynnikiem wzrostu dobrobytu mieszkańców
5.3. Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej	2.1. Rozwój gospodarczy oparty na nowoczesnych i ekologicznych technologiach
	2.2. Rozwój turystyki, w tym turystyki zabytkowej i transgranicznej
	2.3. Promocja Gminy Zgorzelec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030”.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 wskazuje również obszary strategicznej interwencji (OSI), które dla pełnego wykorzystania ich potencjałów rozwojowych wymagają zewnętrznej interwencji. Projektowanie interwencji przebiegać będzie w nich zgodnie z zasadami wielopoziomowego zarządzania, subsydiarności, partycypacji społecznej, w dialogu z partnerami społeczno-gospodarczymi. Wymiar regionalny reprezentuje w szczególności Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Obszary interwencji (Obszary Funkcjonalne) będą stanowić podstawę pozwalającą powiązać cele rozwojowe Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego z typami poszczególnych obszarów. Gmina Zgorzelec zakwalifikowana została jako obszar o złej czasowej dostępności do ośrodka województwa (miasta Wrocław).

Ryc. 10. Obszary strategicznej interwencji na terenie województwa dolnośląskiego.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

Zgodnie z definicją ustawową, obszar funkcjonalny należy rozumieć jako obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, stanowiący zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju. Gmina Zgorzelec położona jest na obszarze oddziaływania Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego, dla którego główne cele i priorytety rozwojowe zdefiniowane zostały w Strategii Rozwoju Sudety 2030 (Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020-2030 obejmującej swoim zasięgiem subregiony wałbrzyski oraz jeleniogórski (NUTS 3)).

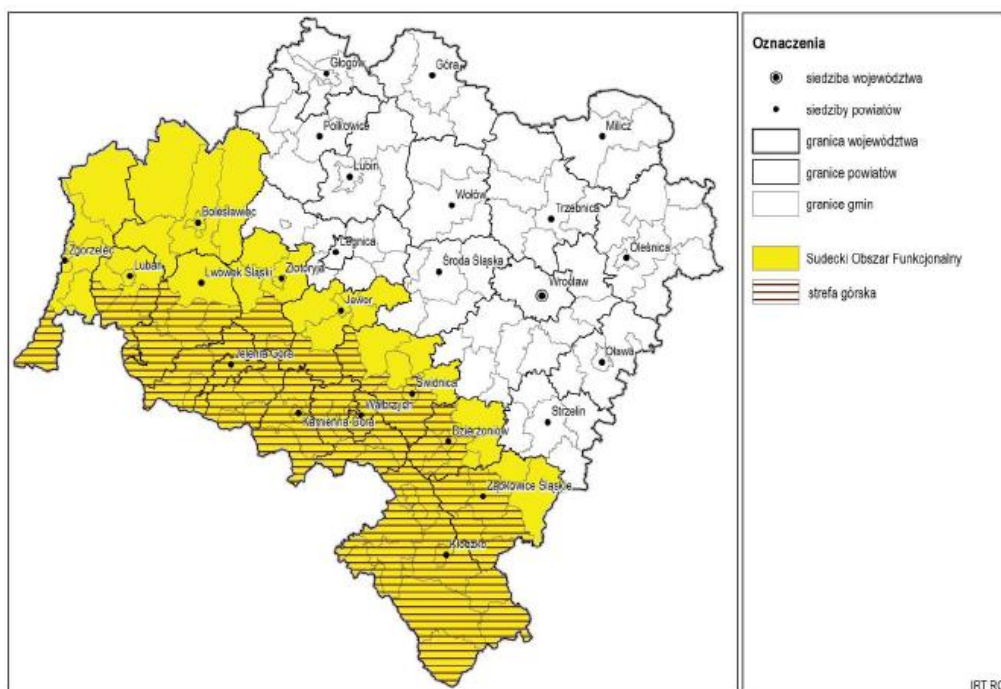
Tab. 3. Spójność Strategii Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021-2030 ze Strategią Rozwoju Sudety 2030.

Cele Strategii Rozwoju Sudety 2030	Cele Strategii Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021-2030
1. Bardziej inteligentne terytorium	CEL II: Rozwój gospodarczy Gminy Zgorzelec kluczowym czynnikiem wzrostu dobrobytu mieszkańców
1.1. Wspierane form integracji regionu	2.1. Rozwój gospodarczy oparty na nowoczesnych i ekologicznych technologiach
1.2. Tworzenie warunków do inkubacji i zakorzeniania się nowych MŚP	2.2. Rozwój turystyki, w tym turystyki zabytkowej i transgranicznej
1.3. Wspieranie innowacji w przedsiębiorstwach	2.3. Promocja Gminy Zgorzelec
1.4. Wspieranie inicjatyw klastrowych i kooperacji biznes-nauka	
1.5. Tworzenie atrakcyjnych warunków dla inwestycji	
2. Terytorium bliżej obywateli	CEL I: Gmina Zgorzelec dobrym miejscem do zamieszkania
2.1. Podnoszenie jakości infrastruktury społecznej i mieszkaniowej	1.2. Rozbudowa infrastruktury technicznej na obszarze Gminy Zgorzelec
2.2. Podwyższenie poziomu edukacji dzieci i młodzieży oraz dostosowanie do potrzeb rynku pracy	CEL III: Aktywne społeczeństwo obywatelskie motorem rozwoju Gminy Zgorzelec
2.3. Rozwój infrastruktury i usług „srebrnego sektora” (dla osób starszych)	3.1. Oferta edukacyjna zaspokajająca potrzeby środowiska lokalnego
2.4. Aktywizacja społeczna osób starszych	3.2. Poprawa funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej na obszarze Gminy Zgorzelec
2.5. Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	3.3. Aktywna integracja społeczności lokalnej
	3.4. Podniesienie świadczonych poziomu usług kulturalnych
3. Lepiej skomunikowane terytorium	CEL I: Gmina Zgorzelec dobrym miejscem do zamieszkania
3.1. Dobra komunikacja regionu z zewnętrznymi biegunami wzrostu gospodarczego	1.1. Poprawa sytemu komunikacji w Gminie Zgorzelec

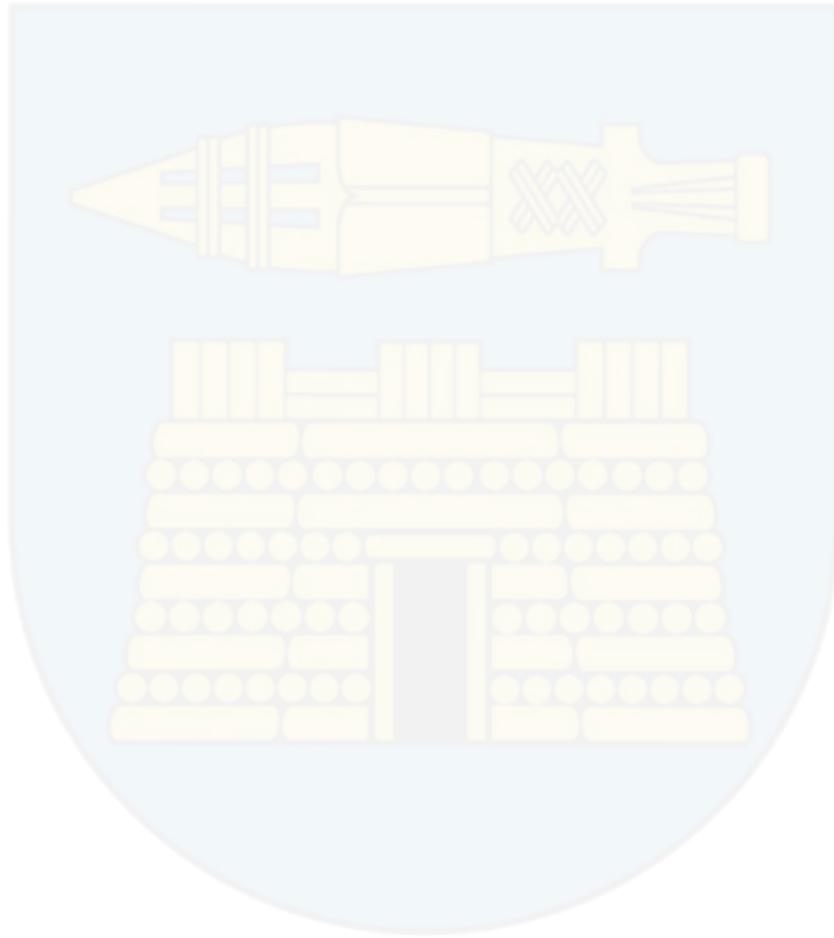
<p>3.2. Nowa jakość powiązań wewnętrznych między głównymi miastami i ośrodkami turystyczno-uzdrowiskowymi</p> <p>3.3. Upowszechnienie dostępu do Internetu wysokich prędkości</p> <p>3.4. Rozwój transportu publicznego (aglomeracyjnego, integrującego region)</p>	<p>CEL II: Rozwój gospodarczy Gminy Zgorzelec kluczowym czynnikiem wzrostu dobrobytu mieszkańców</p> <p>2.2. Rozwój turystyki, w tym turystyki zabytkowej i transgranicznej</p>
<p>4. Terytorium przyjazne dla środowiska, wykorzystujące swój potencjał</p> <p>4.1. Ochrona i rewitalizacja walorów przyrodniczych</p> <p>4.2. Ochrona, rewitalizacja i udostępnianie walorów kulturowych</p> <p>4.3. Wdrażanie strategii niskoemisyjnych i produkcji energii ze źródeł odnawialnych</p> <p>4.4. Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i uzdrowiskowej</p> <p>4.5. Zintegrowany marketing terytorialny</p>	<p>CEL I: Gmina Zgorzelec dobrym miejscem do zamieszkania</p> <p>1.2. Rozbudowa infrastruktury technicznej na obszarze Gminy Zgorzelec</p> <p>1.3. Poprawa jakości komponentów środowiska</p> <p>1.4. Optymalizacja polityki przestrzennej w Gminie Zgorzelec</p> <p>CEL II: Rozwój gospodarczy Gminy Zgorzelec kluczowym czynnikiem wzrostu dobrobytu mieszkańców</p> <p>2.1. Rozwój gospodarczy oparty na nowoczesnych i ekologicznych technologiach</p> <p>2.2. Rozwój turystyki, w tym turystyki zabytkowej i transgranicznej</p> <p>2.3. Promocja Gminy Zgorzelec</p>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Strategii Rozwoju Sudety 2030”.

Ryc. 11. Mapa Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego.

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

**CZĘŚĆ 6: SYSTEM REALIZACJI
STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO
SPORZĄDZENIA DOKUMENTÓW
WYKONAWCZYCH**

Skuteczność działania lokalnych władz oraz słuszność i trafność założeń przyjętych do realizacji w niniejszej strategii mierzona będzie w przyszłości stopniem wdrożenia w życie celów i kierunków działań w niej przewidzianych. Prawidłowy przebieg procesu realizacji Strategii uwarunkowany jest przez jej odpowiednie wdrażanie, a następnie monitoring i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów skutecznego wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Dodatkowo, rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji danego celu strategicznego.

Dokumentami, które wymagać będą aktualizacji w okresie realizacji Strategii będą m.in. Strategia Promocji i Profilaktyki Zdrowia, Program Ochrony Środowiska czy programy jednoroczne (np. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii). Dla poprawy skoordynowania działań z zakresu planowania przestrzennego Gmina opracuje nowe Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Realizacja zadań i działań zaplanowanych w ramach niniejszej Strategii stanowić będzie wyzwanie dla całej społeczności lokalnej i podmiotów działających na terenie Gminy lub pozostających z nią w ścisłych relacjach. Strategia pełnić będzie kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz samorządowych we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi. Wdrażając Strategię, Gmina będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii Przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia, do których należy w szczególności powiat zgorzelecki. W chwili przyjęcia dokumentów przez ww. podmioty, Gmina dokona analizy zgodności zapisów swojej Strategii i w razie potrzeby dokona ich aktualizacji.

Dodatkowo Gmina Zgorzelec będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne. Narzędzia te zapewnią sprawną pracę Urzędu Gminy, jednostek podległych, ale również wpłyną na ochronę środowiska i możliwość pomiaru jakości życia w Gminie.

W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu, wykorzystując aktywność stowarzyszeń i fundacji podczas ich realizacji, uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców. Dodatkowo przewiduje się podejmowanie działań w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie Gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów, strategii, uchwał Rady Gminy i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie Strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Dodatkowo, narzędziem wspomagającym monitorowanie wdrażania Strategii będzie tabela ewaluacyjna stanowiąca Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktyczną. Na jej podstawie uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej, zawierająca informacje o stanie realizacji działań. W ten sposób można będzie ocenić, w jakim stopniu został osiągnięty założony cel operacyjny, a dalej strategiczny.

CZĘŚĆ 7: RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Gmina Zgorzelec na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, stanowiących zarówno wydatki bieżące, jak i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego dla bieżącej perspektywy finansowej oraz kolejnego okresu, a także ogólnopolskich programów operacyjnych;
- programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Fundusz Inwestycji Lokalnych oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Dolnośląskiego,
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przez podmioty publiczne i prywatne.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy, wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021-2030. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, w szczególności podatek od nieruchomości oraz udział w podatku dochodowym od osób fizycznych. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w Strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych Gminy Zgorzelec.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi (także z obszaru Niemiec i Czech), powiatem zgorzeleckim oraz województwem dolnośląskim i ich jednostkami organizacyjnymi, a także związkami międzygminnymi, spółkami komunalnymi i stowarzyszeniami, których Gmina Zgorzelec jest lub będzie członkiem. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawę do określania ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina Zgorzelec będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób niezagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długotrwałe cele strategiczne określone będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe, np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczone będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych, w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Tabela poniżej przedstawia prognozę wysokości głównych kategorii budżetowych w latach 2021-2028 na podstawie uchwały nr 214/21 Rady Gminy Zgorzelec z dnia 11 marca 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Zgorzelec na lata 2021-2028. W analizowanych latach łączne dochody wyniosą niespełna 434 mln zł, z czego dochody z tytułu podatku od nieruchomości – ponad 113 mln zł i udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych – ponad 68 mln zł, natomiast wydatki – ok. 414 mln zł.

Tab. 4. Wyniki budżetu Gminy Zgorzelec w latach 2021-2028.

	Dochody ogółem	w tym:		Wydatki ogółem	Rozchody
		podatek od nieruchomości	udział w PIT		
2021	49 988 981,00	14 107 357,00	7 484 079,00	51 516 146,86	3 006 834,14

2022	56 744 437,67	14 415 646,00	7 900 000,00	52 512 603,53	4 231 834,14
2023	55 672 347,28	14 900 000,00	8 900 000,00	51 415 513,14	4 256 834,14
2024	53 850 000,00	14 900 000,00	8 900 000,00	49 593 165,86	4 256 834,14
2025	54 400 000,00	17 400 000,00	8 900 000,00	50 143 165,86	4 256 834,14
2026	54 950 000,00	16 950 000,00	8 900 000,00	50 643 265,86	4 306 734,14
2027	54 400 000,00	17 000 000,00	8 900 000,00	54 343 165,86	56 834,14
2028	54 400 000,00	17 000 000,00	8 900 000,00	54 343 165,87	56 834,13
Ogółem:	434 405 765,95	126 673 003,00	68 784 079,00	414 510 192,84	24 429 573,11

Źródło: Uchwała nr 214/21 Rady Gminy Zgorzelec z dnia 31 marca 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Zgorzelec.

Z kolei potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2021-2028 wyniesie ok. 42,6 mln zł³.

³ Uchwała nr 214/21 Rady Gminy Zgorzelec z dnia 31 marca 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Zgorzelec.

Spis rycin

Ryc. 1. Lokalizacja Gminy Zgorzelec.....	12
Ryc. 2. Rozmieszczenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.....	13
Ryc. 3. Bezrobocie wśród mężczyzn i kobiet w Gminie Zgorzelec w latach 2015-2019.....	15
Ryc. 4. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON na terenie.....	16
Ryc. 5. Struktura wieku mieszkańców Gminy Zgorzelec w latach 2015-2019.....	18
Ryc. 6. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Zgorzelec, powiecie zgorzeleckim.....	19
Ryc. 7. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych.	21
Ryc. 8. Główne priorytety rozwoju Gminy Zgorzelec według ankietowanych.	23
Ryc. 9. Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Zgorzelec.....	45
Ryc. 10. Obszary strategicznej interwencji na terenie województwa dolnośląskiego.	56
Ryc. 11. Mapa Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego.....	57

Spis tabel

Tab. 1. Ocena elementów w poszczególnych obszarach według ankietowanych.....	21
Tab. 2. Spójność Strategii Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	54
Tab. 3. Spójność Strategii Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021-2030 ze Strategią Rozwoju Sudety 2030.....	56
Tab. 4. Wyniku budżetu Gminy Zgorzelec w latach 2021-2028.....	62

Załącznik 1: Diagnoza sytuacji

**Diagnoza sytuacji przestrzennej,
gospodarczej i społecznej Gminy Zgorzelec**

Spis treści:

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY ZGORZELEC	2
1.1. Informacje ogólne	2
1.2. Transport i łączność	3
1.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	4
1.4. Dziedzictwo lokalne	5
CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY ZGORZELEC	6
2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy	6
2.2. Stan finansów samorządowych	11
Wykonanie budżetu	11
Struktura dochodów i wydatków	13
Potencjał inwestycyjny	15
2.4. Infrastruktura i środowisko	16
Zaopatrzenie w wodę	16
Kanalizacja ściekowa	17
Gospodarka odpadami	19
Internet	20
Sieć gazownicza	21
Energia elektryczna	22
Odnawialne źródła energii (OZE)	22
Lasy, formy ochrony przyrody i tereny zielone	23
Jakość powietrza	23
Stan wód	24
Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska	24
CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY ZGORZELEC	25
3.1. Demografia	25
3.2. Kapitał społeczny	30
Żłobki i przedszkola	30
Edukacja	31
Kultura	32
Turystyka, rekreacja i sport	33
3.3. Opieka zdrowotna	34
3.4. Pomoc społeczna	34
3.5. Bezpieczeństwo publiczne i otoczenie gminy	37
Spis rycin	39
Spis tabel	40

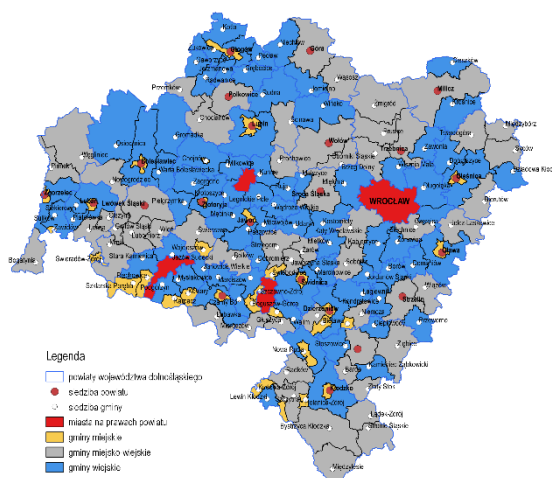
CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY ZGORZELEC

1.1. Informacje ogólne

Gmina Zgorzelec jest gminą wiejską położoną w zachodniej części województwa dolnośląskiego i w powiecie zgorzeleckim. Jej sieć osadniczą stanowi obecnie 21 sołectw: Białogórze, Gozdanin, Gronów, Jędrzychowice, Jerzmanki, Kostrzyna, Koźlice, Koźmin, Kunów, Łągów, Łomnica, Osiek Łużycki, Pokrzywnik, Przesieczany, Radomierzyce, Ręczyn, Sławnikowice, Spytków, Tylice, Trójca oraz Żarska Wieś. Sąsiaduje ona:

- od północy z gminą Pieńsk,
- od wschodu z gminami Siekierczyn i Sulików,
- od południa z gminą Bogatynia i miastem Zawidów.

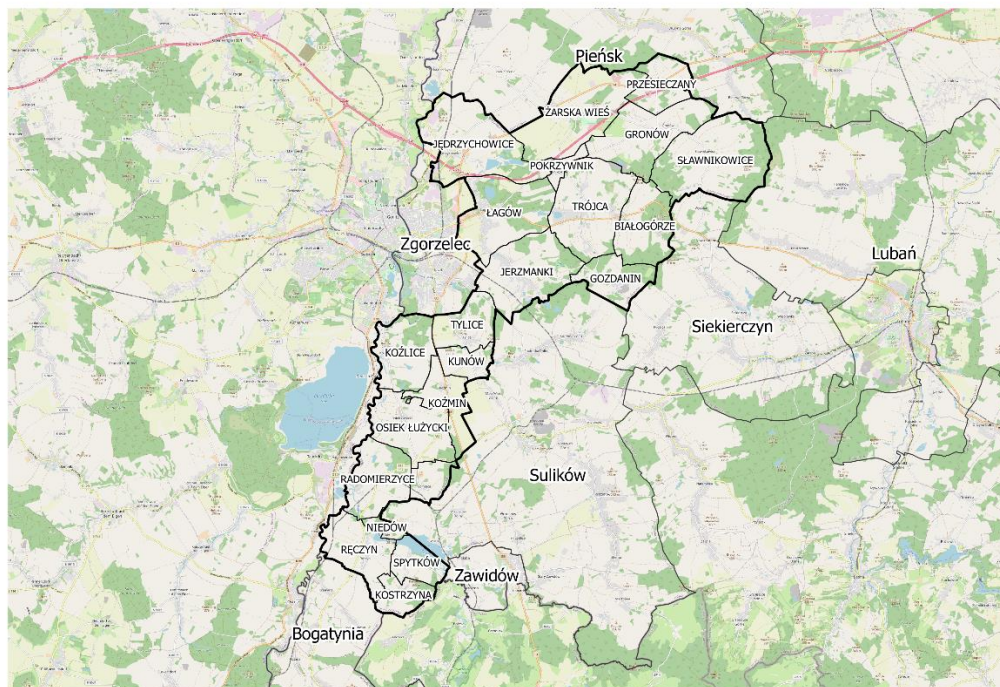
Zachodnią granicę Gminy stanowią Miasto Zgorzelec oraz rzeka Nysa Łużycka, przez którą przebiega granica państwowa z Niemcami. Na niewielkim, południowym odcinku, granica Gminy stanowi równocześnie granicę państwową z Republiką Czeską. Na jej terenie położone są trzy przejścia graniczne: Jędrzychowice – Ludwigsdorf, Radomierzyce – Hagenwerder oraz Spytków - Ves (trzy z siedmiu zlokalizowanych w powiecie zgorzeleckim, umożliwiających komunikację do Niemiec i Czech).

Ryc. 12. Województwo dolnośląskie – podział administracyjny.

Źródło: Opracowanie własne

Obszar Gminy Zgorzelec położony jest w zachodniej części Sudetów, w północnej części Masywu Czeskiego. Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym Polski wg. J. Kondrackiego obszar Gminy znajduje się w przeważającej części na terenie obniżenia Żytawsko-Zgorzeleckiego. Niewielkie części położone przy jej wschodniej (Białogórze, Gronów) i południowej (Ręczyn) granicy należą do Pogórza Izerskiego. Na obszarze Gminy można wyróżnić kilka mikroregionów. Największą powierzchnię zajmuje Równina Zgorzelecka. Pozostałe jednostki to przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej i, stanowiące część Pogórza Izerskiego, Wysoczyzna Siekierczyńska i Wysoczyzna Działoszyńska. Całkowita powierzchnia Gminy wynosi 137,15 km².

Ryc. 13. Mapa Gminy Zgorzelec.

Źródło: Opracowanie własne.

1.2. Transport i łączność

Gmina Zgorzelec leży na trasie komunikacyjnej autostrady A4 biegnącej od granicy z Niemcami w Jędrzychowicach do przejścia granicznego z Ukrainą Korczowa – Krakowiec. W pobliżu Jędrzychowic znajduje się także jedyny autostradowy węzeł komunikacyjny położony na obszarze Gminy (węzeł Zgorzelec). W jej granicach znajdują się także dwie drogi krajowe: DK 30 (Zgorzelec – Jelenia Góra) oraz DK 94 (Zgorzelec – Korczowa).

Na terenie Gminy występują także drogi wojewódzkie: nr 351 (Jędrzychowice– Jagodzin), nr 352 (Zgorzelec – Czechy (Porajów), oraz nr 357 (Radomierzyce – granica państwa – Zawidów) oraz droga krajowa nr 30, która prowadzi do przejścia granicznego w Jakuszycach. Droga krajowa nr 30 oraz droga wojewódzka nr 352 stanowią na terenie Gminy trasę przejazdu tranzytowego. Stan dróg krajowych i wojewódzkich na terenie Gminy w znacznej mierze można określić jako dobry. Remontu znacznych ubytków w nawierzchni wymagają jedynie droga wojewódzka nr 352 oraz 357 na odcinku od Osieka Łużyckiego do Zawidowa.

Na obszarze Gminy położonych jest także 72,6 km dróg powiatowych stanowiących główne linie komunikacyjne między poszczególnymi miejscowościami. Ich stan w znacznej mierze jest jednak zły, z widocznymi licznymi ubytkami w nawierzchni asfaltowej i wymaga wykonania pilnych remontów. Gmina Zgorzelec posiada podpisane porozumienie w sprawie współfinansowania inwestycji drogowych powiatu zgorzeleckiego, jednak obecne koszty realizacji tych inwestycji wynikające z posiadanych dokumentacji projektowych znacznie przewyższają jej możliwości finansowe oraz są niewspółmierne do kwot planowanych pierwotnie, w czasie podpisywania porozumienia.

Siatkę połączeń drogowych na terenie Gminy Zgorzelec uzupełniają drogi gminne o łącznej długości 65,8 km, w tym 59,6 km dróg utwardzonych i 6,2 km nieutwardzonych. Ich stan można określić jako dobry. Pojedyncze ubytki w drogach, powstające głównie w okresie zimowym, uzupełniane są na bieżąco. Obecnie za najważniejsze inwestycje drogowe na terenie Gminy uznaje się budowę nowej drogi publicznej łączącej DK 30 z drogą wojewódzką nr 351 w Jędrzychowicach, przebudowę ul. Dębowej w Łagowie wraz z budową mostu oraz przebudowę drogi gminnej w Jerzmankach.

Przez teren Gminy przebiegają cztery linie kolejowe: nr 274 (Wrocław – Zgorzelec – granica państwa), nr 278 (Węgliniec – Zgorzelec), nr 290 (Mikulowa – Bogatynia), nr 324 (Ręcyn – granica państwa – Hagenwerde). Jednocześnie na terenie Gminy użytkowane są tylko dwie stacje kolejowe (w Jędrzychowicach i Jerzmankach), jednak ze względu na ich znaczne oddalenie od samych miejscowości, są one wykorzystywane przez mieszkańców w niewielkim stopniu.

W Gminie Zgorzelec funkcjonuje dobrze rozwinięta sieć prywatnej komunikacji zbiorowej. Stan taboru przewoźników można określić jako dobry. Jej przystanki zlokalizowane są w każdej z miejscowości. W najbliższej przyszłości planuje się, w porozumieniu z miastem Zgorzelec, uruchomienie na terenie Gminy kilku linii komunikacji publicznej, które zapewnią wygodną komunikację pomiędzy miastem i najbliższymi mu sołectwami. Dodatkowo rozważa się możliwość utworzenia oddzielnego podmiotu, który zajmowałby się organizacją publicznego transportu zbiorowego na terenie całego powiatu zgorzeleckiego.

1.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Gmina Zgorzelec charakteryzuje się zróżnicowanym krajobrazem naturalnym. Dominujące na jej obszarze faliste tereny Równiny Zgorzeleckiej, przy jej administracyjnych granicach przechodzą płynnie w pagórkowatą rzeźbę wysoczyznową. Równina Zgorzelecka o wysokości 190-250 m n.p.m. podnosi się ku południowi i wschodowi. Występują na niej kopulaste pagórki i ciągi niewysokich wzniesień (od 20 do 30 m).

Obecny obszar Gminy można zaliczyć do jednostki krajobrazowej noszącej znamiona krajobrazu kulturowego osadnictwa wiejskiego na terenach podgórskich, o charakterze którego decydują rozproszone pośród lasów i rozłogów pól uprawnych przestrzenie zabudowy wiejskiej. Jego typowymi elementami są pola uprawne z uformowanymi wzdłuż dróg i rowów pasami zadrzewień i zakrzewień oraz mniejsze i większe zagajniki leśne. Krajobraz odznacza się szerokim, naturalnym widnokretem, w obrębie którego dominują formy w większości wprowadzone przez człowieka (pola uprawne), ale naturalne w swym tworzywie. Podgórski i wiejski charakter Gminy podkreślają dodatkowo przestrzenie mieszkalno-gospodarczej zabudowy zagrodowej, przemieszanej z terenami urzędzeń związanych z produkcją naturalną oraz typową zabudową jednorodzinną i usługową.

Nadrzędnym dokumentem planistycznym obowiązującym na obszarze Gminy Zgorzelec jest *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zgorzelec*. Obowiązująca obecnie wersja dokumentu została przyjęta uchwałą Rady Gminy Zgorzelec nr 46/19 z dnia 29.04.2019 r.

Aktami prawa miejscowego regulującymi planowanie przestrzenne w Gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze Gminy, na koniec 2019 r., obowiązywały ustalenia 55 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, których największa koncentracja przypada na obszary zlokalizowane w bliskiej odległości Miasta Zgorzelca. Łączna powierzchnia Gminy, pokryta planami miejscowymi wynosiła ok. 94,05 km², co stanowiło ok. 68,6% jej całkowitej powierzchni.

Na terenach nie objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wydaje się decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Tabela poniżej przedstawia liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy na obszarze Gminy w latach 2015-2019. W analizowanym okresie liczba wydanych decyzji kształtowała się na podobnym poziomie, w każdym z analizowanych lat. Najmniej wydano ich w 2015 r. (28), najwięcej zaś w 2016 r. (38).

Tab. 5. Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2015-2019 na terenie Gminy Zgorzelec.

	2015	2016	2017	2018	2019
decyzje o warunkach zabudowy ogółem	28	38	29	32	34
decyzje o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	3,3	4,5	3,4	3,8	3,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Zgorzelcu.

W 2019 r. najwięcej decyzji o warunkach zabudowy wydano dla nieruchomości znajdujących się w następujących obrębach ewidencyjnych: Osiek Łużycki (11), Koźmin (8), Tylice (7), Ręcyn (5). Spośród wszystkich wydanych w 2019 r. decyzji największą część (27) stanowiły dokumenty dotyczące zabudowy mieszkaniowej. W tym samym roku wydano także 6 decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego.

1.4. Dziedzictwo lokalne

Gmina wiejska Zgorzelec stanowi średniej wielkości jednostkę administracyjną, której obecny krajobraz i struktura zostały ukształtowane na skutek wielowiekowej obecności człowieka i burzliwej historii prowadzonych na niej działań wojennych. Najstarsze ślady bytności ludności w tym regionie sięgają paleolitu (120-35 tys. p.n.e.). W okresie brązu uformowała się tutaj kultura łużycka, której kres położył najazd Scytów w VI w. p.n.e. W I w. n.e. tereny Łużyc zamieszkiwane były przez ludy barbarzyńskie, znajdujące się pod wpływem cesarstwa rzymskiego. Pierwsze grupy Słowian pojawiły się na nich na przełomie VI i VII w. n.e. Po ich opanowaniu w 1002 r. przez Bolesława Chrobrego, tereny zajmowane obecnie przez Gminę Zgorzelec, na wiele kolejnych lat stały się przedmiotem konfliktów i naprzemiennego panowania na nich władców polskich, czeskich oraz margrabiów niemieckich.

Po I wojnie światowej, na mocy postanowień Kongresu Wiedeńskiego, zostały one włączone do terytorium zajmowanego przez Prusy. Do obszaru Polski zostały one ponownie przyłączone po zakończeniu II wojny światowej.

Na terenie Gminy Zgorzelec zlokalizowane są liczne budynki, budowle oraz obiekty małej architektury ujęte w Rejestrze Zabytków Województwa Dolnośląskiego. Dziedzictwo kulturowe Gminy obejmuje przede wszystkim zabytki będące spuścizną historyczną minionych pokoleń. Do zabytków o największym znaczeniu dla Gminy Zgorzelec można zaliczyć:

- obiekty sakralne, które zostały wybudowane w XIII i XIV wieku (m.in. kościół parafialny p.w. Św. Franciszka z Asyżu w Jerzmankach, kościół filialny p.w. Św. Piotra i Pawła w Radomierzycach, kościół parafialny p.w. Św. Antoniego Padewskiego w Łagowie),
- teren byłego obozu jenieckiego Stalag VIIIA wraz z funkcjonującym tam Centrum Edukacyjno-Kulturalnym Zgorzelec-Görlitz prowadzonym przez Fundację Pamięć Edukacja Kultura,
- parki i pałace (m.in. pałac w Radomierzycach, pałac w Łagowie, założenie parkowo-ogrodowe w Radomierzycach, zespół dworski w Sławnikowicach),
- zabytki ruchome o charakterze sakralnym stanowiące wyposażenie miejscowych kościołów.

Wśród pozostałych cennych obiektów, wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków, dominują liczne budynki mieszkalne i gospodarcze, zagrody oraz stodoły.

Na terenie Gminy znajdują się także liczne stanowiska archeologiczne. Obejmują one różnorodne obiekty: relikty grodzisk oraz cmentarzyska kurhanowe. Pod względem badawczym najcenniejsze są stanowiska z epoki brązu i wczesnego żelaza (kultura łużycka, grupa białowicka) oraz okresu wczesnośredniowiecznego. Jednym z najciekawszych zespołów archeologicznych w kraju są zlokalizowane we wsi Białogórze dwa wczesnosłowiańskie grodziska oraz cmentarzysko kurhanowe datowane na VIII-XI w., w obrębie którego odnaleziono ok. 200 mogił. Kompleks stanowi zatem jedną z największych nekropoli słowiańskich z grobami całopalnymi na ziemiach polskich.

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY ZGORZELEC

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

Według danych opublikowanych w BDL GUS na terenie Gminy Zgorzelec, na koniec 2019 r., w bazie REGON zarejestrowanych było 816 podmiotów gospodarczych. Stanowiło to 9,4% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu zgorzeleckiego. Udział ten plasował Gminę na czwartym miejscu wśród wszystkich gmin powiatu zgorzeleckiego (za miastem Zgorzelec (3 793 podmiotów, 43,5%) oraz gminami Bogatynia (1 906 podmioty, 21,9%) i Pieńsk (853 podmioty, 9,8%)).

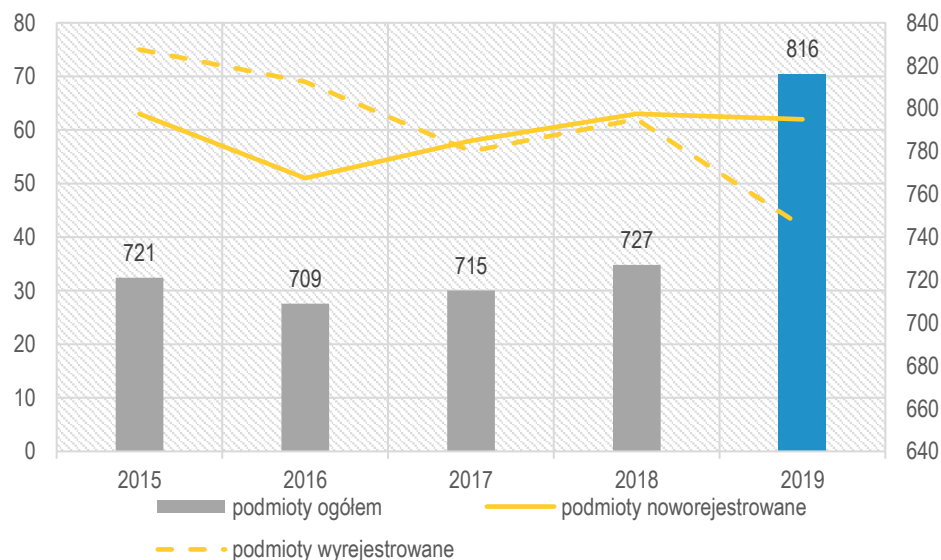
Głównym ośrodkiem prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze Gminy jest wieś Łągów, na terenie której zarejestrowane w 2019 r. były 174 podmioty gospodarcze. Do innych, większych ośrodków prowadzenia działalności gospodarczej, można zaliczyć wsie Trójca, Jędrzychowice, Jerzanki, Żarska Wieś oraz Tylice.

Tab. 6. Podmioty zarejestrowane w bazie REGON na terenie powiatu zgorzeleckiego oraz Gminy Zgorzelec – stan na koniec 2019 roku.

powiat zgorzelecki						8 713
Gmina Zgorzelec						816
Białogórze	16	Koźmin	15	Radomierzyce	27	
Gozdanin	6	Kunów	19	Ręczyn	21	
Gronów	15	Łągów	174	Sławnikowice	20	
Jerzanki	65	Łomnica	7	Spytków	3	
Jędrzychowice	99	Osiek Łużycki	28	Trójca	146	
Kostrzyna	5	Pokrzywnik	3	Tylice	52	
Koźlice	25	Przesieczany	13	Żarska Wieś	57	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2015-2016 można było zaobserwować stopniowy spadek liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy. Dopiero w 2017 r. nastąpił nieznaczny wzrost ich liczby i trend ten kontynuowany był w kolejnych latach. Szczegółowe dane w zakresie kształtowania się liczby podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Zgorzelec w latach 2015-2019 przedstawiony został na wykresie poniżej.

Ryc. 14. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON na terenie Gminy Zgorzelec w latach 2015-2019 – ogółem, podmioty noworejestrowane oraz podmioty wyrejestrowywane.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

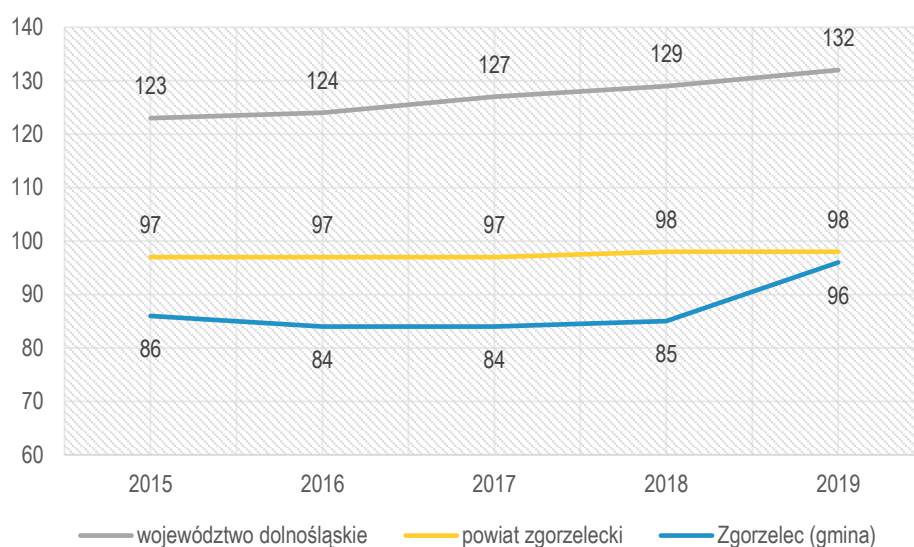
W ostatnich latach obserwuje się znaczne zmiany znaczenia poszczególnych działów gospodarki dla funkcjonowania Gminy. Maleje znaczenie tradycyjnych działów, takich jak rolnictwo, leśnictwo czy rybactwo. Rośnie natomiast znaczenie obszarów związanych z logistyką, przechowywaniem i magazynowaniem produktów, hotelarstwem

i gastronomią⁴. Rozwojowi tych branż sprzyja bowiem transgraniczne położenie Gminy, na styku z Niemcami oraz Czechami. Wśród podmiotów prowadzących działalność na terenie Gminy Zgorzelec przeważają podmioty prowadzące swoją działalność w poniższych działach gospodarki:

- handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych i motocykli,
- budownictwo,
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna,
- transport i gospodarka magazynowa,
- przetwórstwo przemysłowe.

Wskaźnikiem, który dobrze obrazuje stopień przedsiębiorczości wśród mieszkańców poszczególnych gmin jest liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. W Gminie Zgorzelec, w 2019 r., współczynnik ten wyniósł 96 podmiotów. Jednocześnie była to wartość nieznacznie niższa niż średnia obliczona dla całego powiatu zgorzeleckiego (98) oraz zdecydowanie niższa niż średnia wyznaczona dla województwa dolnośląskiego (132). Szczegółowe dane w zakresie kształtowania się współczynnika liczby podmiotów zarejestrowanych w bazie REGON w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Zgorzelec, powiecie zgorzeleckim oraz całym województwie dolnośląskim w latach 2015-2019 przedstawiono na wykresie poniżej.

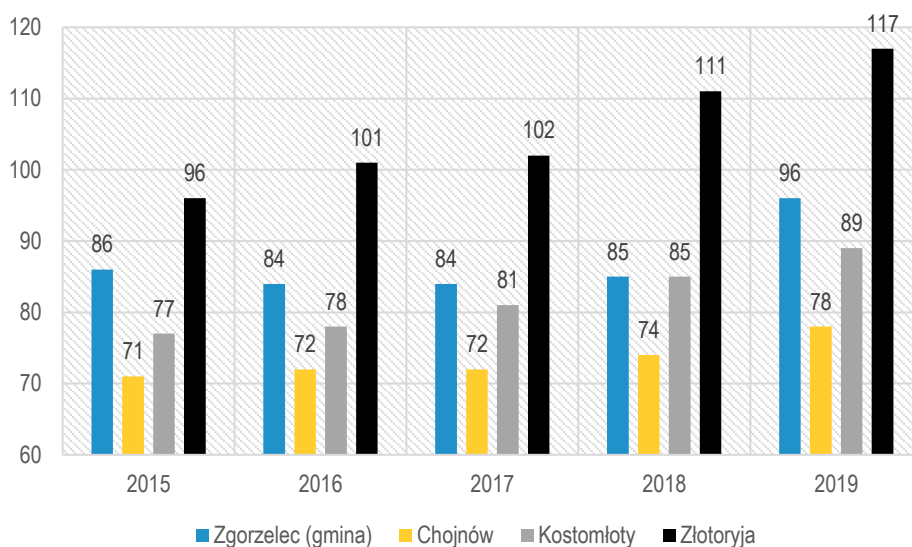

Ryc. 15. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Gminie Zgorzelec, powiecie zgorzeleckim oraz województwie dolnośląskim w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wśród porównywanych innych gmin wiejskich o podobnej liczbie ludności z rejonu województwa dolnośląskiego większym współczynnikiem podmiotów zarejestrowanych w bazie REGON na 1 000 mieszkańców charakteryzuje się jedynie Gmina Złotoryja, która w analizowanym okresie znacznie zwiększyła stopień swojego uprzemysłowienia. Negatywnie zaś od reszty jednostek odstaje Gmina Chojnów. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono na wykresie poniżej.

⁴ Powyższy wniosek wysnuty jest na podstawie szerszej analizy, w której trwającą obecnie epidemię SARS-CoVid-2, należy uznać jako stan przejściowy, po ustąpieniu którego dalszy rozwój gospodarczy Gminy powróci na obrane wcześniej tory.

Ryc. 16. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Gminie Zgorzelec oraz innych gminach województwa dolnośląskiego o zbliżonej liczbie ludności w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analizując strukturę przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie Gminy Zgorzelec pod kątem liczby zatrudnianych przez nie pracowników można zauważyć, że dominują w niej przedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 10 osób – w roku 2019 były to 803 podmioty (98,4%). Przedsiębiorstwa zatrudniające od 10 do 49 osób stanowią jedynie 1,6% ogółu przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie jednostki, a w ostatnich pięciu latach ich liczba znacznie zmalała (prawie o 1/3). Na koniec 2019 roku było to jedynie 13 podmiotów. Na terenie Gminy nie funkcjonują obecnie przedsiębiorstwa, które zatrudniałyby 50 i więcej osób. Szczegółowe dane w tym zakresie zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tab. 7. Struktura przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie Gminy Zgorzelec wg liczby zatrudnianych osób w latach 2015-2019.

	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	721	709	715	727	816
0 - 9	703	694	701	714	803
10 - 49	18	15	14	13	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

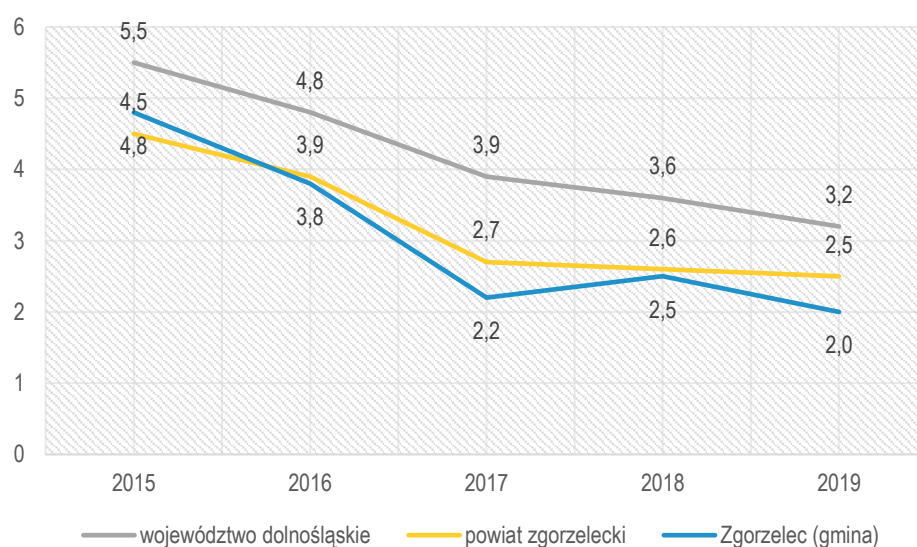
Do najważniejszych podmiotów gospodarczych prowadzących swoją działalność na terenie Gminy możemy zaliczyć: DECOBET – EPORE S.A. (produkcja i dystrybucja galanterii budowlanej), Auto Port Żarska Wieś, Pałac w Łagowie (kompleks hotelowo-restauracyjny), Kopalnia Bazaltu „Aleksandra” w Gronowie oraz obiekty handlowe przedsiębiorstw Castorama oraz Loroy Merlin.

Jednocześnie do najważniejszych zagrożeń dla funkcjonowania Gminy, w obszarze gospodarczym, należy zaliczyć niepewność co do dalszej działalności Kopalni Węgla Brunatnego „Turów” i Elektrowni „Turów” (zlokalizowanych na terenie Gminy Bogatynia) oraz związaną z tym konieczność transformacji gospodarczej i energetycznej całego regionu. Kompleks „Turów” jest obecnie największym pracodawcą w powiecie zgorzeleckim zatrudniającym obecnie ok. 3,5 tys. pracowników. Ponad 80% z nich zamieszkuje miasto i gminę Bogatynia oraz miasto i Gminę Zgorzelec. Średnia wieku pracowników produkcji w kopalni to ok. 48 lat, a w elektrowni 46,5 lat. Jednocześnie w jego obszarze lokalnego oddziaływania znajduje się ok. 50 podmiotów pełniących rolę dostawców lub odbiorców elektrowni „Turów” oraz blisko 60 podmiotów – kopalni „Turów”. Szacuje się, że w spółkach powiązanych z tymi dwoma przedsiębiorstwami zatrudnionych jest ok. 1,8 tys. osób. Łącznie ok. 6% mieszkańców powiatu zgorzeleckiego pracuje w kompleksie „Turów” oraz w powiązanych z nim przedsiębiorstwach. Lokalna gospodarka oraz budżety jednostek samorządowych zasilane są silnym strumieniem wynagrodzeń i przepływów finansowych. Zakończenie pracy kompleksu „Turów”, bez podjęcia wcześniejszych przeciwdziałań, będzie skutkowało obniżeniem obecnego statusu materialnego mieszkańców Gminy, a także będzie wpływać na jej dalsze perspektywy rozwojowe. Wśród dostrzegalnych ryzyk takiego stanu rzeczy

można wymienić przede wszystkim ryzyko opuszczenia obszaru Gminy przez wykwalifikowaną i doświadczoną kadrę pracowniczą oraz znaczne obniżenie jakości życia innych mieszkańców. Dlatego zauważa się pilną potrzebę podjęcia długofalowych działań zmierzających do transformacji gospodarczej i społecznej regionu worka turoszowskiego, w tym Gminy Zgorzelec. Transformacja ta powinna sprzyjać powstawaniu nowych niskoemisyjnych gałęzi przemysłu. Należy podjąć działania, które będą skutkować zatrzymaniem wysoko wykwalifikowanej kadry pracowniczej, o dużym doświadczeniu zawodowym.

Innym zagrożeniem dla dalszego stabilnego rozwoju jednostki jest odpływ pracowników do przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie gmin sąsiednich oraz konkurencja ze strony silniejszych ośrodków (w szczególności Miasta Zgorzelec oraz Niemiec i Czech). Z szacunków Urzędu Gminy w Zgorzelcu wynika, że obecnie ok. 84% mieszkańców jednostki pracuje poza jej administracyjnym obszarem.

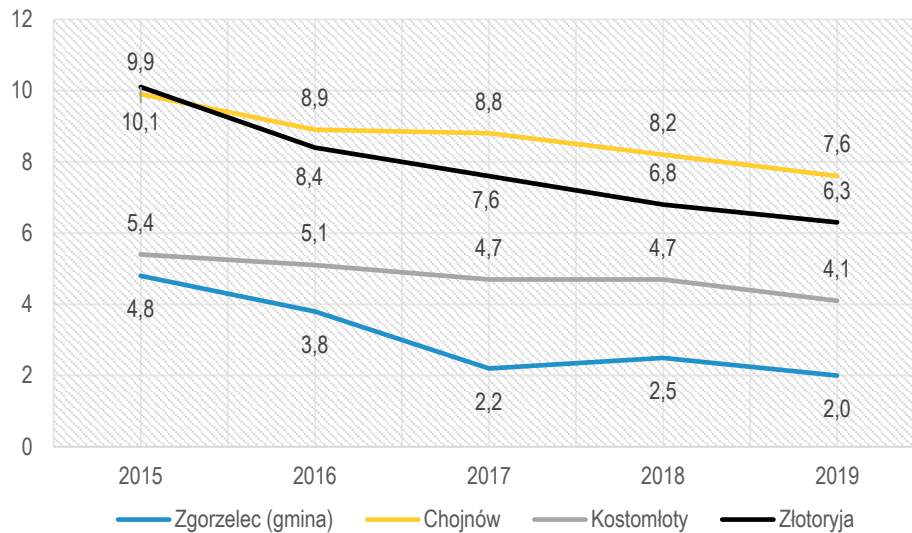
Na terenie Gminy Zgorzelec, w latach 2015-2019, liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne zmniejszyła się o 2,8 pkt proc. do poziomu 2,0%, co jest wynikiem zdecydowanie lepszym niż średnia wyznaczona dla obszaru powiatu zgorzeleckiego oraz całego województwa dolnośląskiego. W 2015 r. bez stałego miejsca zatrudnienia pozostawało 271 osób, natomiast w roku 2019 było to już tylko 107 osób.

Ryc. 17. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Zgorzelec, powiecie zgorzeleckim oraz województwie dolnośląskim w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Korzystnie wypada także porównanie Gminy Zgorzelec z innymi gminami wiejskimi z rejonu województwa dolnośląskiego charakteryzującymi się podobną liczbą ludności. Gmina charakteryzuje się najniższym stopniem bezrobocia, spośród wszystkich analizowanych jednostek.

Ryc. 18. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Zgorzelec oraz innych gminach województwa dolnośląskiego o zbliżonej liczbie ludności w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Problem bezrobocia na terenie Gminy Zgorzelec w stopniu zdecydowanie większym dotyka kobiet niż mężczyzn. W 2019 r. na każde trzy osoby bezrobotne przypadały dwie kobiety. Jednocześnie w ciągu lat 2015-2019 poziom bezrobocia wśród kobiet wykazywał się znaczną fluktuacją, w przeciwieństwie do analogicznego wskaźnika wyznaczonego dla mężczyzn, który w tym okresie stale spadał. Szczegółowe dane na ten temat zaprezentowane zostały w tabeli poniżej.

Tab. 8. Bezrobotni zarejestrowani na terenie Gminy Zgorzelec w podziela na kobiety i mężczyzn – lata 2015-2019.

	2015		2016		2017		2018		2019	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
ogółem	271	4,8	209	3,8	120	2,2	139	2,5	107	2,0
kobiety	165	6,5	126	5,0	66	2,6	84	3,4	71	2,9
mężczyźni	106	3,5	83	2,7	54	1,8	55	1,8	36	1,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dla rozwoju lokalnego rynku pracy w przyszłości duże znaczenie będzie miał wskaźnik udziału osób w tzw. wieku produkcyjnym mobilnym w całkowitej liczbie mieszkańców danego regionu. Wskaźnik ten obejmuje osoby w wieku 18-44 lat, niezależnie od płci. Przyjmuje się, że są to osoby, które stosunkowo łatwo mogą znaleźć nowe miejsce pracy, wciąż się doksztalają oraz są otwarte na nowe możliwości, podróże, mobilne miejsca pracy lub nawet całkowite przekwalifikowanie się. W przypadku Gminy Zgorzelec wskaźnik ten w latach 2015-2019 wyraźnie spadał, co można uznać za sytuację o wydźwięku negatywnym. Jednocześnie prognozy przygotowane przez Główny Urząd Statystyczny wskazują, że w perspektywie do 2030 r. liczba oraz udział osób w wieku produkcyjnym mobilnym na terenie Gminy Zgorzelec będą podlegały dalszym spadkom do poziomu odpowiednio 2 771 osób i 31,2%⁵.

Tab. 9. Liczba osób w wieku produkcyjnym mobilnym oraz jej udział w ogólnej liczbie mieszkańców w Gminie Zgorzelec w latach 2015-2019.

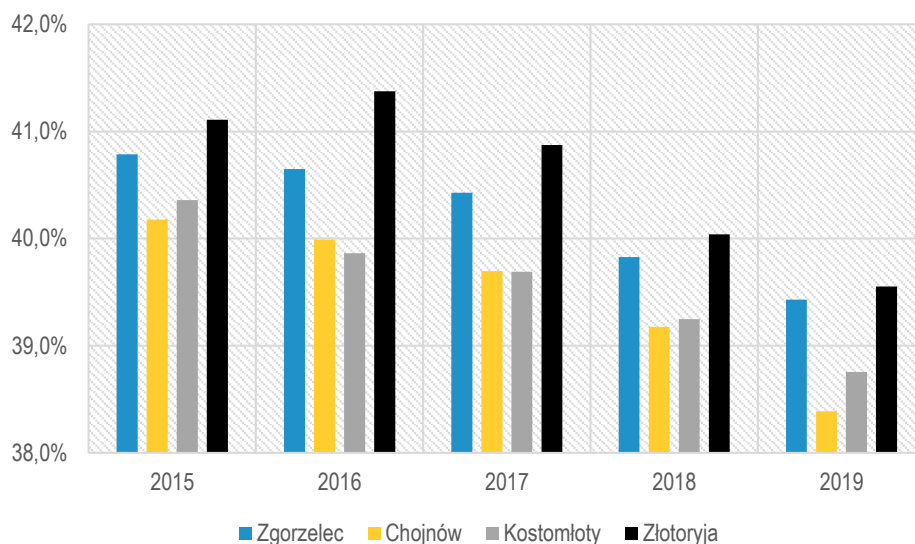
	2015		2016		2017		2018		2019	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
osoby w wieku produkcyjnym mobilnym	3 424	40,8	3 417	40,6	3 432	40,4%	3 389	39,8%	3 358	39,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jednocześnie porównanie wskaźnika udziału mieszkańców w wieku produkcyjnym mobilnym w całkowitej liczbie ludności danej jednostki w Gminie Zgorzelec oraz trzech innych gminach wiejskich o podobnym potencjale ludności z terenu województwa dolnośląskiego pokazuje, że we wszystkich analizowanych gminach wystąpiła w tym zakresie

⁵ Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030, GUS, Warszawa, sierpień 2017.

tendencja spadkowa. Na przywołanym tle Gmina Zgorzelec prezentuje się stosunkowo dobrze – jedynie w Gminie Złotoryja analizowany współczynnik przez cały okres kształtował się na wyższym poziomie.

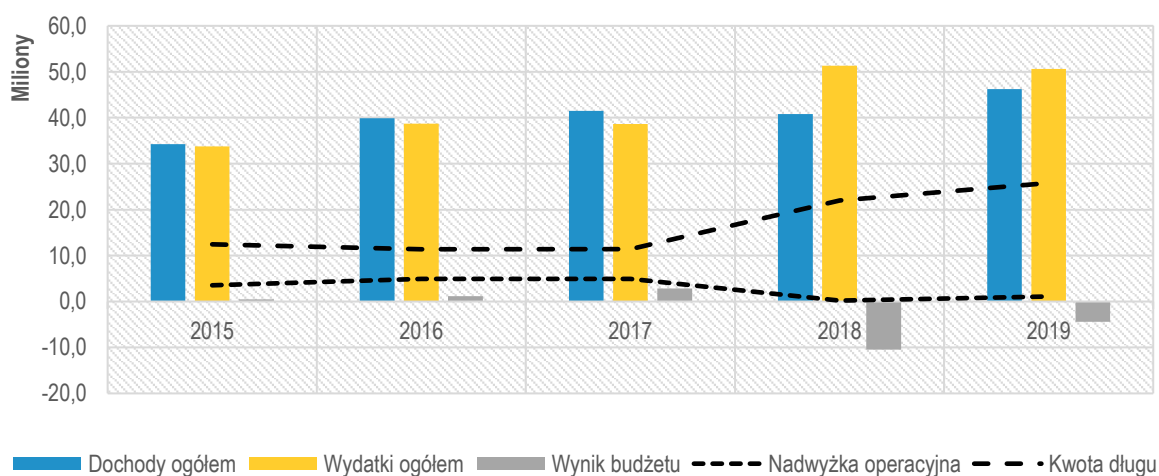
Ryc. 19. Udział osób w wieku produkcyjnym mobilnym w ogólnej liczbie mieszkańców w Gminie Zgorzelec oraz innych gminach województwa dolnośląskiego o zbliżonej liczbie ludności w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

2.2. Stan finansów samorządowych

Wykonanie budżetu

W latach 2015-2019 można było zaobserwować znaczny wzrost ogólnych dochodów budżetu Gminy Zgorzelec. W 2015 r. wynosiły one ponad 34,2 mln zł, a w 2019 r. już ponad 46,2 mln zł (wzrost o 34,9%). Jednocześnie, w ślad za wzrostem dochodów budżetowych, rosły także ogólne wydatki budżetu Gminy.

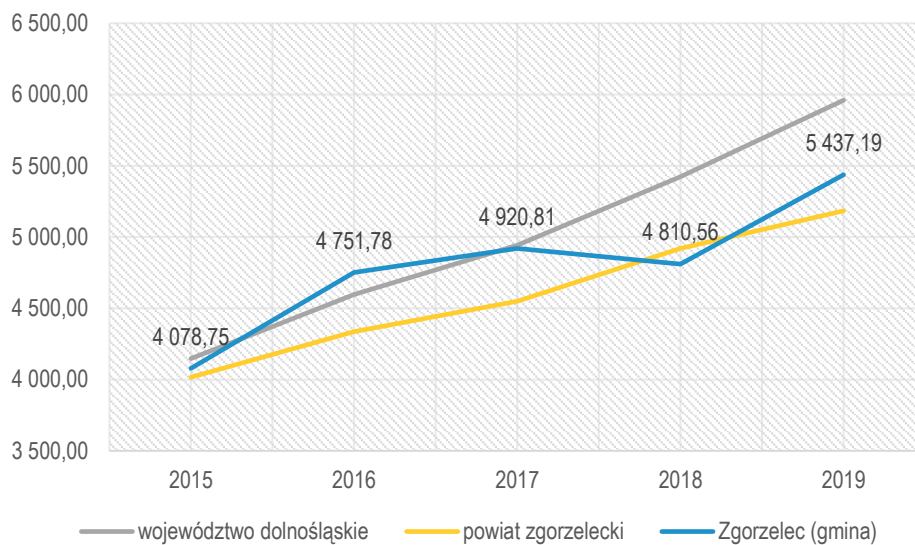
Ryc. 20. Wyniki budżetu Gminy Zgorzelec w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych.

W 2015 r. wynosiły one ponad 33,7 mln zł, a w 2019 r. już ponad 50,6 mln zł (wzrost o 50,0%). W latach 2015-2017 w budżecie występowały nadwyżki budżetowe (dochody ogółem przekraczały wydatki ogółem), a kwota zadłużenia Gminy kształtowała się na stosunkowo stałym poziomie. W 2018 i 2019 r. nastąpił jednak gwałtowny wzrost wydatków budżetowych, co przełożyło się na wystąpienie w tych latach wysokich deficytów budżetowych oraz gwałtowny wzrost całkowitego zadłużenia jednostki. Jednocześnie w każdym z analizowanych lat w budżecie wystąpiły

nadwyżki operacyjne (kwota dochodów bieżących budżetu przewyższała kwotę wydatków bieżących budżetu). Średnio w latach 2015-2019 wynosiła ona ponad 2,9 mln zł (6,4% dochodów ogółem w roku 2019). Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawione zostały na wykresie powyżej.

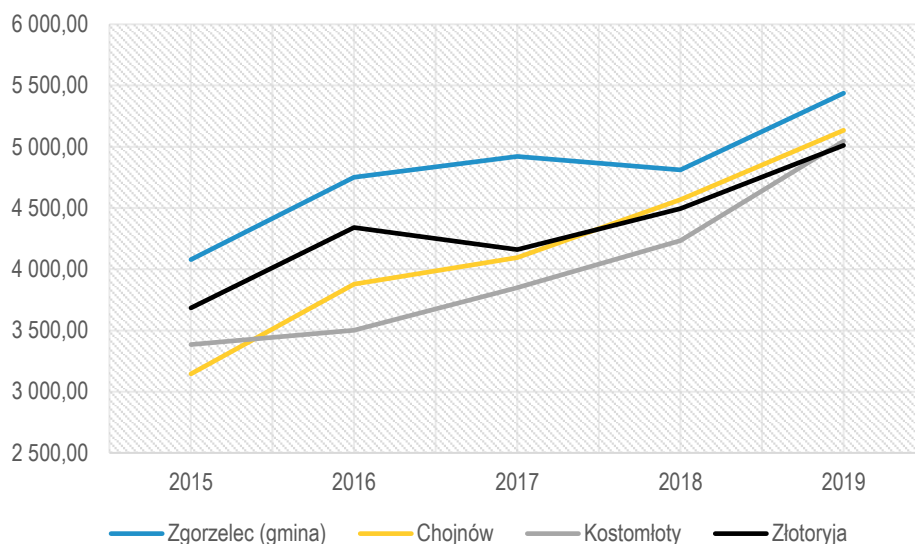
W analizowanym okresie, w Gminie Zgorzelec, nastąpił także wzrost wartości wskaźnika dochodów ogółem na 1 mieszkańca. W 2015 r. było to 4 078,75 zł, a w 2019 r. – 5 437,19 zł. Jednocześnie analiza wykresu poniżej wskazuje, że opisywany wskaźnik, w 2015 r. w Gminie Zgorzelec, powiecie zgorzeleckim oraz województwie dolnośląskim kształtował się na podobnym poziomie. Natomiast w okresie do 2019 r. nastąpiło jego znaczne rozwarstwienie. W Gminie Zgorzelec kształtował się on na poziomie nieznacznie wyższym niż średnia wyznaczona dla całego powiatu zgorzeleckiego (5 184,02 zł w 2019 r.) oraz na poziomie niższym niż średnia wyznaczona dla całego województwa dolnośląskiego (5 959,99 zł w 2019 r.).

Ryc. 21. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Zgorzelec, powiecie zgorzeleckim oraz województwie dolnośląskim w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jednocześnie wskaźnik dochodów ogółem na mieszkańca w Gminie Zgorzelec w latach 2015-2019 kształtował się na poziomie wyższym niż analogiczny wskaźnik wyznaczony dla innych gmin wiejskich województwa dolnośląskiego o zbliżonym potencjale ludności. Można jednak zauważyć, że Gminy Chojnów, Kostomłoty oraz Złotoryja w analizowanym okresie zdołały zmniejszyć lukę dzielącą ją w tym zakresie od Gminy Zgorzelec. Szczegółowe informacje w tym zakresie przedstawione zostały na wykresie poniżej.

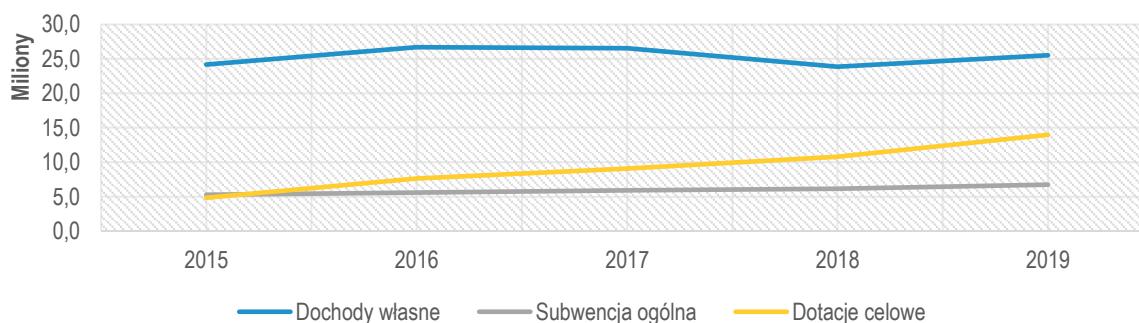

Ryc. 22. Dochody ogółem na 1 mieszkańca Gminie Zgorzelec oraz innych gminach województwa dolnośląskiego o zbliżonej liczbie ludności w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Struktura dochodów i wydatków

Wśród dochodów budżetowych najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które decydują o samodzielności finansowej jednostki. Zalicza się do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne oraz udziały w podatkach centralnych. Dodatkowo, w przypadku podatków i opłat lokalnych, gminy posiadają kompetencje do wydawania uchwał, dzięki którym mogą decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także przejmowaniu z nich wpływów. Dzięki dużemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, JST może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

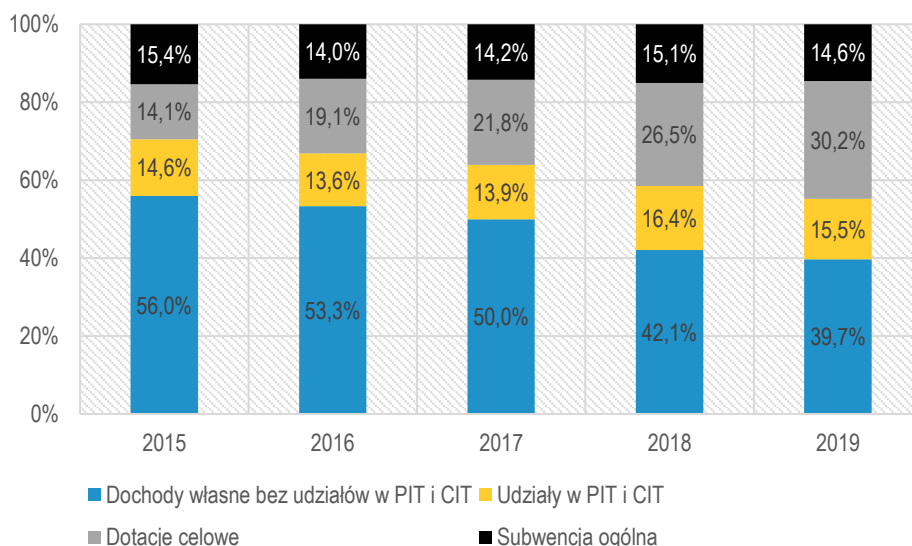

Ryc. 23. Struktura dochodów budżetu Gminy Zgorzelec w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Na wykresie powyżej przedstawiono strukturę dochodów budżetu Gminy Zgorzelec w latach 2015-2019. Można zauważyć, że w analizowanym okresie największe wpływy do niego realizowane były przez dochody własne, chociaż ich udział procentowy w analizowanym okresie uległ znacznemu zmniejszeniu. W 2015 r. dochody własne stanowiły 70,6% całkowitych dochodów budżetu Gminy, natomiast w 2019 r. było to już tylko 55,3%. Rosło natomiast znaczenie dotacji celowych przekazywanych z budżetu państwa na realizację konkretnych zadań. W 2015 r. dotacje celowe stanowiły 14,1% całkowitych dochodów budżetu Gminy, natomiast w 2019 r. było to już 30,2%. Za taki stan rzeczy w największym stopniu odpowiadały dotacje na realizację programu „Rodzina 500+” oraz dotacje na realizację projektów współfinansowanych ze środków europejskich. W strukturze dochodów budżetu Gminy najmniejszy udział posiada subwencja ogólna przekazywana z budżetu państwa – w analizowanym okresie jej udział w ogólnej strukturze dochodów budżetu Gminy kształtował się na poziomie 14,0-15,4%. Należy podkreślić, że na całkowitą wartość

subwencji ogólnej w Gminie Zgorzelec w 2019 r. składały się jej część oświatowa (81,0%) oraz część wyrównawcza (19%).

Ryc. 24. Struktura dochodów budżetu Gminy Zgorzelec w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Wśród dochodów własnych budżetu Gminy Zgorzelec największe znaczenie odgrywają kwoty wynikające z podatku od nieruchomości (ponad 11,0 mln zł w 2019 r., 23,9% dochodów ogółem) udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (7,0 mln zł, 15,3%), wpływy z opłat (ponad 2,9 mln zł, 6,4%), dochody z majątku gminy (ponad 1,6 mln zł, 3,7%) oraz wpływy z podatku rolnego (ponad 1,0 mln zł, 2,3%). Szczegółowe informacje w tym zakresie przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Tab. 10. Ważniejsze kategorie dochodów podatkowych, opłat lokalnych, udziały w podatkach centralnych oraz innych kategorii dochodów własnych w Gminie Zgorzelec w latach 2015-2019.

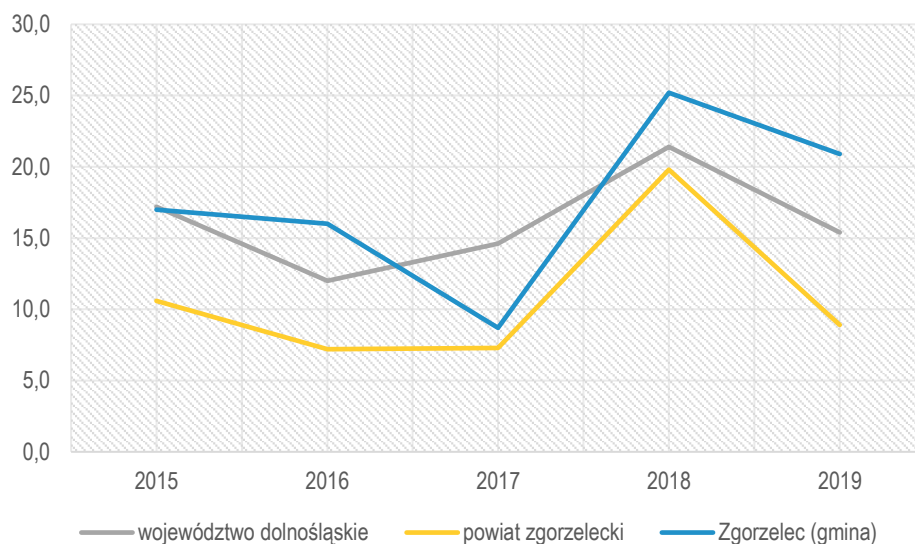
	2015	2016	2017	2018	2019
karta podatkowa	117,58	2 511,02	4 045,68	5 352,00	5 648,92
podatek od nieruchomości	11 107 002,40	12 809 066,72	13 999 999,36	11 102 422,61	11 054 985,25
podatek rolny	1 194 373,65	1 041 251,81	1 029 168,90	1 001 592,38	1 077 231,82
podatek leśny	49 418,50	76 382,20	78 690,34	78 932,88	77 876,74
podatek od środków transportowych	68 690,26	55 328,83	67 653,17	71 944,10	100 247,05
podatek od czynności cywilno-prawnych	224 895,77	243 546,26	367 231,41	471 097,77	716 054,62
podatek od spadków i darowizn	21 483,70	93 770,10	103 179,87	28 078,15	46 213,29
wpływy z opłat	3 141 117,05	3 090 455,66	2 989 391,15	3 026 257,05	2 945 691,32
podatek dochodowy od osób fizycznych	4 920 601,00	5 331 950,00	5 664 360,00	6 674 914,18	7 079 917,00
podatek dochodowy od osób prawnych	70 215,52	94 840,96	116 813,87	127 070,18	98 986,87
dochody z majątku gminy	535 528,48	366 606,29	902 420,45	686 639,19	1 692 741,10
pozostałe dochody własne	2 838 843,78	3 497 250,29	1 214 719,90	717 851,57	630 789,92

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Wśród wydatków budżetu Gminy Zgorzelec największą rolę odgrywają wydatki bieżące. W 2019 r. wyniosły one ponad 40,0 mln zł (79,1% wydatków ogółem). Wydatki majątkowe w 2019 r. wyniosły ponad 10,5 mln zł (20,9% wydatków ogółem). Porównując udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetu Gminy Zgorzelec, na przestrzeni

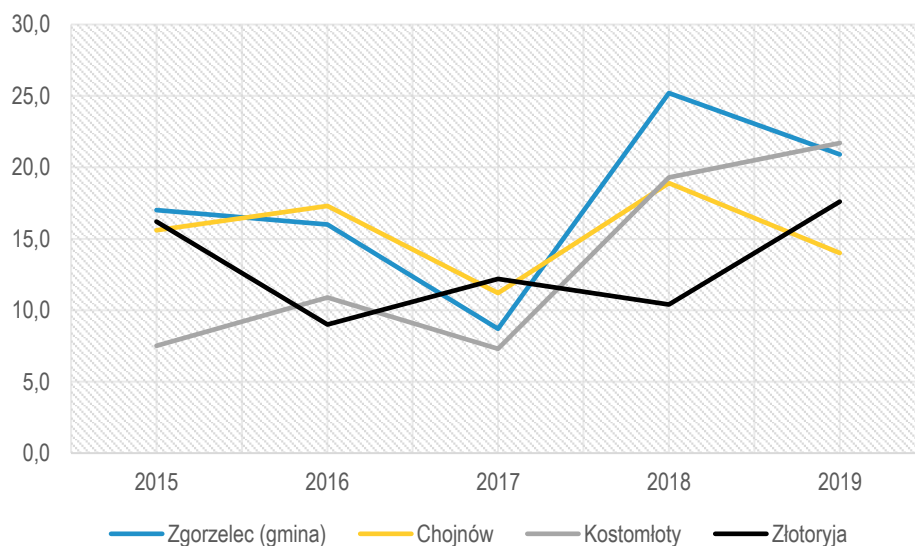
lat 2015-2019 można zauważyć, że był to zazwyczaj wynik zbliżony lub wyższy niż średnie wyznaczone dla powiatu zgorzeleckiego i całego województwa dolnośląskiego.

Ryc. 25. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatków ogółem w Gminie Zgorzelec, powiecie zgorzeleckim oraz województwie dolnośląskim w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jednocześnie można zauważyć, że w latach 2015-2019 udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetu Gminy Zgorzelec ulegał znacznym zmianom. Niemniej był on zawsze podobny lub wyższy, niż miało to miejsce w przypadku trzech innych porównywanych gmin z rejonu województwa dolnośląskiego, charakteryzujących się podobną liczbą ludności (wykres poniżej).

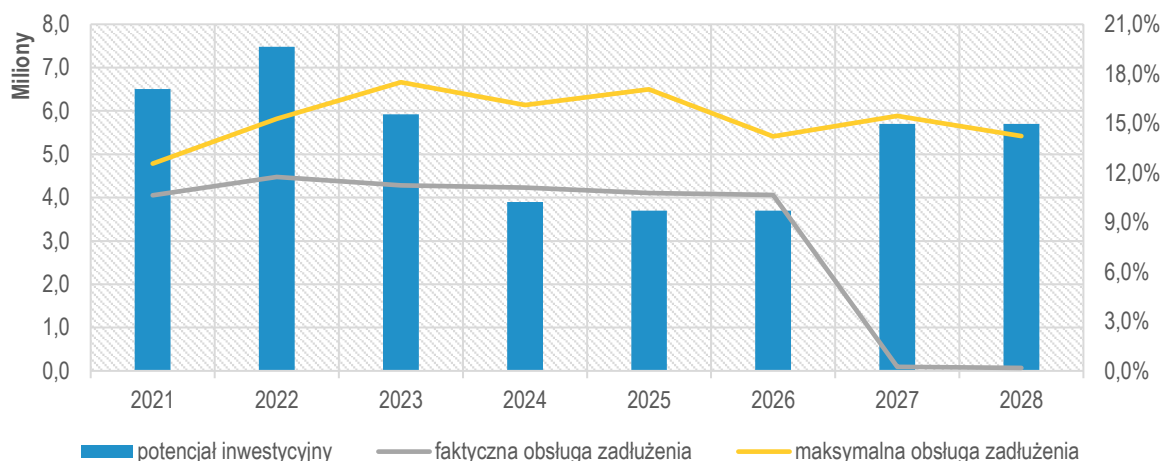
Ryc. 26. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatków ogółem w Gminie Zgorzelec oraz innych gminach województwa dolnośląskiego o zbliżonej liczbie ludności w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Zgorzelec na lata 2021-2028 zgodnie z uchwałą nr 214/21 w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej dla Gminy Zgorzelec na lata 2021-2028. Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego

wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Zgorzelec pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

Ryc. 27. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Zgorzelec na lata 2021-2028.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Uchwały nr 214/21 Rady Gminy Zgorzelec z dnia 31 marca 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Zgorzelec.

Dodatkowo na wykresie przedstawiono potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich kosztów funkcjonowania oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów). Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny w Gminie Zgorzelec w okresie 2021-2028 wyniesie ok. 42,6 mln zł.

2.3. Infrastruktura i środowisko

Zaopatrzenie w wodę

Zadania z zakresu zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców Gminy Zgorzelec w wodę realizowane są na jej terenie przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji „NYSA” Sp. z o.o. z siedzibą w Zgorzelcu oraz Międzygminną Spółkę Wodno-Kanalizacyjną „SUPLAZ” Sp. z o.o. w Sulikowie.

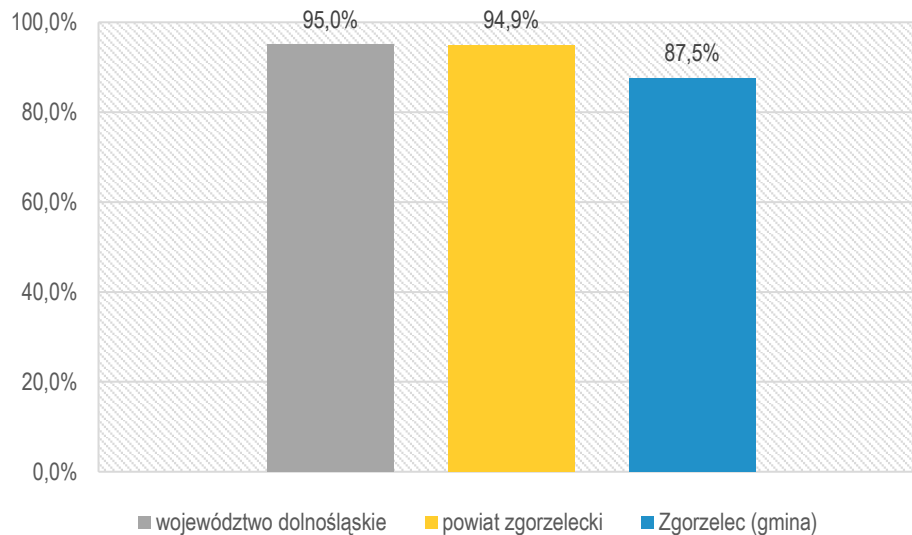
Na terenie Gminy znajdują się 3 ujęcia wody obsługiwane przez PWiK „NYSA”: w Jerzmankach, Żarskiej Wsi i Radomierzycach. Ponadto na terenie Gminy znajdują się 2 ujęcia wody podziemnej w Gronowie (własność Waldorf & Statler Properties Sp. z o.o.) oraz 1 ujęcie wody podziemnej (dwie studnie) w Niedowie należące do ELBEST Sp. z o.o. Zestawienie wodociągów eksploatowanych na terenie Gminy przedstawiono w tabeli poniżej. Gospodarstwa domowe, które nie posiadają dostępu do sieci wodociągowej pobierają wodę z ujęć lokalnych. Długość czynnej sieci rozdzielczej na terenie Gminy wyniosła w 2019 r. 129,5 km.

Tab. 11. Wodociągi na terenie Gminy Zgorzelec.

wodociąg	zaopatrywane miejscowości/obiekty	wydajność
wodociąg grupowy Jerzmanki	Jerzmanki, Łągów, Jędrzychowice, Trójca, Białogórze	110 m ³ /h
wodociąg grupowy Żarska Wieś	Żarska Wieś, Przesieczany, Tereny Aktywności Gospodarczej	54 m ³ /h
wodociąg grupowy Żarska Wieś	Radomierzycy, Kolonia, Osiek Łużycki (część), Kostrzyna, Łomnica, Ręczyn, Spytków	36 m ³ /h
wodociąg Osiek Łużycki	Osiek Łużycki (część), Koźlice	
wodociąg miejski Zgorzelca	Tylce, Osiek Łużycki (część), Koźmin, Kunów, wielkopowierzchniowe obiekty handlowe w Łagowie	

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zgorzelec.

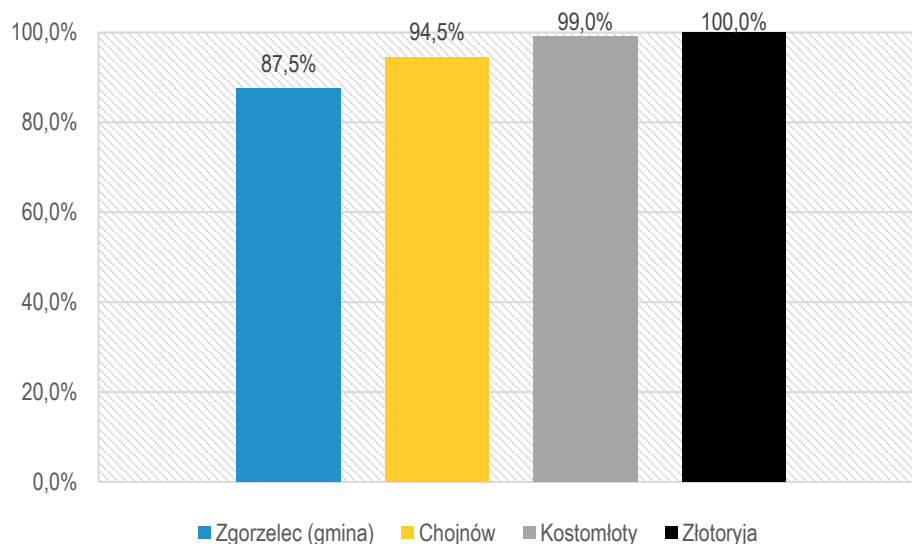
Na wykresie poniżej porównano udział osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie Gminy Zgorzelec, w stosunku do średniej dla powiatu zgorzeleckiego i województwa dolnośląskiego. Można zauważyć, że poziom zwodociągowania Gminy jest niższy niż średnia wyznaczona dla powiatu zgorzeleckiego oraz województwa dolnośląskiego.

Ryc. 28. Korzystający z sieci wodociągowej w Gminie Zgorzelec, powiecie zgorzeleckim oraz województwie dolnośląskim – rok 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Kolejny wykres przedstawia porównanie udziału osób korzystających z sieci wodociągowej w Gminie Zgorzelec oraz trzech innych gminach wiejskich zlokalizowanych na terenie województwa dolnośląskiego i charakteryzujących się podobną liczbą ludności. Na przedstawionym tle Gmina Zgorzelec charakteryzuje się najniższym udziałem ludności posiadającej dostęp do sieciowej infrastruktury wodnej w ogólnej liczbie ludności.

Ryc. 29. Korzystający z sieci wodociągowej w Gminie Zgorzelec oraz innych gminach wiejskich województwa dolnośląskiego o zbliżonej liczbie mieszkańców – rok 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Kanalizacja ściekowa

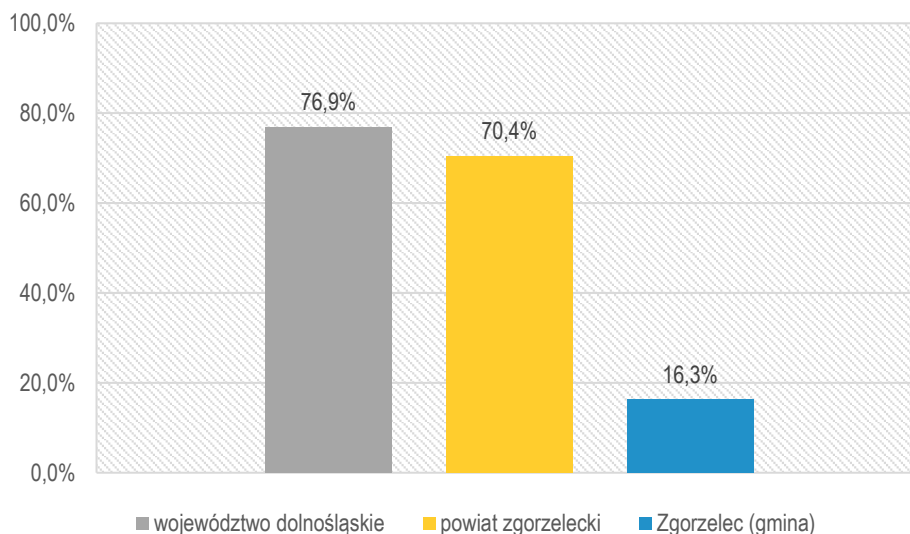
Zadania z zakresu odprowadzania i oczyszczania ścieków z terenu Gminy Zgorzelec realizują Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji „NYSA” Sp. z o.o. z siedzibą w Zgorzelcu oraz Międzygminną Spółkę Wodno-Kanalizacyjną „SUPLAZ” Sp. z o.o. w Sulikowie. Całkowita długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Gminie Zgorzelec wyniosła w 2019 r. 31,7 km. Obecnie podłączone są do niej budynki mieszkalne i produkcyjne znajdujące się na terenie miejscowości Jędrzychowice, Łągów, Jerzmanki, Tylice oraz Kunów.

Na obszarze Gminy zlokalizowana jest jedna oczyszczalnia ścieków w Jędrzychowicach. Jest to oczyszczalnia typu mechaniczno-biologicznego z pogłębionym usuwaniem biogenów, a osad powstający w wyniku procesów oczyszczania wykorzystywany jest rolniczo. Oczyszczalnia ścieków w Jędrzychowicach oczyszcza ścieki z terenu Gminy i Miasta Zgorzelec doprowadzane do niej za pomocą istniejącego systemu kanalizacyjnego, jak również ścieki dowożone beczkowozami do punktu zlewni. Obiekt wybudowany został na początku lat 70. XX w. W latach 2003-2004 poddano go modernizacji, której głównym celem było rozbudowanie części biologicznej i wzbogacenie technologii oczyszczania ścieków o procesy nityfikacji, denityfikacji i defosfatacji.

Dodatkowo ścieki z rejonu miejscowości Żarska Wieś odprowadzane są do oczyszczalni ścieków zlokalizowanej na terenie sąsiedniej Gminy Pieńsk. Ścieki z rejonu miejscowości Kunów oraz Tylice uzdatniane są natomiast w oczyszczalni zlokalizowanej na terenie sąsiedniej Gminy Sulików.

Gmina Zgorzelec położona jest na terenie aglomeracji kanalizacyjnej PLDO014 obejmującej, oprócz niej samej, także obszar Miasta Zgorzelca. Ujęta została także w VI Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych w związku z czym obecnie trwają prace nad wyznaczeniem nowego obszaru aglomeracji dla Miasta i Gminy Zgorzelec.

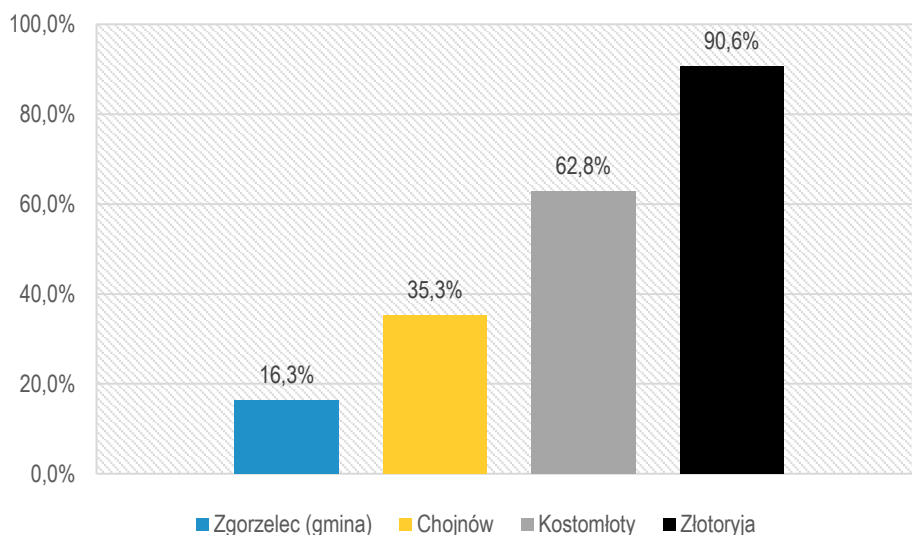
Na wykresie poniżej porównano udział osób korzystających z sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Zgorzelec oraz w całym powiecie zgorzeleckim i województwie dolnośląskim. Z przedstawionych danych wynika, że poziom skanalizowania Gminy w 2019 r. był bardzo niski.

Ryc. 30. Korzystający z sieci kanalizacyjnej w Gminie Zgorzelec, powiecie zgorzeleckim oraz województwie dolnośląskim – rok 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Podobnych wniosków dostarcza porównanie Gminy Zgorzelec z innymi gminami wiejskimi z obszaru województwa dolnośląskiego o zbliżonej liczbie mieszkańców. Charakteryzuje się ona najniższym udziałem osób korzystających z kanalizacji ściekowej spośród wszystkich analizowanych jednostek.

Ryc. 31. Korzystający z sieci kanalizacyjnej w Gminie Zgorzelec oraz innych gminach wiejskich województwa dolnośląskiego o zbliżonej liczbie mieszkańców – rok 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Obecnie Gmina znajduje się w posiadaniu pozwolenia na rozbudowę sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie miejscowości Kunowo oraz Tylice (wraz z przepompownią kanalizacyjną). W Gminie postępuje także rozbudowa systemu przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków – mieszkańcy Gminy mogą uzyskać dofinansowanie do ich budowy. Do końca 2019 r. z takiego dofinansowania skorzystało 61 właścicieli nieruchomości. Na koniec 2019 r. w wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji zewidencjonowano 320 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 1 057 zbiorników bezodpływowych. Ze względu na stan większości zbiorników bezodpływowych ważnym celem jest ich sukcesywna eliminacja, poprzez zastępowanie ich podłączeniami do sieci kanalizacyjnej, a w przypadku braku takiej możliwości – przydomowymi oczyszczalniami ścieków.

Gospodarka odpadami

Organizacja systemu gospodarki odpadami na terenie Gminy Zgorzelec oparta jest o dwa podmioty odbierające odpady komunalne wytworzone na jej terenie:

- Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. z siedzibą w Zgorzelcu,
- Zakład Gospodarki i Usług Komunalnych Sp. z o.o. z Lubania.

Pierwszy z wymienionych podmiotów odbiera odpady z miejscowości: Łągów, Jędrzychowice, Żarska Wieś, Przesieczany, Gronów, Pokrzywnik i Sławnikowice. Pozostały teren Gminy obsługuje ZGiUK Sp. z o.o. Systemem odbioru odpadów objęte są zarówno nieruchomości zamieszkałe jak i niezamieszkałe, na terenie których powstają odpady komunalne. Wszystkie odpady komunalne powstające na terenie Gminy trafiają do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Lubaniu.

Obecnie na terenie Gminy obowiązuje konieczność prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych przez wszystkich mieszkańców. Odpady powinny być dzielone na cztery podstawowe frakcje: opakowania szklane, makulatura, opakowania z tworzyw sztucznych, bioodpady oraz odpady resztkowe.

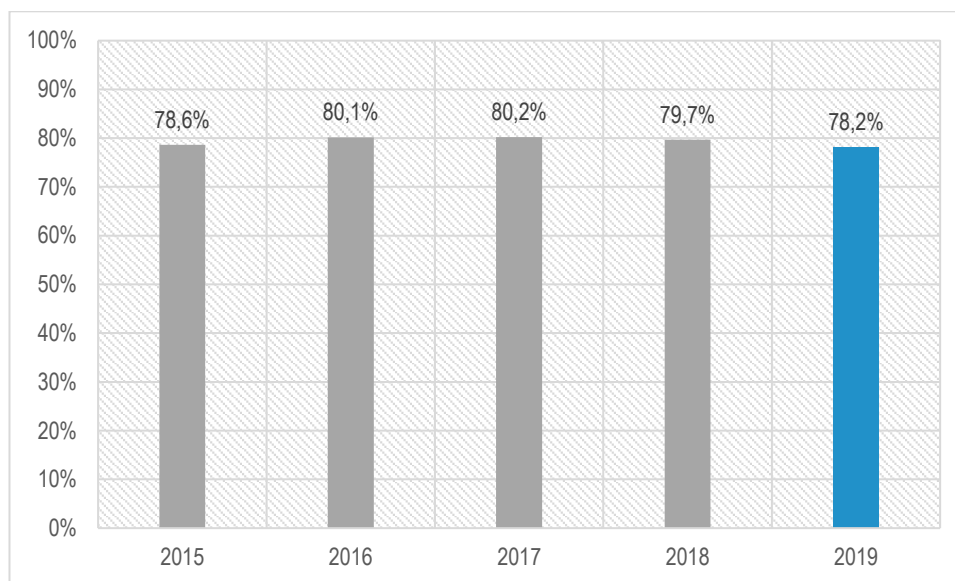
Tab. 12. Stan gospodarki odpadami w Gminie Zgorzelec w latach 2015-2019.

	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi	6 549	6 666	6 709	6 730	6 701
Ilość zebranych odpadów komunalnych [Mg], w tym:	2 919,00	2 811,72	2 890,31	2 991,03	3 244,45
<i>zmieszane</i>	2 385,00	2 077,63	1 776,39	1 767,16	1 889,74

segregowane		534,00	734,09	1 113,92	1 223,87	1 354,71
udział odpadów segregowanych		18,3%	26,1%	38,5%	40,9%	41,7%
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła	Gmina Zgorzelec	18%	30%	36%	46%	70%
	wymagany	16%	18%	20%	30%	40%

Źródło: Urząd Gminy w Zgorzelcu, raporty „Analiza Stanu Gospodarki Odpadami Komunalnymi na terenie Gminy Zgorzelec” za lata 2015-2019.

Tabela powyżej przedstawia stan systemu gospodarki odpadami w Gminie Zgorzelec w latach 2015-2019. Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami w analizowanym okresie utrzymywała się na podobnym poziomie. Odsetek liczby mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami do ogólnej liczby zarejestrowanych mieszkańców JST kształtował się w analizowanym okresie na względnie stałym poziomie 78,2-80,2%. Różnica ta wynika m.in. z faktu, że wielu uczniów i studentów kontynuuje naukę poza miejscem stałego zamieszkania oraz, że wiele osób czynnych zawodowo, wykonując swoją pracę zamieszkuje poza terenem Gminy. Jednocześnie gminni urzędnicy stale prowadzą działania mające na celu weryfikację danych zawartych w deklaracjach i sprawdzenie ich ze stanem faktycznym. W każdym z analizowanych lat osiągnięty został także wymagany przepisami prawa wskaźnik poziomu recyklingu.

Ryc. 32. Odsetek osób objętych systemem gospodarowania odpadami w ogólnej liczbie zarejestrowanych mieszkańców Gminy Zgorzelec w latach 2015-2019.

Źródło: Urząd Gminy w Zgorzelcu, raporty „Analiza Stanu Gospodarki Odpadami Komunalnymi na terenie Gminy Zgorzelec” za lata 2015-2019.

Na terenie Gminy, w miejscowościach Radomierzyce, Żarska Wieś oraz Jerzmanki funkcjonują Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (tzw. PSZOK-i). Przeteterminowane leki można dostarczać do pojemników zlokalizowanych w aptece w Parku Handlowym Eden i ośrodkach zdrowia w miejscowościach Żarska Wieś, Radomierzyce i Trójca.

Internet

Gmina Zgorzelec należy do Dolnośląskiej Unii Światłowodowej. Na jej terenie, w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa, realizowany jest projekt „Jeleniogórski Orange Światłowód”, którego celem jest likwidacja internetowych „białych plam” i dostarczenie mieszkańcom jednostki ultraszybkiego Internetu. Mieszkańcy Gminy mogą także korzystać z oferty innych komercyjnych dostawców Internetu (Netia, Telewizja Kablowa Tomków Zgorzelec, C3 Zawidów i inni).

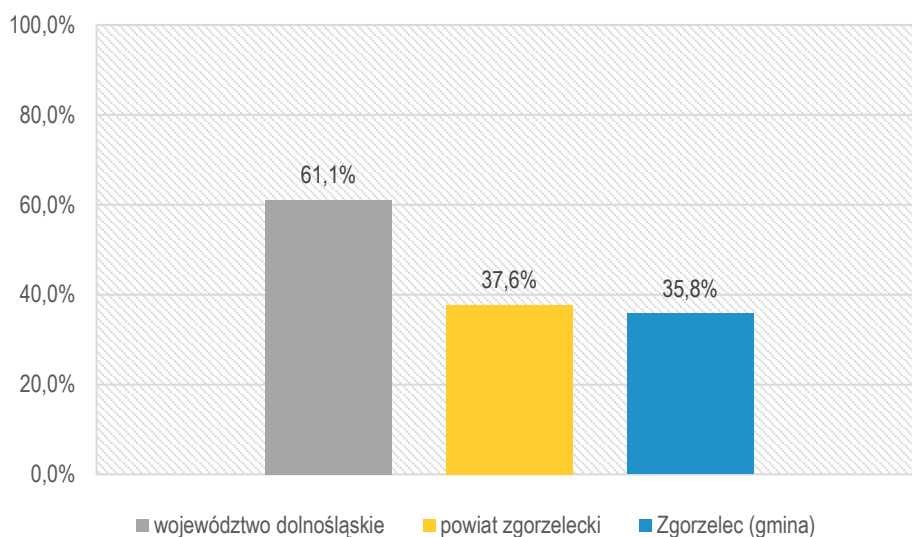
Gmina Zgorzelec nie posiada własnej infrastruktury dostępowej, jednak aktywnie wspiera istniejących operatorów udostępniając im posiadane przez siebie obiekty (remizy OSP, świetlice) w celu dalszej rozbudowy przez nich infrastruktury dostępowej. Na terenie Gminy działają także hotspoty i punkty bezpłatnego dostępu do Internetu.

Zlokalizowane są one w bibliotekach publicznych w Łagowie, Radomierzycach, Żarskiej Wsi i Jerzmankach, centrum rekreacyjno-turystycznym w Radomierzycach, wiejskich świetlicach w Białogórze, Tylicach, Koźminie i Radomierzycach oraz budynku OSP w Trójcy.

Sieć gazownicza

Na terenie Gminy znajduje się jedna stacja wysokiego ciśnienia (w Jędrzychowicach). Dodatkowo przez jej teren przebiegają trasy gazociągów wysokiego ciśnienia. Długość czynnej sieci gazowej, którą jest on dostarczany do mieszkańców, wyniosła w 2019 r. 61,9 km. Na ogólną długość sieci gazowej składają się sieć przesyłowa (22,3 km) oraz sieć rozdzielcza (39,6 km).

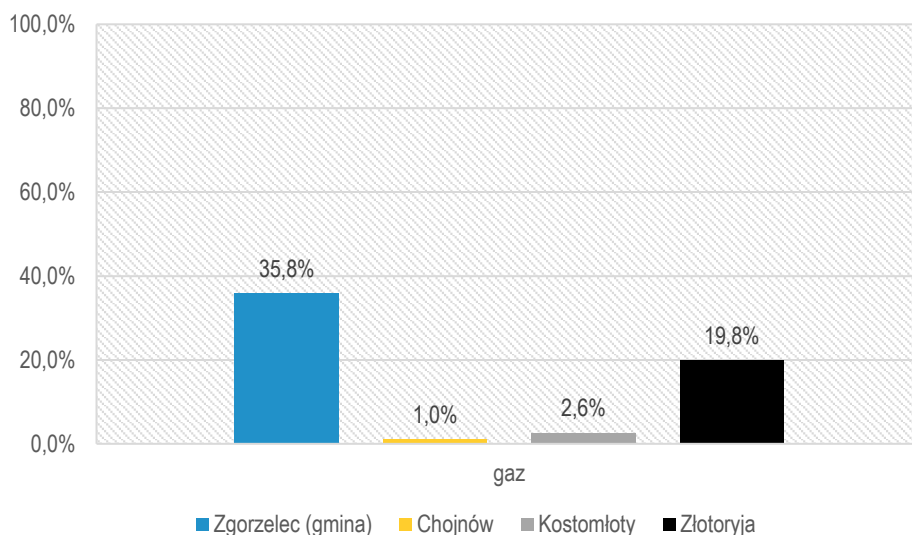
Na wykresie poniżej porównano udział mieszkańców Gminy Zgorzelec korzystających z sieci gazowniczej z analogicznym wskaźnikiem obliczonym dla terenów powiatu zgorzeleckiego oraz całego województwa dolnośląskiego. Można zauważyć, że stopień zgazyfikowania Gminy jest nieznacznie niższy niż średnia wyznaczona dla całego powiatu, jednak równocześnie zdecydowanie niższy niż średnia wyznaczona dla województwa. Gaz sieciowy doprowadzony jest do wsi Jędrzychowice, Jerzmanki, Łagów, Tylice oraz Żarska Wieś i jest wykorzystywany do celów grzewczo-bytowych

Ryc. 33. Korzystający z sieci gazowniczej w Gminie Zgorzelec, w powiecie zgorzeleckim oraz województwie dolnośląskim – rok 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na kolejnym wykresie porównano stopień sieciowego zgazyfikowania Gminy Zgorzelec oraz trzech innych gmin wiejskich z regionu województwa dolnośląskiego o podobnej liczbie ludności. Wyraźnie widać, że na przywołanym tle, Gmina charakteryzuje się najwyższym udziałem mieszkańców posiadających dostęp do sieci gazowniczej, choć wciąż nie można uznać go za zadawalający.

Ryc. 34. Korzystający z sieci gazowniczej w Mieście i Gminie Sztum oraz innych gminach województwa dolnośląskiego o zbliżonej liczbie mieszkańców – rok 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Energia elektryczna

Zaopatrzenie mieszkańców oraz przedsiębiorstw w energię elektryczną, na terenie Gminy Zgorzelec, odbywa się za pomocą systemu linii napowietrznych, napowietrzno-kablowych i kablowych wysokiego, średniego i niskiego napięcia oraz przez napowietrzne, wewnętrzne i wbudowane stacje transformatorowe. Przez jej teren przebiegają trzy linie elektroenergetyczne 400 kV oraz 5 linii elektroenergetycznych 220 kV. Wymienione powyżej linie są ważnym elementem sieci przesyłowej krajowego systemu elektroenergetycznego i umożliwiają przesył mocy elektroenergetycznych stacji 400/220/110 kV oraz energii elektrycznej wytworzonej w pobliskiej Elektrowni Turów (zlokalizowanej na obszarze Gminy Bogatynia). Ze stacji tych energia elektryczna dosyłana jest przez sieć dystrybucyjną między innymi do odbiorców indywidualnych za pomocą linii napowietrznych 110 i 20 kV.

Gmina Zgorzelec jest współtwórcą Zgorzeleckiego Klastra Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii i Efektywności Energetycznej. Głównymi celami klastra są:

- planowanie i realizacja projektów w zakresie efektywności energetycznej przede wszystkim w budynkach użyteczności publicznej,
- planowanie i realizacja projektów budowy systemów dystrybucyjnych średniego i niskiego napięcia,
- realizacja projektów badawczo-rozwojowych a także
- kreowanie i wdrażanie przedsięwzięć w zakresie rozwoju elektromobilności.

W 2019 r. Gmina Zgorzelec stała się jednym z sygnatariuszy i członków „Komitetu Transformacji Regionu Turoszowskiego”. Głównym celem organizacji jest tworzenie dogodnych warunków dla zmian w regionach górniczych, stworzenia nowych możliwości rozwojowych poprzez transformację systemu energetycznego, ekologicznych innowacji i dbałości o czyste powietrze i środowisko, a także koordynowanie i pozyskiwanie funduszy przeznaczonych na cele związane z tą transformacją.

Odnawialne źródła energii (OZE)

Na obszarze Gminy Zgorzelec funkcjonuje jeden zespół elektrowni wiatrowych zlokalizowany w rejonie miejscowości Jędrzychowice i Osiek Łużycki. Składa się on z 25 masztów o łącznej mocy 50 MW (22 elektrownie zlokalizowane są na terenie Gminy Zgorzelec, a pozostałe 3 – gminy Sulików).

Gmina Zgorzelec posiada dogodne warunki do rozwoju energetyki słonecznej (fotowoltaika, panele solarne). Obecnie na terenie Gminy rozwija się sektor małych instalacji prosumenckich. Na terenie Gminy istnieją także komercyjne farmy fotowoltaiczne o mocy 55 MW.

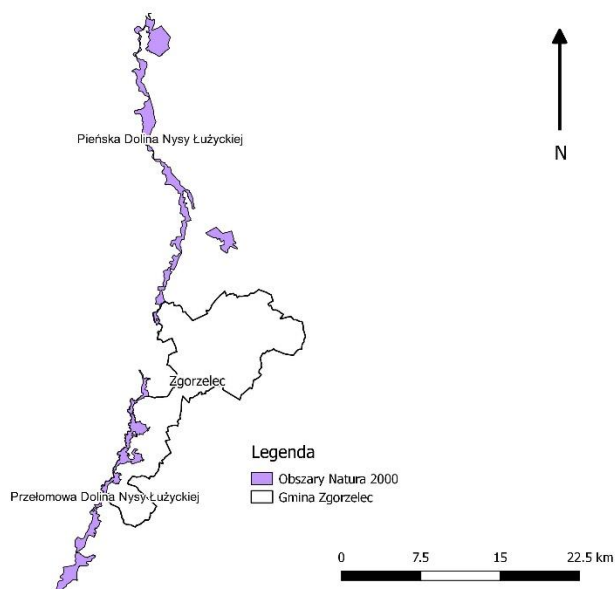

Na terenie Gminy, w miejscowości Radomierzyce, funkcjonuje także jedna mała elektrownia wodna należąca do osoby prywatnej.

Lasy, formy ochrony przyrody i tereny zielone

Gmina Zgorzelec charakteryzuje się niewielkim stopniem lesistości – na koniec 2019 r. lasy zajmowały powierzchnię 21,73 km², co stanowiło 15,5% całkowitej powierzchni jednostki. Na ogólną powierzchnię lasów składały się grunty leśne publiczne Skarbu Państwa (19,65 km², 90,4%) oraz grunty leśne prywatne (2,08 km², 9,6%). Jednocześnie widoczne są też znaczne różnice w poziomie lesistości poszczególnych obrębów na terenie Gminy. Jedynie cztery z nich (Białogórze, Gozdanin, Sławnikowice i Łągów zaliczane są do grupy o wysokiej lesistości (ponad 30% powierzchni). Natomiast do grupy o lesistości bardzo niskiej (poniżej 10% powierzchni) zaliczanych jest aż dziesięć obrębów – Jędrzychowice, Koźlice, Koźmin, Kunów, Osiek Łużycki, Pokrzywnik, Ręczyn, Spytków, Trójca i Żarska Wieś.

Na obszarze Gminy Zgorzelec zlokalizowane zostały także dwa obszary Natura 2000 – Przelomowa Dolina Nysy Łużyckiej oraz Pieńska Dolina Nysy Łużyckiej. Oba obszary rozciągają się wzdłuż rzeki Nysa Łużycka, a na ich terenie ochronie podlegają siedliska przyrodnicze i (lub) niektóre gatunki roślin i zwierząt (tzw. dyrektywa siedliskowa).

Ryc. 35. Obszary Natura 2000 na terenie Gminy Zgorzelec.

Źródło: Opracowanie własne.

Lista pomników przyrody na terenie Gminy Zgorzelec zawiera 17 pozycji wśród których wymienić można pojedyncze drzewa (dęby szypułkowe, lipy drobnolistne, kasztanowiec zwyczajny) oraz grupy drzew. Dodatkowo do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody i Zabytków wpisana została jedna aleja drzew.

W tkance przestrzennej każdej Gminy istotną rolę odgrywają także tzw. tereny zieleni. Są to najczęściej otwarte tereny pokryte roślinnością, świadomie wkomponowane, wydzielone i ukształtowane zgodnie z planami zabudowy miast, wsi i osiedli. Zazwyczaj spełniają one również wiele funkcji społecznych, usługowych i rekreacyjnych. Na terenie Gminy Zgorzelec taką funkcję pełnią przede wszystkim parki spacerowo-wypoczynkowe (10). Niestety znaczna część z nich jest zaniedbana lub zdewastowana, przez co nie można wykorzystać ich pełnego potencjału.

Jakość powietrza

Ocena jakości powietrza w Polsce dokonywana jest w odniesieniu do wyznaczonego obszaru strefy. Gmina Zgorzelec zlokalizowana jest w obrębie strefy dolnośląskiej. W skład sieci monitoringu stanu jakości powietrza województwa dolnośląskiego wchodzi 28 stacji pomiarowych, jednak żadna z nich nie jest zlokalizowana na terenie Gminy. Najbliższej jej terenu położone są stacje pomiarowe w Mieście Zgorzelcu oraz Działoszynie (Gmina Bogatynia).

Dominujący wpływ na stan powietrza na terenie Gminy Zgorzelec posiadają lokalne kotłownie na paliwa stałe usytuowane na jej obszarze oraz obszarze Miasta Zgorzelec (emisja powierzchniowa, szczególnie w stosunku do obszarów w części północnej i zachodniej), Elektrownia Turów (emisja punktowa, głównie w stosunku do terenów południowych), źródła zlokalizowane na terenie Niemiec oraz narastający ruch drogowy (emisja liniowa). Poziom zanieczyszczenia powietrza w Gminie wykazuje także znaczne zróżnicowanie, w zależności od pory roku – większe występuje w sezonie grzewczym, a mniejsze poza tym sezonem.

Tab. 13. Wyniki klasyfikacji strefy dolnośląskiej pod kątem ochrony zdrowia w 2019 r.

Rok	Klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń w obszarze strefy dolnośląskiej											
	SO ₂	NO ₂	PM10	PM2,5	C ₆ H ₆	CO	Pb	As	Cd	Ni	BaP	O ₃ **
2019*	A	A	C	A	A	A	A	C	A	A	C	$\frac{C}{D2}$

*A – brak przekroczeń poziomu dopuszczalnego, C – przekroczenie poziomu dopuszczalnego, D2 – przekroczenie poziomu celu długoterminowego.

** klasa strefy dla O₃ wg poziomu docelowego (powyżej) oraz wg poziomu celu długoterminowego (poniżej).

Źródło: „Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim – raport wojewódzki za rok 2019”, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2020.

Stan wód

Teren Gminy Zgorzelec położony jest w zlewni Nysy Łużyckiej. Na jej obszarze rzeka przyjmuje trzy większe dopływy: Witkę, Czerwona Wodę i Jędrzychowicki Potok. Dodatkowo teren Gminy przecina Żarecki Potok, który wpada do Nysy Łużyckiej już na terenie Gminy Pieńsk.

Na obszarze Gminy brak jest większych naturalnych zbiorników wód stojących, za wyjątkiem starorzeczy w odciętych meandrach w dolinie Nysy Łużyckiej. Większą rolę odgrywają natomiast liczne sztuczne zbiorniki wodne, spośród których największym jest jezioro utworzone na rzece Witce pełniące jednocześnie funkcje retencyjną, energetyczną i rekreacyjną z zaporą w Niedowie. Na terenie Gminy leży ok. 1/3 jego całkowitej powierzchni (pozostała część na obszarze gminy Sulików). Pomiędzy Łagowem a Jędrzychowicami znajduje się duży kompleks stawów hodowlanych, zaś mniejsze występują w bezpośredniej okolicy Jerzmanek i Osieka Łużyckiego.

Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska

Gmina Zgorzelec prowadzi aktywną i zróżnicowaną politykę w zakresie ochrony środowiska naturalnego na własnym obszarze. W ramach realizacji projektu pn. „Ograniczenie niskiej emisji poprzez zmianę systemu ogrzewania na terenie Gminy Zgorzelec” w 2018 r. zlikwidowano 93 nieekologiczne źródła ciepła w 67 nieruchomościach. Od 2009 r. Gmina przeznaczona w budżecie środki finansowe na dofinansowanie zakupu i montażu kolektorów słonecznych dla mieszkańców Gminy. Do końca 2019 r. z takiego dofinansowania skorzystało 68 właścicieli nieruchomości. W ramach opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi mieszkańcy Gminy Zgorzelec mogą skorzystać z możliwości usunięcia i utylizacji azbestu i wyrobów zawierających azbest. W 2019 r. odebrano 43 tony azbestu z 26 nieruchomości. W lipcu 2019 r. Wójt Gminy Zgorzelec podpisał porozumienie z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w sprawie wsparcia działań w zakresie realizacji programu „Czyste Powietrze” na obszarze JST.

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY ZGORZELEC

3.1. Demografia

W Gminie Zgorzelec, na koniec 2019 r., zarejestrowanych było 8 516 mieszkańców (9,5% całkowitej liczby mieszkańców powiatu zgorzeleckiego), co w przeliczeniu na jej powierzchnię stanowiło 62 os./km². Wynik ten plasował Gminę na czwartym miejscu pod względem ogólnej liczby mieszkańców (za Miastem Zgorzelec, Bogatynią oraz Pieńskiem) oraz szóstym miejscu pod względem gęstości zaludnienia (za Miastem Zgorzelec, Zawidowem, Bogatynią, Pieńskiem oraz Sulikowem) wśród wszystkich gmin powiatu zgorzeleckiego.

Tabela poniżej przedstawia zmiany liczby ludności w Gminie Zgorzelec na tle województwa dolnośląskiego oraz innych gmin powiatu zgorzeleckiego w latach 2015-2019. Analiza zawartych w niej danych pozwala zauważyć, że liczba ludności w Gminie ulega stopniowemu oraz stałemu zwiększeniu. Na przestrzeni analizowanych lat wzrosła ona o 121 osób (średnioroczna dynamika wzrostu wyniosła 100,4%). Gmina Zgorzelec była jednocześnie jedyną jednostką administracyjną powiatu, w której liczba ludności uległa w tym okresie zwiększeniu.

Tab. 14. Zmiana liczby ludności w Gminie Zgorzelec na tle województwa dolnośląskiego oraz innych gmin powiatu zgorzeleckiego w latach 2015-2019.

JST	2015	2016	2017	2018	2019	udział w 2019 r.	średnia dynamika
województwo dolnośląskie	2 904 207	2 903 710	2 902 547	2 901 225	2 900 163		99,9%
powiat zgorzelecki	91 824	91 258	90 584	90 003	89 188	100,0%	99,3%
Zawidów	4 272	4 258	4 232	4 217	4 180	4,7%	99,5%
Zgorzelec (miasto)	31 350	31 089	30 738	30 521	30 231	33,9%	99,1%
Bogatynia	23 915	23 706	23 462	23 210	22 940	25,7%	99,0%
Pieńsk	9 241	9 218	9 179	9 112	9 022	10,1%	99,4%
Sulików	6 112	6 129	6 082	6 061	6 012	6,7%	99,6%
Węgliniec	8 539	8 452	8 402	8 373	8 287	9,3%	99,3%
Zgorzelec (gmina)	8 395	8 406	8 489	8 509	8 516	9,5%	100,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W strukturze mieszkańców Gminy Zgorzelec, w niewielkim stopniu, przeważają mężczyźni. W 2019 r. stanowili oni 50,3% ogólnej liczby mieszkańców JST. Jednocześnie można zauważyć, że ich liczba w analizowanym okresie ulegała stałemu zwiększaniu się (o 64 osoby w stosunku do roku 2015). Kobiety stanowiły w 2019 r. 49,7% mieszkańców Gminy, ale ich liczba w latach 2018 i 2019 uległa niewielkiemu zmniejszeniu w stosunku do roku 2017 (odpowiednio o 6 i 8 osób).

Tab. 15. Ludność na terenie Gminy Zgorzelec wg płci w latach 2015-2019.

	2015	2016	2017	2018	2019	udział w ogólnej liczbie mieszkańców w 2019 r.
Ogółem	8 395	8 406	8 489	8 509	8 516	100,0%
<i>mężczyźni</i>	4 219	4 217	4 248	4 274	4 283	50,3%
<i>kobiety</i>	4 176	4 189	4 241	4 235	4 233	49,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Głównym powodem wzrostu ogólnej liczby mieszkańców w Gminie Zgorzelec w ostatnich latach było wysokie dodatnie saldo migracji na 1 000 mieszkańców. Tabela poniżej przedstawia porównanie wartości przyjmowanych przez wskaźnik w Gminie Zgorzelec z analogicznymi wskaźnikami obliczonymi dla poszczególnych gmin powiatu zgorzeleckiego oraz całego województwa dolnośląskiego. Spośród wszystkich przedstawionych gmin powiatu, jedynie w Gminie Zgorzelec wskaźnik ten utrzymywał się na stałym dodatnim poziomie (najwięcej w 2017 r. – (+7,82), najmniej w 2016 r. – (+3,09)). Dla pozostałych gmin przyjmował on wartości ujemne i silnie ujemne. W latach 2016-2019 średniorocznie na terenie Gminy Zgorzelec osiedlało się 167 osób, zaś opuszczało ją średniorocznie 130 osób.

Tab. 16. Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w Gminie Zgorzelec na tle województwa dolnośląskiego oraz innych gmin powiatu zgorzeleckiego w latach 2016-2019.

JST	2016	2017	2018	2019	zameldowania (średnia)	wymeldowania (średnia)
województwo dolnośląskie	0,97	0,96	1,28	1,67		
powiat zgorzelecki	-2,27	-3,12	-2,73	-3,47	1 017	1 279
Zawidów	-3,29	-2,60	3,08	-6,22	52	61
Zgorzelec (miasto)	-0,80	-4,37	-2,29	-3,19	303	385
Bogatynia	-6,34	-5,94	-7,81	-4,98	228	375
Pieńsk	-1,19	-2,83	-0,88	-3,42	95	114
Sulików	2,45	-2,30	-0,99	-3,64	76	83
Węgliniec	-5,66	-2,85	-2,86	-5,63	96	132
Zgorzelec (gmina)	3,09	7,82	3,65	3,17	167	130

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dane publikowane przez BDL GUS wskazują, że ogólny wzrost liczby mieszkańców Gminy Zgorzelec w przeważającym stopniu spowodowany jest migracjami wewnętrznymi. Na podstawie informacji zawartych w tabeli poniżej można wskazać, że na terenie Gminy chętnie osiedlają się osoby, które poprzednio zameldowane były na terenach miejskich innych gmin (113 osób, 71,5% wszystkich zameldowań w 2019 r.). Co piąta osoba meldująca się na terenie Gminy Zgorzelec zamieszkiwała wcześniej tereny wiejskie innych gmin (31 osób, 19,6% wszystkich zameldowań w 2019 r.). Niewielką część migracji stanowią zameldowania z zagranicy. Jednocześnie procentowa struktura zameldowań w latach 2016-2019, w całym tym okresie, utrzymywała się na zbliżonym poziomie.

W strukturze wymeldowań z terenu Gminy Zgorzelec także przeważają wymeldowania do miast (84 osoby, 64,1% wszystkich wymeldowań z terenu Gminy w 2019 r.). Na uwagę zasługuje jednak fakt, że w latach 2016-2019 odsetek osób migrujących z terenu Gminy do miast położonych w innych gminach ulegał stopniowemu zmniejszeniu (z poziomu 74,6% w roku 2016). Rosła natomiast liczba i odsetek osób wymeldowujących się za granicę (9 osób, 7,4% wszystkich wymeldowań w roku 2016 oraz 20 osób, 15,3% wszystkich wymeldowań w roku 2019). Odsetek wymeldowań na tereny wiejskie innych gmin utrzymywała się w całym analizowanym okresie na zbliżonym poziomie (27 osób, 20,6% wszystkich wymeldowań w roku 2019).

Analizując strukturę zameldowań pod względem płci mieszkańców można zauważyć, że na terenie Gminy Zgorzelec równie chętnie osiedlają się mężczyźni jak i kobiety. Jednocześnie wśród osób opuszczających teren Gminy w poszukiwaniu innego miejsca zamieszkania przeważają kobiety (54% w roku 2019).

Tab. 17. Migracje wewnętrzne i zewnętrzne na terenie Gminy Zgorzelec w latach 2016-2019.

	2016	2017	2018	2019
Zameldowania ogółem	148	180	183	158
zameldowania z miast	109	130	138	113
<i>mężczyźni</i>	50	59	70	54
<i>kobiety</i>	59	71	68	59
zameldowania ze wsi	31	36	37	31
<i>mężczyźni</i>	18	18	16	21
<i>kobiety</i>	13	18	21	10
zameldowania z zagranicy	8	14	8	14
<i>mężczyźni</i>	3	7	5	4
<i>kobiety</i>	5	7	3	10
Wymeldowania ogółem	122	114	152	131
wymeldowania do miast	91	77	101	84
<i>mężczyźni</i>	34	40	44	36
<i>kobiety</i>	57	37	57	48

wymeldowania na wieś	22	25	32	27
<i>mężczyźni</i>	10	9	15	11
<i>kobiety</i>	12	16	17	16
wymeldowania za granicę	9	12	19	20
<i>mężczyźni</i>	2	6	6	13
<i>kobiety</i>	7	6	13	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

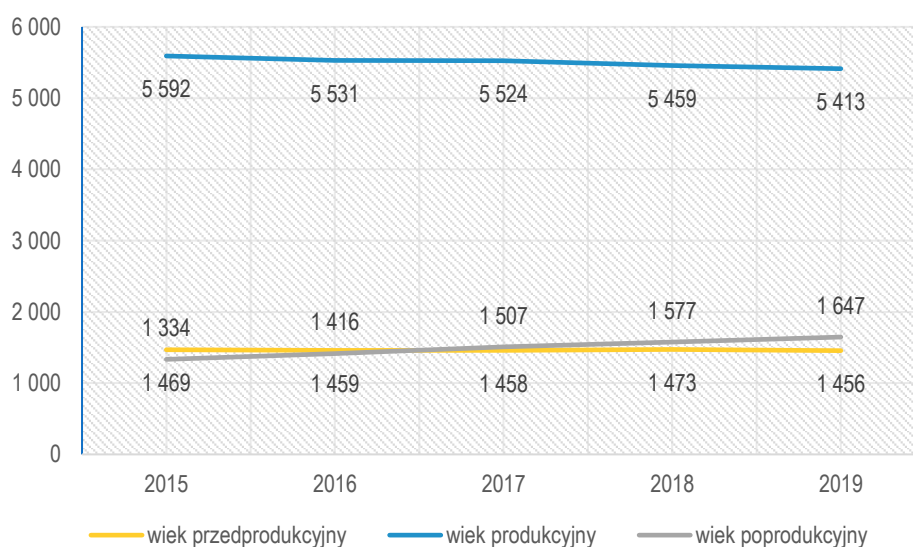
Ogólny wzrost liczby mieszkańców Gminy Zgorzelec powodowany wysokim dodatnim saldem migracji był jednak w latach 2015-2019 częściowo niwelowany przez występujący na jej terenie ujemny przyrost naturalny. Należy jednak zauważyć, że była to tendencja charakterystyczna dla wszystkich gmin powiatu zgorzeleckiego. W latach 2015-2019 na terenie Gminy rejestrowano średniorocznie 67 urodzeń oraz 79 zgonów. Na uwagę zasługuje fakt, że Gmina Zgorzelec charakteryzowała się w analizowanym okresie najmniejszym ubytkiem naturalnym spośród wszystkich gmin powiatu zgorzeleckiego. W 2017 r. wystąpił natomiast niewielki dodatni przyrost naturalny (+0,24). Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Tab. 18. Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w Gminie Zgorzelec na tle województwa dolnośląskiego oraz innych gmin powiatu zgorzeleckiego w latach 2015-2019.

JST	2015	2016	2017	2018	2019	urodzenia żywe (średnia)	zgony (średnia)
województwo dolnośląskie	-1,82	-1,07	-1,25	-1,79	-2,00		
powiat zgorzelecki	-3,80	-3,25	-4,24	-5,19	-5,68	702	1 104
Zawidów	-5,59	-1,64	-2,36	-5,45	-5,74	29	47
Zgorzelec (miasto)	-6,51	-4,80	-6,92	-7,58	-6,88	209	410
Bogatynia	-2,58	-2,14	-4,07	-3,95	-5,07	201	284
Pieńsk	-1,73	-1,52	-1,96	-6,79	-7,17	78	113
Sulików	-1,80	-2,62	-3,77	-3,46	-4,46	54	74
Węgliniec	-3,73	-4,13	-3,09	-3,34	-4,91	64	96
Zgorzelec (gmina)	-0,12	-2,98	0,24	-1,18	-3,06	67	79

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

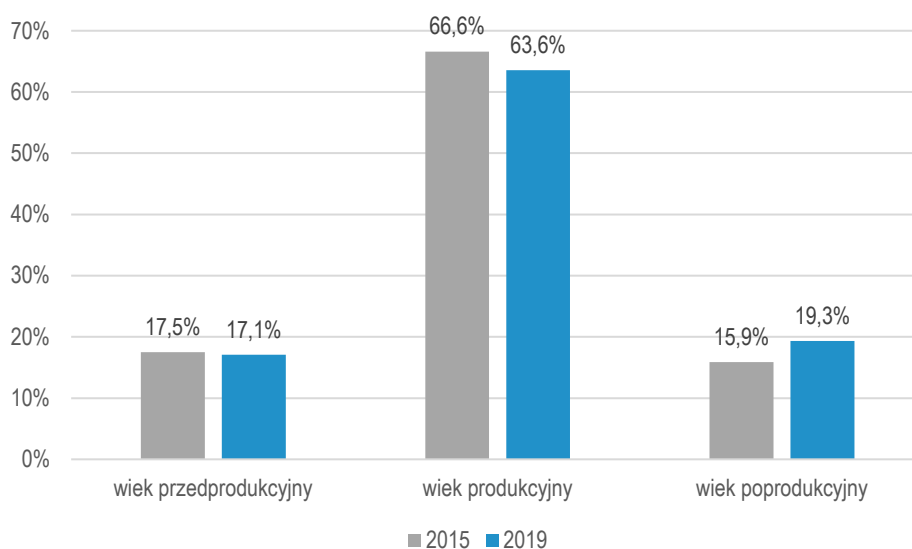
W latach 2015-2019 znaczące zmiany zaszły także w strukturze wiekowej osób zamieszkujących teren Gminy Zgorzelec (wykres poniżej). Spadła liczba osób znajdujących się w wieku przedprodukcyjnym (-13) oraz produkcyjnym (-179). Mocno wzrosła za to liczba osób w wieku poprodukcyjnym (+178). W roku 2017 po raz pierwszy liczba osób w wieku poprodukcyjnym przekroczyła liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym.

Ryc. 36. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjny, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Zgorzelec w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W ujęciu względnym udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy spadł z poziomu 17,5% w roku 2015 do poziomu 17,1% w roku 2019 (o 0,4 pkt proc.). Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy spadł z poziomu 66,6% w roku 2015 do poziomu 63,6% w roku 2019 (o 3,0 pkt proc.). Natomiast podobny współczynnik wyznaczony dla osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł z 15,9% w roku 2015 do poziomu 19,3% w roku 2019 (o 3,4 pkt proc.) – wykres poniżej.

Ryc. 37. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Zgorzelec – porównanie lat 2015 i 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Pogłębiona analiza struktury demograficznej Gminy Zgorzelec pokazuje, że wyraźnie zmniejsza się w niej odsetek mieszkańców w tzw. wieku kreatywnym (25-35 lat). Wysoka wartość tego wskaźnika pozytywnie wpływa na Gminę, ponieważ wskazuje na liczbę mieszkańców, którzy mogą stanowić główną siłę napędową rozwoju ekonomicznego JST. W Gminie Zgorzelec wskaźnik ten w latach 2015-2019 spadł z poziomu 15,9% do poziomu 14,7% (o 1,2 pkt proc.). Jednocześnie pozostaje on wciąż na zdecydowanie wyższym poziomie, niż średnia obliczona dla całego powiatu zgorzeleckiego oraz województwa dolnośląskiego. Choć spadek wartości opisywanego wskaźnika w analizowanym okresie jest zjawiskiem charakterystycznym dla wszystkich analizowanych jednostek, to należy zwrócić uwagę, że w wymiarze długofalowym zjawisko to może przynieść negatywne skutki dla funkcjonowania Gminy (np. zmniejszenie ilości osób aktywnych zawodowo, odpływ wysoko wykwalifikowanej kadry pracowniczej czy spadek atrakcyjności inwestycyjnej Gminy).

Jednocześnie w Gminie Zgorzelec rośnie wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego, odzwierciedlający stosunek liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym – z poziomu 16,0% w roku 2015 do poziomu 21,5% w roku 2019. I choć jego wartość kształtowała się na poziomie niższym niż średnia wyznaczona dla powiatu zgorzeleckiego i całego województwa dolnośląskiego to jego dynamika wzrostu była znacząco wyższa niż w pozostałych analizowanych jednostkach. W przyszłości może to skutkować na terenie Gminy wzrostem zapotrzebowania na usługi społeczne dostosowane dla seniorów.

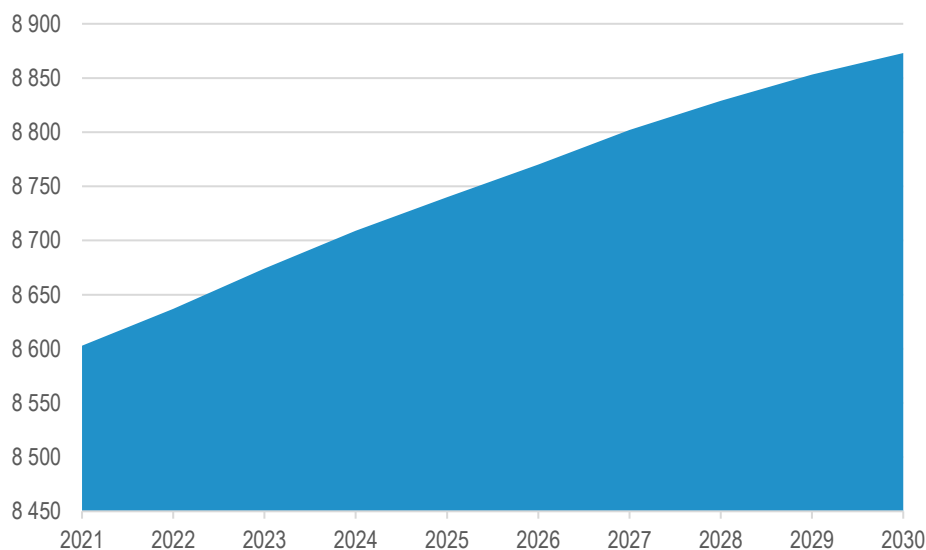
Tab. 19. Wskaźniki udziału mieszkańców w wieku kreatywnym oraz senioralnego obciążenia demograficznego dla Gminy Zgorzelec – porównanie lat 2015 i 2019.

JST	mieszkańcy w wieku kreatywnym (%)			senioralne obciążenie demograficzne (%)		
	2015	2019	dynamika	2015	2019	dynamika
województwo dolnośląskie	16,1	14,0	86,6	23,2	28,7	123,7
powiat zgorzelecki	15,1	13,5	89,3	22,5	27,9	124,0
Zgorzelec (gmina)	15,9	14,7	92,1	16,0	21,5	134,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Prognozy opracowane przez Główny Urząd Statystyczny⁶ wskazują, że w perspektywie do 2030 roku liczba ludności w Gminie Zgorzelec będzie stale wzrastać, aż do poziomu 8 873 osób. Stale rosnąć będzie liczba oraz odsetek osób w wieku poprodukcyjnym – do poziomu 2 271 osób (25,6%). Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym pozostanie na podobnym poziomie (1 457 osób, 16,4%) Jeszcze bardziej zmniejszy się natomiast liczba osób w wieku produkcyjnym (5 145 osób, 58,0%). Według prognozy na ujemnym poziomie kształtować się będzie wskaźnik przyrostu naturalnego. Saldo migracji stale pozostawać będzie na poziomie dodatnim.

Powyższa prognoza w wymiarze ogólnopolskim wskazuje przede wszystkim na silny rozwój głównych aglomeracji miejskich wraz z przyległymi do nich obszarami, które będą przyciągać swym potencjałem ludność z obszarów bardziej peryferyjnych. Postępować będzie proces suburbanizacji, który prowadzi do powiększania się obszarów poszczególnych aglomeracji i znaczącego wzrostu liczby ludności w gminach przyległych do wielkich miast. Niemniej proces suburbanizacji, w wymiarze lokalnym, dotyczyć będzie również miast o średniej wielkości (jak np. Miasto Zgorzelec). Z drugiej strony wiele gmin położonych na peryferiach znajdzie się w niezwykle trudnej sytuacji spowodowanej odpływem ludności w wieku produkcyjnym oraz ujemnym przyrostem naturalnym. Na tym tle prognozowany wzrost liczby ludności Gminy Zgorzelec w perspektywie do 2030 roku (o 4,2%) sytuuje jednostkę w stosunkowo dobrym położeniu. Niemniej koniecznym wydaje się podjęcie działań zmierzających do ograniczenia spadku liczby ludności Gminy w wieku produkcyjnym oraz zmiany jej struktury wiekowej w kierunku wzmocnienia udziału w niej osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

Ryc. 38. Prognoza liczby mieszkańców w Gminie Zgorzelec w perspektywie do roku 2030.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Prognozy ludności gmin na lata 2017 – 2030”, GUS, Warszawa, sierpień 2017.

⁶ Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030, GUS, Warszawa, sierpień 2017.

3.2. Kapitał społeczny

Żłobki i przedszkola

Na terenie Gminy Zgorzelec, w miejscowości Jędrzychowice, funkcjonuje gminny żłobek „Muchomorek”. W placówce możliwość dziennej opieki może otrzymać maksymalnie 79 dzieci w wieku od 1 do 3 lat.

W roku szkolnym 2019/2020 na terenie Gminy Zgorzelec funkcjonowało Publiczne Przedszkole „Krasnoludki” w Jędrzychowice do którego uczęszczała 100 dzieci. Dodatkowo oddziały przedszkolne prowadzone są przy większości szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie Gminy, w których opiekę może otrzymać łącznie 160 dzieci. Na obszarze Gminy funkcjonuje także Niepubliczne przedszkole „Chatka Puchatka” w Radomierzycach prowadzone przez Fundację Wspierania Inicjatyw Lokalnych PROBUS z siedzibą w Ręczynie.

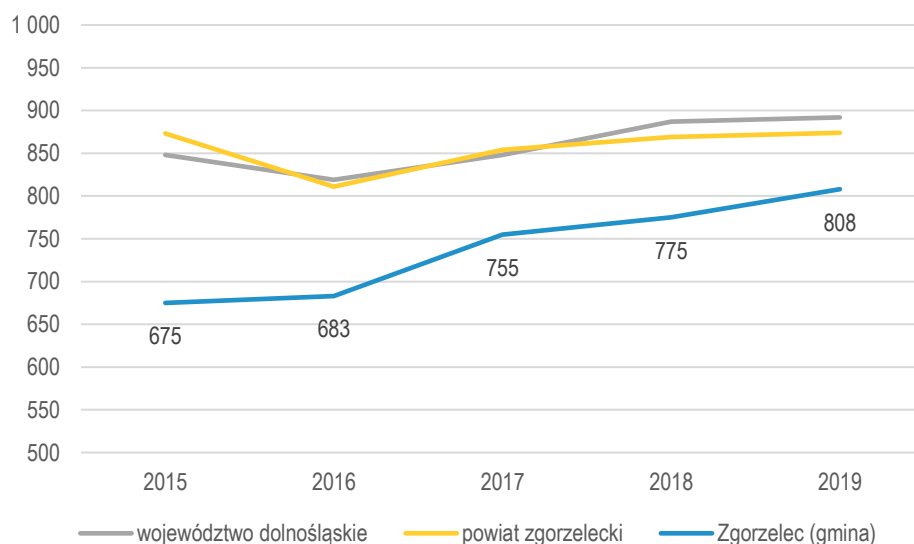
Tab. 20. Edukacja przedszkolna na terenie Miasta i Gminy Sztum – rok szkolny 2019/2020.

Nazwa placówki	Liczba dzieci*	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału
Publiczne Przedszkole „Krasnoludki” w Jędrzychowice	100	4	25,0
SP im. Wandy Chotomskiej w Łagowie	45	2	22,5
SP im. Kornela Makuszyńskiego w Osieku Łużyckim	34	2	17,0
SP im. Osadników Wojskowych w Trójcy	16	1	16,0
SP im. Jana Brzechwy w Żarskiej Wsi	37	2	18,5
Niepubliczne Przedszkole „Chatka Puchatka” w Radomierzycach	25	1	25,0
Ogółem	257	12	21,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Zgorzelcu.

*stan na 30.09.2019 r.

Wykres poniżej przedstawia wskaźnik liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Zgorzelec na tle powiatu zgorzeleckiego oraz całego województwa dolnośląskiego. Z zaprezentowanych poniżej danych wynika, że poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej w Gminie jest zdecydowanie niższy niż średnia wyznaczona dla całego powiatu oraz województwa.

Ryc. 39. Upowszechnienie edukacji przedszkolnej w Gminie Zgorzelec, powiecie zgorzeleckim oraz województwie dolnośląskim – lata 2015-2018.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Edukacja

W Gminie Zgorzelec funkcjonuje 5 publicznych szkół podstawowych: w Jerzmankach, Łagowie, Osieku Łużyckim, Trójcy, Żarskiej Wsi. Szczegółowy wykaz szkół podstawowych przedstawiony został poniżej. W roku szkolnym 2020/2021 uczęszczało do nich w sumie 594 uczniów. Największa ich część szkoliła się w SP im. Kornela Makuszyńskiego w Osieku Łużyckim oraz SP im. Sybiraków w Jerzmankach.

Tab. 21. Publiczne szkoły podstawowe na terenie Gminy Zgorzelec.

Szkoła Podstawowa	Liczba uczniów	Liczba oddziałów w szkole	Średnia wielkość oddziału
SP im. Sybiraków w Jerzmankach	155	10	15,5
SP im. Wandy Chotomskiej w Łagowie	112	6	18,7
SP im. Kornela Makuszyńskiego w Osieku Łużyckim	161	10	16,1
SP im. Osadników Wojskowych w Trójcy	79	8	9,9
SP im. Jana Brzechwy w Żarskiej Wsi	87	6	14,5
Średnia	594	8	14,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Zgorzelcu.

Tabela poniżej przedstawia wyniki, jakie uzyskali uczniowie uczęszczający do szkół podstawowych mieszczących się na terenie Gminy Zgorzelec podczas dwóch ostatnich edycji egzaminu ósmoklasisty (2019 i 2020). Ich analiza wskazuje, że poziom kształcenia szkół podstawowych w Gminie jest niższy niż średnie wyniki osiągane przez szkoły z rejonu powiatu zgorzeleckiego oraz województwa dolnośląskiego.

Tab. 22. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Zgorzelec.

Szkoła Podstawowa	j. polski		matematyka		j. niemiecki		j. angielski	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
SP im. Sybiraków w Jerzmankach	52,8%	55,6%	32,2%	36,7%	38,5%	41,2%	51,4%	63,6%
SP im. Kornela Makuszyńskiego w Osieku Łużyckim	52,9%	51,8%	32,0%	40,7%	38,1%	35,0%	bz*	89,0%
Gmina Zgorzelec	52,8%	54,7%	32,1%	37,6%	38,3%	39,6%	51,4%	68,4%
powiat zgorzelecki	55,2%	52,7%	37,3%	38,3%	39,6%	44,9%	55,6%	51,8%
województwo dolnośląskie	61,2%	58,8%	43,5%	44,5%	41,4%	44,0%	60,0%	55,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Zgorzelcu.

*bz – brak zdających

Istniejąca na terenie Gminy infrastruktura oświatowa w całości zabezpiecza potrzeby mieszkańców, w zakresie ilości miejsc przeznaczonych dla uczniów na poszczególnych etapach ich nauki i rozwoju. Obecnie pozostaje ona jednak niewykorzystana w pełni. Istotnym problem w funkcjonowaniu gminnych placówek oświatowych jest bowiem odpływ dzieci oraz młodzieży do placówek zlokalizowanych na terenach innych gmin – w szczególności do Miasta Zgorzelca. Ocenia się, że w poszczególnych latach wynosi on od 30% do 40% całkowitej liczby dzieci w wieku szkolnym. Głównym powodem takiego stanu rzeczy jest podejmowanie przez rodziców tych dzieci pracy zawodowej poza terenem Gminy Zgorzelec. Wówczas, ze względów logistycznych, dzieci dowożone są przez tych rodziców także do szkół zlokalizowanych na terenach miejscowości, gdzie wykonują oni swoje obowiązki zawodowe. Aby przeciwdziałać temu zjawisku w ostatnich latach podjęto szereg działań zmierzających do uatrakcyjnienia oferty edukacyjnej gminnych placówek oświatowych: przeprowadzono remonty szkół powiązane także z doposażeniem sal lekcyjnych w najnowocześniejsze pomoce naukowe, wzbogacono ofertę zajęć pozalekcyjnych, wprowadzono możliwość darmowych wyjazdów na basen i lodowisko oraz dofinansowań do udziału w koloniach i półkoloniach. Uczniowie z obszaru Gminy mają także możliwość darmowego dojazdu do szkół i przedszkoli.

Najlepsi uczniowie szkół podstawowych na terenie Gminy mają możliwość skorzystania z systemu stypendiów przyznawanych za osiągnięcie szczególnie wyników w nauce lub osiągnięć sportowych. W roku szkolnym 2019/2020 stypendia te przyznano w sumie 38 osobom.

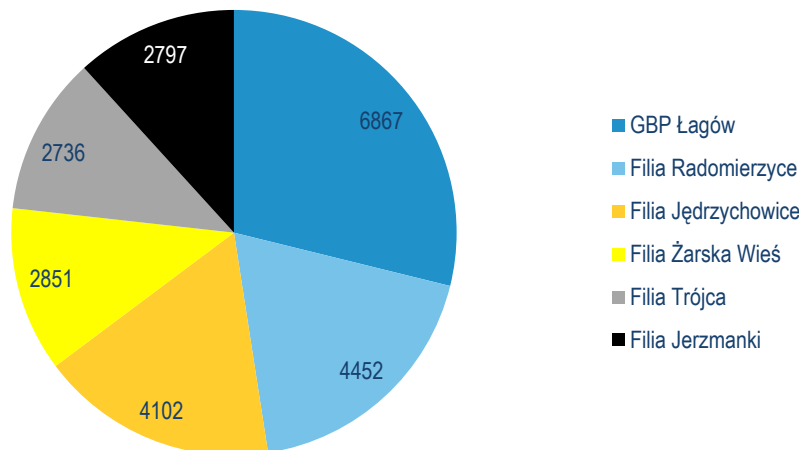
Kultura

Organizatorem i koordynatorem oraz współorganizatorem zdecydowanej większości przedsięwzięć kulturalnych na terenie Gminy jest Gminny Ośrodek Kultury w Zgorzelcu z/s w Radomierzycach. Do jego podstawowych zadań należy rozpoznanie oraz rozbudzenie potrzeb kulturalnych, kształtowanie wzorów aktywnego uczestnictwa w kulturze, organizowanie przedsięwzięć kulturalnych oraz różnorodnych form edukacji artystycznej i kulturalnej skierowanej do wszystkich mieszkańców Gminy Zgorzelec, bez ograniczenia wiekowego.

Działalność ośrodka koncentruje się wokół organizacji przedsięwzięć, które sprzyjają rozwojowi życia kulturalnego oraz promują Gminę na zewnątrz. Można do nich zaliczyć przede wszystkim systematycznie organizowane dożynki i festyny gminne, Konkurs Kolęd i Pastoralek, Spotkanie Wielkanocne, Sołecki Turniej Kulinaryny lub wycieczki dla dzieci z miejscowości położonych na terenie Gminy.

Na obszarze Gminy funkcjonuje także Gminna Biblioteka Publiczna w Łagowie oraz jej liczne filie biblioteczne położone w gminnych wsiach. Do podstawowych zadań Biblioteki należy gromadzenie, opracowywanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych, udostępnianie zbiorów bibliotecznych oraz popularyzacja książki i czytelnictwa.

W zbiorach bibliotek zlokalizowanych na terenie Gminy Zgorzelec, na koniec 2019 r., znajdowało się 23 805 pozycji, z czego największa ich część w Łagowie (28,8%), Radomierzycach (18,7%) i Jędrzychowicach (17,2%). Księgozbiór bibliotek jest stale aktualizowany – dokonuje się zakupu nowych pozycji oraz wycofuje z użycia pozycje stare, zniszczone i nieaktualne. W 2019 r. zakupiono 743 nowych pozycji oraz ubytkowano 3 110 woluminów.

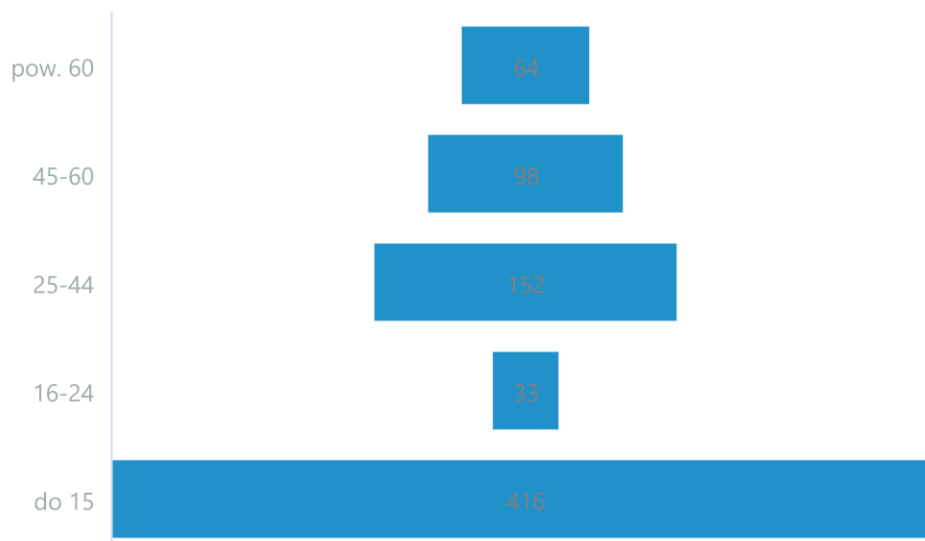

Ryc. 40. Księgozbiór bibliotek na terenie Gminy Zgorzelec – stan na koniec 2019 r.

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Kultury w Zgorzelcu za 2019 r.

Gminne biblioteki udostępniają swoje zbiory czytelnikom na miejscu oraz poprzez wypożyczanie książek na zewnątrz. W 2019 r. sieć biblioteczna odwiedziło 8 967 osób. Na zewnątrz wypożyczono łącznie 8 307 woluminów. Najczęściej wypożyczane były zbiory dla dorosłych, a następnie literatura dla dzieci i młodzieży. Zbiory bibliotek gminnych zostały już skatalogowane w wersji elektronicznej (oprócz filii bibliotecznej w Żarskiej Wsi). W przyszłości planowane jest uruchomienie usługi zdalnej rezerwacji materiałów bibliotecznych do wypożyczenia oraz zdalnego przedłużania zwrotów materiałów bibliotecznych.

W 2019 r. w gminnych bibliotekach zarejestrowanych było 763 czytelników. Największa część z nich stanowiły osoby młode, w wieku szkolnym (54,5%). Drugą największą grupę stanowiły osoby w wieku 25-44 lata (19,9%). Najrzadziej z usług bibliotek gminnych korzystają osoby w wieku 16-24 lata (łącznie 4,3%).

Ryc. 41. Czytelnicy według kategorii wiekowych.

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Kultury w Zgorzlecu za 2019 r.

Biblioteka Gminna prowadzi także działalność kulturalną w zakresie organizacji wystaw nowych książek (forma informacji oraz promocji najnowszych publikacji) oraz spotkań z dziećmi z działających na terenie Gminy przedszkoli. Biblioteka czynnie współpracuje z innymi jednostkami podczas organizacji spotkań autorskich oraz uczestniczy w kampaniach społecznych z zakresu promocji czytelnictwa.

Działalność kulturowa na terenach poszczególnych sołectw koncentruje się wokół zlokalizowanych tam wiejskich świetlic. Przy świetlicach działają Koła Gospodyń Wiejskich, lokalne stowarzyszenia czy Rady Sołeckie. W ich budynkach organizowane są liczne wydarzenia okolicznościowe, festyny, zebrania wiejskie, szkolenia i imprezy integracyjne. Oprócz tego odbywają się tam również zajęcia stałe (np. zajęcia rękodzielnicze, aerobik). Wynajęcie świetlicy odbywa się na wniosek zainteresowanej osoby lub organizacji i może przyjmować formę bezpłatną lub odpłatną. Świetlice wiejskie zlokalizowane są na terenie większości sołectw, jednak znaczna ich część wymaga remontu lub modernizacji.

Turystyka, rekreacja i sport

Za realizację zadań własnych Gminy w zakresie rozwoju i promocji kultury fizycznej, turystyki i rekreacji odpowiedzialne jest Centrum Rekreacyjno-Turystyczne z siedzibą w Radomierzycach. Głównym celem jego działalności jest upowszechnianie masowej turystyki, rekreacji i sportu oraz promowanie zdrowego stylu życia i aktywnego spędzania wolnego czasu wśród mieszkańców jednostki.

Do dyspozycji Centrum pozostaje wielofunkcyjny obiekt, w którym znajduje się zadaszona scena widowiskowo-koncertowa z 200 miejscami siedzącymi, plac zabaw, wiata grillowa na ok. 60 osób, kiosk informatyczny oraz piaszczysta plaża, na której można organizować różne gry i zabawy, w tym mecze plażowej piłki nożnej i siatkowej. W ramach CRT funkcjonuje także wypożyczalnia rowerów dzieci, dorosłych i rodzin z dziećmi. Jednostka organizuje także indywidualne i grupowe spływy kajakowe Nysą Łużycką.

CRT jest także operatorem innych obiektów sportowych zlokalizowanych na terenie Gminy. Można do nich zaliczyć przede wszystkim wielofunkcyjny obiekt sportowy „ŁOŚ” w Łagowie, który w miesiącach zimowych wykorzystywany jest jako lodowisko, a w miesiącach letnich użytkowany jest jako plac zabaw ze strefą jazdy na rolkach lub miejsce organizacji innych imprez sportowo-rekreacyjnych. Na terenie obiektu funkcjonuje także wypożyczalnia sprzętu. Ponadto CRT jest administratorem boisk sportowych „Apisu” Jędrzychowice, „Iskry” Łagów, LSZ Ręczyn oraz boiska sportowego w Jerzmankach.

W 2019 na obiektach CRT w Radomierzycach odbyło się 14 dużych wydarzeń sportowych, turystycznych, rekreacyjnych i kulturalnych. Zorganizowano 18 grupowych spływów kajakowych (318 wypożyczeń kajaków). Zanotowano także 1990 wypożyczeń rowerów oraz odnotowano ponad 50 000 wejść na lodowisko/rolkowisko. Na podstawie tych danych szacuje się, że z ofert jednostki skorzystało kilkanaście tysięcy osób.

Omawiane dane świadczą o tym, że na terenie Gminy sukcesywnie rośnie zainteresowanie różnymi formami aktywnego wypoczynku i spędzania wolnego czasu. Zmienia się model spędzania wolnego czasu. Mieszkańcy Gminy i turyści coraz chętniej korzystają z bazy turystyczno-rekreacyjnej znajdującej się na terenie Gminy.

CRT aktywnie współpracuje z organizacjami pozarządowymi przy planowaniu i organizacji imprez rekreacyjno-kulturalnych dedykowanych mieszkańcom Gminy. Wśród jego partnerów można wskazać Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Łagów „Błękitne Kamizelki”, Stowarzyszenie „Wspólna Przyszłość” z Mikułowej oraz 10 Grunwaldzką Drużynę Harcerską „Kocia Skala” z Zawidowa.

Gmina Zgorzelec posiada cenne walory krajobrazowe umożliwiające jej rozwój turystyki lokalnej, weekendowej oraz oferty spędzania czasu wolnego. Jako partner wiodący zrealizowała w partnerstwie międzynarodowym projekt „Przygoda z Nysą – zagospodarowanie pogranicza polsko-niemieckiego”. Projekt koncentruje się na wyrównywaniu standardów turystycznych w Unii Europejskiej oraz tworzeniu optymalnych warunków do realizacji współpracy transgranicznej w zakresie rozwoju turystyki i zacieśniania kontaktów pomiędzy mieszkańcami współpracujących ze sobą samorządów i instytucji. Projekt zakłada poprawę jakości bazy turystycznej poprzez rewitalizację istniejących szlaków rowerowych, wodnych i konnych oraz budowę nowych szlaków turystycznych. Projekt realizowany jest przez dziewięciu partnerów: Gminę Zgorzelec, Powiat Görlitz, Gminę Krauschwitz, Kulturinsel Einsiedel e.V., Powiat Żarski, Gminę Łęknica, Miasto Zgorzelec, Gminę Pieńsk oraz Nadleśnictwo Lipinki.

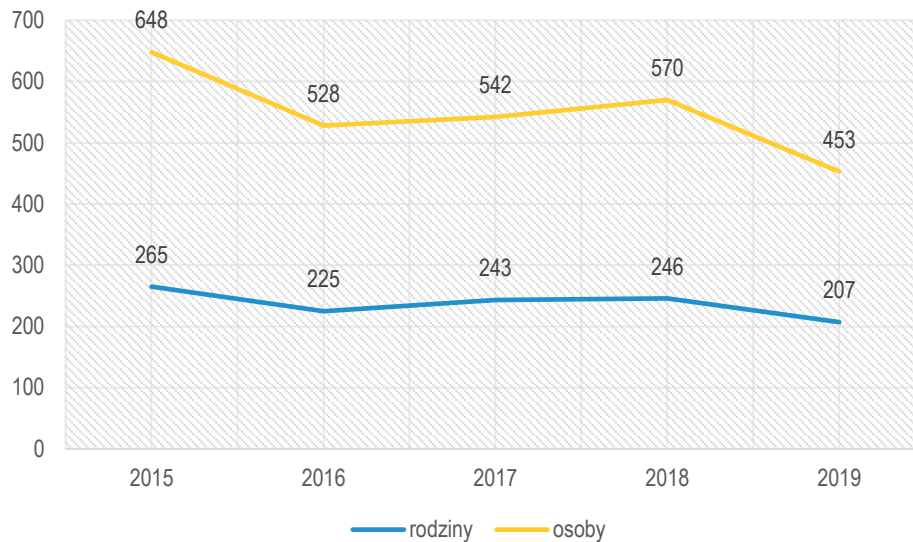
3.3. Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy Zgorzelec funkcjonują dwa zakłady podstawowej opieki zdrowotnej – w Radomierzycach i Trójcy. Dodatkowo w Żarskiej Wsi działa niepubliczny zakład opieki zdrowotnej – Przychodnia Lekarska NZOZ ARTMED. Najbliższe szpitale oraz zlokalizowane w ich obrębie stacje pogotowia znajdują się na terenie Miasta Zgorzelec. W obrębie Gminy nie zostały zlokalizowane też żadne apteki – takie funkcjonują w Mieście Zgorzelec. Jednocześnie gminne przychodnie borykają się z problemami braku odpowiednio wykwalifikowanej kadry pracowniczej. W głównej mierze wynika to z faktu, że osoby te podejmują pracę za granicą (w Niemczech i Czechach), gdzie oferowane są im znacznie wyższe płace.

Dokumentem regulującym ramy polityki zdrowotnej na terenie Gminy jest „Strategia Promocji i Profilaktyki Zdrowia dla Gminy Zgorzelec na lata 2018-2020”. Celem strategicznym, określonym w dokumencie, dla Gminy Zgorzelec do roku 2022 jest poprawa stanu zdrowia jej mieszkańców, oparta na zmianie stylu życia. W ramach realizacji zapisów „Strategii...” w Gminie organizowane są liczne wydarzenia i aktywności: „białe” soboty i niedziele, seniorom oferowane są darmowe szczepienie przeciwko grypie, uruchomiono Punkt Interwencji Kryzysowej oraz w placówkach oświatowych realizowane są liczne programy profilaktyczne.

3.4. Pomoc społeczna

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Zgorzelec odpowiedzialny jest Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Zgorzelcu (GOPS). Celem jego działalności jest umożliwienie rodzinom i osobom przewyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia, wspierania osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także zapobieganie tym sytuacjom przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. W 2019 r. w ośrodku zatrudnionych było 12 osób, w tym 3 pracowników socjalnych (średnio 1 pracownik socjalny na 2 839 mieszkańców Gminy).

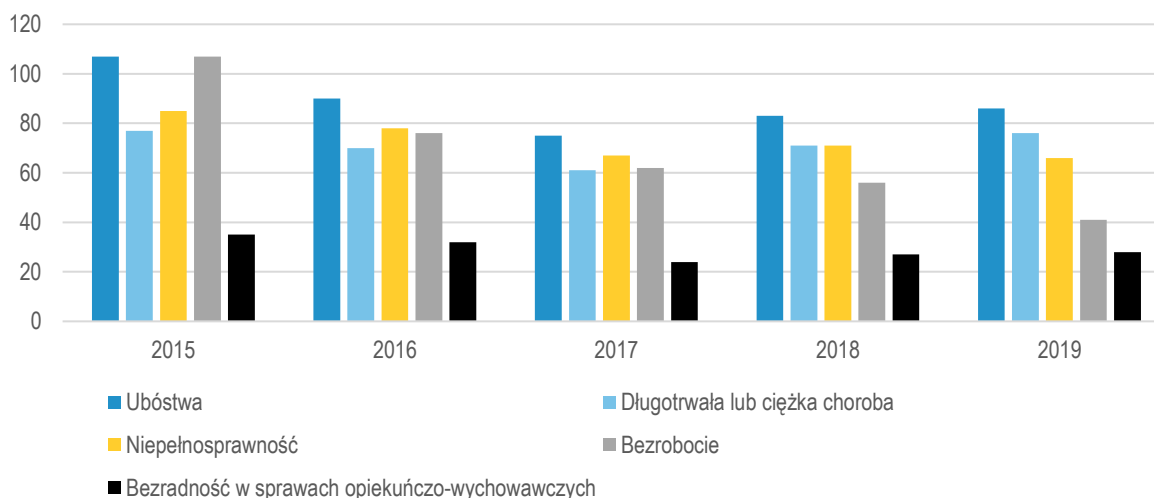
Ryc. 42. Liczba podopiecznych GOPS w Zgorzelcu w latach 2015-2019.

Źródło: „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2019”, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zgorzelcu.

Analizując szczegółowe dane dotyczące liczby podopiecznych GOPS w Zgorzelcu w latach 2015-2019 można zauważyć tendencję w zakresie zmniejszania się liczby rodzin oraz osób objętych pomocą społeczną. W 2015 r. było to 265 rodzin i 648 osób, natomiast w 2019 r. – 207 rodzin i 453 osoby. W opisywanej perspektywie czasowej spadek liczby rodzin i osób znajdujących się w ewidencji osób korzystających z pomocy społecznej wyniósł odpowiednio 21,9% oraz 30,1%. Ponadto w 2019 r. na jednego pracownika socjalnego GOPS przypadało średnio 69 rodzin oraz 151 osób.

Należy zwrócić uwagę na zmieniającą się charakterystykę obecnych odbiorców wsparcia i pomocy. Wśród najważniejszych powodów objęcia poszczególnych osób pomocą GOPS można wymienić: ubóstwo, długotrwałą lub ciężką chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Na przestrzeni analizowanych lat (wykres poniżej), pomimo ogólnego spadku osób korzystających z pomocy społecznej, wciąż występowały beneficjenci, którzy wymagali wieloaspektowej pomocy. Znacząco spadła liczba rodzin, którym należało udzielić pomocy z tytułu występującego wśród ich członków bezrobocia, niepełnosprawności, ubóstwa i bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych (choć w dwóch ostatnich przypadkach od 2017 r. odnotowuje się ponowny wzrost liczby rodzin objętych pomocą z tego tytułu). Na podobnym poziomie utrzymuje się natomiast liczba rodzin, w których występuje problem długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Powyższe tendencje oraz zmiany demograficzne zachodzące w społeczeństwie wpływają na zmiany kierunków działań w zakresie pomocy społecznej i wsparcia osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Głównym uwarunkowaniem kształtującym powyższe przesłanki jest proces starzenia się społeczeństwa, co skutkuje ukierunkowaniem się na wsparcie osób starszych, długotrwale chorych i niepełnosprawnych. Coraz silniej zaznacza się konieczność zapewnienia opieki seniorom, którzy są jej pozbawieni ze strony rodziny, bądź posiadana przez nich rodzina nie jest w stanie zapewnić im takiego wsparcia. Wzrasta liczba osób wymagających pomocy udzielanej w ramach Domów Pomocy Społecznej. Konieczne jest także zapewnienie specjalistycznego wsparcia rodzinom przeżywającym problemy opiekuńczo-wychowawcze.

Ryc. 43. Najczęstsze powody korzystania z pomocy społecznej przez jej beneficjentów na terenie Gminy Zgorzelec.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Sprawozdań półrocznych i rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach”.

Pomoc społeczna to nie tylko wsparcie finansowe osób i rodzin potrzebujących pomocy, ale także pomoc instytucjonalna, świadczona przez wyspecjalizowane placówki pomocy społecznej. Na terenie Gminy Zgorzelec działalności nie prowadzi jednak żadna instytucja pomocy społecznej, finansowana z jej budżetu. Mieszkańcy Gminy wymagający specjalistycznej pomocy w tym zakresie kierowani są do jednostek powiatowych lub zlokalizowanych na terenie gmin ościennych.

Poza standardowym wsparciem wynikającym z przepisów prawa, w tym w szczególności ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej wprowadzone są przez MGOPS innowacyjne formy pomocy skierowanej do jej mieszkańców. W Gminie Zgorzelec prowadzone są programy Asystenta Rodziny oraz Koordynatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Gmina uczestniczy także w wieloletnich programach osłonowych „Posiłek w domu i w szkole” oraz „Pomoc gminy w zakresie dożywiania”.

W Gminie realizowana jest Ogólnopolska Karta Seniora. Karta przeznaczona jest dla osób w wieku 60+ i upoważnia jej posiadacza do zniżek m.in. w sanatoriach, uzdrowiskach, przychodniach czy gabinetach rehabilitacji. Na terenie Gminy funkcjonują obecnie dwa Kluby Seniora „SENIOR+” – w Tylicach i Gozdaninie. Placówki swoją ofertę kierują do osób w wieku 60+, które są żyć w sposób twórczy i aktywny. Placówki posiadają infrastrukturę pozwalającą na aktywne spędzanie wolnego czasu, a także zaktywizowanie i zaangażowanie seniorów w działania samopomocowe na rzecz środowiska lokalnego. Każdy z klubów przeznaczony jest dla 20 osób. W Jędrzychowicach funkcjonuje natomiast Dom Aktywnego Seniora „Nieźle ziółko”. Dodatkowo GOPS obecnie kontynuuje edycję programu „Wspieraj Seniora”, którego celem jest zapewnienie wsparcia osobom w wieku 70+ polegającego na dostarczeniu im zakupów zgodnie ze wskazanym przez nich zakresem.

Zwykle usługi opiekuńcze realizowane są w miejscu zamieszkania podopiecznego przez opiekunki zatrudnione w GOPS. Świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi zlecono organizacji pozarządowej (Fundacji „Nasze dzieci” ze Zgorzelca) w trybie działalności pożytku publicznego.

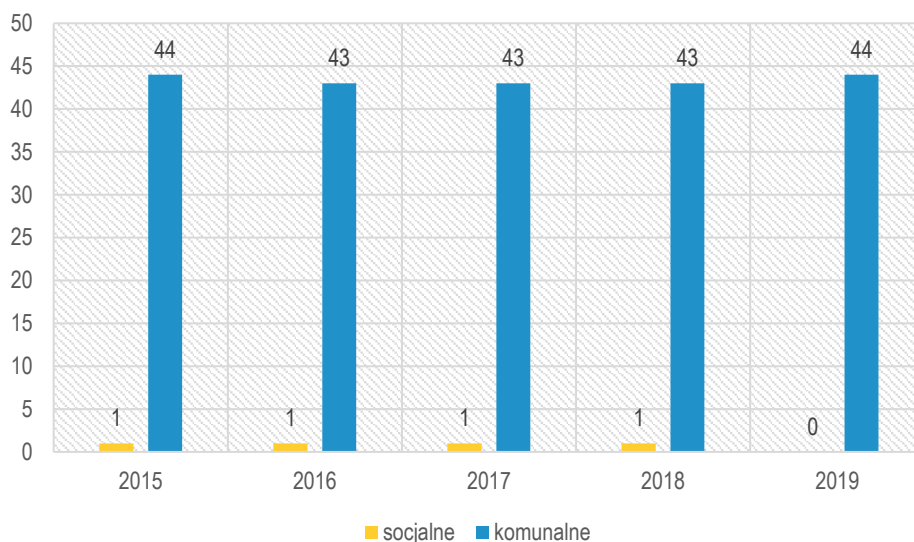
Formą wsparcia rodzin wielodzietnych, funkcjonująca na terenie Gminy, jest Karta Dużej Rodziny. Uprawnione do korzystania ze zniżek w instytucjach prywatnych i publicznych są rodzice (a także prawni opiekunowie i osoby prowadzące rodzinny dom dziecka), którzy mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci.

Wśród głównych dokumentów i programów określających ramy działań podejmowanych na rzecz walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym na terenie Gminy można wymienić:

- Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,

- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie oraz
- Gminny Program Wspierania Rodziny.

W 2019 r. zasób Gminy obejmował 44 mieszkania komunalne (w tym żadnego mieszkania socjalnego). W tym samym roku złożono także 4 nowe wnioski dotyczące przyznania takiego mieszkania. Średni czas oczekiwania na otrzymanie mieszkania komunalnego wynosił w 2019 r. 50 miesięcy. W 2019 r. w części lokali komunalnych przeprowadzone zostały roboty konserwacyjno-remontowe oraz prace związane z usuwaniem awarii i ich skutków. Remonty objęły także wymianę instalacji i urządzeń elektrycznych, wodno-kanalizacyjnych i grzewczych.

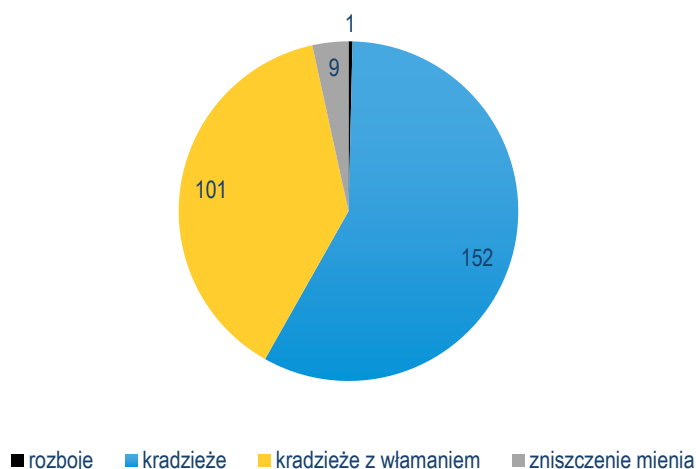

Ryc. 44. Liczba mieszkań socjalnych i komunalnych pozostających w zasobie Gminy Zgorzelec w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Zgorzelcu.

3.5. Bezpieczeństwo publiczne i otoczenie gminy

Na obszarze Gminy Zgorzelec nie został zlokalizowany żaden posterunek policji. Najbliższy znajduje się w Mieście Zgorzelcu i stanowi Siedzibę Komendy Powiatowej Policji. W 2019 r. na terenie Gminy Zgorzelec stwierdzono 263 przestępstwa i było to o 56 zdarzeń więcej niż w roku 2018. Najczęściej występującymi przestępstwami na terenie Gminy były kradzieże oraz kradzieże w włamaniam.

Ryc. 45. Zdarzenia przestępcze w podstawowych kategoriach w Gminie Zgorzelec w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji Komendy Powiatowej Policji w Zgorzelcu.

W 2019 r. na drogach Gminy Zgorzelec doszło do 17 wypadków, w których śmierć poniosło 8 osób, a 15 kolejnych zostało rannych. Dodatkowo odnotowano 618 kolizji. Najczęstszymi powodami wystąpienia wypadków drogowych były niedostosowanie prędkości do warunków jazdy, nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu oraz niezachowanie bezpiecznej odległości od poprzedzającego pojazdu. W przypadku kolizji drogowych, wśród najczęstszych powodów ich wystąpienia, można wyróżnić: nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu, niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami oraz nieprawidłowe cofanie.

Na obszarze Gminy brak jest jednostek Państwowej Straży Pożarnej. Najbliższa jej jednostka – Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej znajduje się w Zgorzelcu. Teren Gminy Zgorzelec zabezpiecza bezpośrednio 10 strażaków pracujących w systemie zmianowym w JRG Zgorzelec. Dodatkowo, w przypadku zdarzeń o dużych rozmiarach, działania ratowniczo-gaśnicze może wspomóc 6 strażaków z JRG Bogatynia. Na terenie Gminy Zgorzelec funkcjonują za to dwie jednostki ochotniczej straży pożarnej, które zostały ujęte w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym – OSP Trójca oraz OSP Radomierzyce. Dodatkowo, poza KSRG, funkcjonują jednostki OSP w Gronowie oraz Sławnikowicach. Ochotnicze Straże Pożarne na terenie Gminy liczyły w 2019 r. 160 członków zwyczajnych, w tym 14 kobiet, oraz 3 członków wspierających i 4 honorowych. Do jednostek operacyjno-technicznych należało 66 strażaków, którzy biorą bezpośredni udział w działaniach ratowniczych.

W 2019 r. strażacy z OSP Trójca brali udział w 111 akcjach (w tym 39 pożarów), natomiast strażacy z ORP Radomierzyce – 77 akcjach (w tym 44 pożarów). Oprócz gaszenia pożarów najczęściej strażacy ochotnicy uczestniczyli w akcjach związanych z udzielaniem pomocy poszkodowanym w wypadkach drogowych, usuwania z dróg drzew powalonych przez wichurę, likwidowania skutków zanieczyszczeń ekologicznych, gniazd os i szerszeni.

Teren zajmowany przez Gminę Zgorzelec został włączony do Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Gmina aktywnie współpracuje z innymi jednostkami oraz związkami i stowarzyszeniami z rejonu Polski. Gmina należy do:

- Związku Gmin Wiejskich RP,
- Stowarzyszenia Gmin Polskich „Euroregion-Nysa”,
- Związku Gmin Ziemi Zgorzeleckiej,
- Stowarzyszenia Gmin Przyjaznych Energii Odnawialnej,
- Zachodniego Obszaru Integracji Województwa Dolnośląskiego,
- Zgorzeleckiego Klastra Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii i Efektywności Energetycznej (ZKlaster),
- Klastra Południowo-Zachodniego,
- Porozumienia Samorządów Subregionów Wałbrzyskiego i Jeleniogórskiego – „Deklaracja Sudecka”,
- Fundacji Pamięć Edukacja i Kultura.

Na arenie międzynarodowej Gmina współpracuje z miastem Görlitz (Niemcy) oraz Gminą Cernousy (Czechy).

Spis rycin

Ryc. 1. Województwo dolnośląskie – podział administracyjny.....	2
Ryc. 2. Mapa Gminy Zgorzelec.	3
Ryc. 3. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON na terenie.....	6
Ryc. 4. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	7
Ryc. 5. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Gminie Zgorzelec oraz innych gminach województwa dolnośląskiego o zbliżonej liczbie ludności w latach 2015-2019.	8
Ryc. 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.....	9
Ryc. 7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Zgorzelec oraz innych gminach województwa dolnośląskiego o zbliżonej liczbie ludności w latach 2015-2019.	10
Ryc. 8. Udział osób w wieku produkcyjnym mobilnym w ogólnej liczbie mieszkańców w Gminie Zgorzelec oraz innych gminach województwa dolnośląskiego o zbliżonej liczbie ludności w latach 2015-2019.	11
Ryc. 9. Wyniki budżetu Gminy Zgorzelec w latach 2015-2019.....	11
Ryc. 10. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Zgorzelec, powiecie zgorzeleckim	12
Ryc. 11. Dochody ogółem na 1 mieszkańca Gminie Zgorzelec oraz innych gminach województwa	13
Ryc. 12. Struktura dochodów budżetu Gminy Zgorzelec w latach 2015-2019.	13
Ryc. 13. Struktura dochodów budżetu Gminy Zgorzelec w latach 2015-2019.	14
Ryc. 14. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatków ogółem w Gminie Zgorzelec, powiecie zgorzeleckim	15
Ryc. 15. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatków ogółem w Gminie Zgorzelec oraz innych gminach województwa dolnośląskiego o zbliżonej liczbie ludności w latach 2015-2019.	15
Ryc. 16. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Zgorzelec na lata 2021-2028.....	16
Ryc. 17. Korzystający z sieci wodociągowej w Gminie Zgorzelec, powiecie zgorzeleckim oraz województwie dolnośląskim – rok 2019.....	17
Ryc. 18. Korzystający z sieci wodociągowej w Gminie Zgorzelec oraz innych gminach wiejskich województwa dolnośląskiego o zbliżonej liczbie mieszkańców – rok 2019.	17
Ryc. 19. Korzystający z sieci kanalizacyjnej w Gminie Zgorzelec, powiecie zgorzeleckim oraz województwie dolnośląskim – rok 2019.....	18
Ryc. 20. Korzystający z sieci kanalizacyjnej w Gminie Zgorzelec oraz innych gminach wiejskich województwa dolnośląskiego o zbliżonej liczbie mieszkańców – rok 2019.	19
Ryc. 21. Odsetek osób objętych systemem gospodarowania odpadami w ogólnej	20
Ryc. 22. Korzystający z sieci gazowniczej w Gminie Zgorzelec, w powiecie zgorzeleckim oraz województwie dolnośląskim – rok 2019.....	21
Ryc. 23. Korzystający z sieci gazowniczej w Mieście i Gminie Sztum oraz innych gminach województwa dolnośląskiego o zbliżonej liczbie mieszkańców – rok 2019.	22
Ryc. 24. Obszary Natura 2000 na terenie Gminy Zgorzelec.	23
Ryc. 25. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjny, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Zgorzelec w latach 2015-2019.....	28
Ryc. 26. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Zgorzelec – porównanie lat 2015 i 2019.....	28
Ryc. 27. Prognoza liczby mieszkańców w Gminie Zgorzelec w perspektywie do roku 2030.....	29
Ryc. 28. Upowszechnienie edukacji przedszkolnej w Gminie Zgorzelec,.....	30
Ryc. 29. Księgozbiór bibliotek na terenie Gminy Zgorzelec – stan na koniec 2019 r.	32
Ryc. 30. Czytelnicy według kategorii wiekowych.....	33
Ryc. 31. Liczba podopiecznych GOPS w Zgorzelcu w latach 2015-2019.	35
Ryc. 32. Najczęstsze powody korzystania z pomocy społecznej przez jej beneficjentów na terenie Gminy Zgorzelec.	36
Ryc. 33. Liczba mieszkań socjalnych i komunalnych pozostających w zasobie Gminy Zgorzelec w latach 2015-2019.	37
Ryc. 34. Zdarzenia przestępcze w podstawowych kategoriach w Gminie Zgorzelec w 2019 r.	37

Spis tabel

Tab. 1. Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2015-2019 na terenie Gminy Zgorzelec.	4
Tab. 2. Podmioty zarejestrowane w bazie REGON na terenie powiatu zgorzeleckiego oraz Gminy Zgorzelec – stan na koniec 2019 roku.	6
Tab. 3. Struktura przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie Gminy Zgorzelec wg liczby zatrudnianych osób w latach 2015-2019.	8
Tab. 4. Bezrobotni zarejestrowani na terenie Gminy Zgorzelec w podziela na kobiety i mężczyzn – lata 2015-2019.	10
Tab. 5. Liczba osób w wieku produkcyjnym mobilnym oraz jej udział w ogólnej liczbie mieszkańców w Gminie Zgorzelec w latach 2015-2019.	10
Tab. 6. Ważniejsze kategorie dochodów podatkowych, opłat lokalnych, udziały w podatkach centralnych oraz innych kategorii dochodów własnych w Gminie Zgorzelec w latach 2015-2019.	14
Tab. 7. Wodociągi na terenie Gminy Zgorzelec.	16
Tab. 8. Stan gospodarki odpadami w Gminie Zgorzelec w latach 2015-2019.	19
Tab. 9. Wyniki klasyfikacji strefy dolnośląskiej pod kątem ochrony zdrowia w 2019 r.	24
Tab. 10. Zmiana liczby ludności w Gminie Zgorzelec na tle województwa dolnośląskiego oraz innych gmin powiatu zgorzeleckiego w latach 2015-2019.	25
Tab. 11. Ludność na terenie Gminy Zgorzelec wg płci w latach 2015-2019.	25
Tab. 12. Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w Gminie Zgorzelec na tle województwa dolnośląskiego oraz innych gmin powiatu zgorzeleckiego w latach 2016-2019.	26
Tab. 13. Migracje wewnętrzne i zewnętrzne na terenie Gminy Zgorzelec w latach 2016-2019.	26
Tab. 14. Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w Gminie Zgorzelec na tle województwa dolnośląskiego oraz innych gmin powiatu zgorzeleckiego w latach 2015-2019.	27
Tab. 15. Wskaźniki udziału mieszkańców w wieku kreatywnym oraz senioralnego obciążenia demograficznego dla Gminy Zgorzelec – porównanie lat 2015 i 2019.	29
Tab. 16. Edukacja przedszkolna na terenie Miasta i Gminy Sztum – rok szkolny 2019/2020.	30
Tab. 17. Publiczne szkoły podstawowe na terenie Gminy Zgorzelec.	31
Tab. 18. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Zgorzelec.	31

Załącznik 2: Ankieta

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021-2030

Szanowni Państwo,

W związku z przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Zgorzelec na lata 2021 - 2030, zwracamy się z prośbą o wypełnienie poniższej anonimowej ankiety. Państwa opinie i uwagi, wyrażone przy jej pomocy, posłużą do zaplanowania działań niezbędnych do rozwoju naszej Gminy!

Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych.

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.

Społeczeństwo							
Jak oceniasz:		Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy?							
Skuteczność działania pomocy społecznej?							
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?							
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?							
Dostęp do żłobków/klubów malucha?							
Jakość opieki żłobkowej na terenie gminy?							
Jakość infrastruktury żłobkowej na terenie gminy?							
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę? (DPS, Klub Seniora)?							
Wsparcie dużych rodzin (Karta Dużej Rodziny, inne świadczenia)?							
Wsparcie osób niesamodzielnych?							
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy?							
System komunikacji władz gminy z mieszkańcami (strona internetowa, BIP, gazeta samorządowa)?							
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy?							
Funkcjonalność budynków administracji publicznej?							
Działalność rad sołeckich?							
Działalność gminy w zakresie profilaktyki uzależnień (punkt konsultacyjny, dostępność do komisji, poradni)?							
Gospodarka							
Jak oceniasz:		Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy?							
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?							
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy?							
Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy?							
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?							
Dostępność usług na terenie gminy?							
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w gminie?							
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji?							

Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?							
Środowisko i przestrzeń							
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Estetykę swojej gminy?							
Jakość powietrza w gminie?							
Ofertę gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?							
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?							
Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)?							
Czystość terenów zieleni (lasów, parków)?							
Świadomość ekologiczną mieszkańców?							
System odbioru odpadów na terenie gminy?							
Efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?							
Walory środowiska przyrodniczego w gminie?							
Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy?							
Infrastruktura techniczna							
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Stan dróg w gminie?							
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?							
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?							
Jakość sieci wodociągowej?							
Jakość sieci kanalizacyjnej?							
Jakość sieci gazowej?							
Jakość oświetlenia ulicznego?							
Dostęp do Internetu w gminie?							
Turystyka i rekreacja							
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Atrakcyjność turystyczną gminy?							
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w gminie?							
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?							
Poziom bazy gastronomicznej?							
Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych ?							
System ścieżek rowerowych?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?							
Działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?							
Edukacja i kultura							

Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Dostęp do edukacji przedszkolnej?						
Jakość edukacji przedszkolnej w gminie?						
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy?						
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy?						
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy?						
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy?						
Organizację dowozu dzieci do szkół?						
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie?						
Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie? (godziny i dni otwarcia, itp.)						
Działalność domu kultury i biblioteki?						
Działalność świetlic wiejskich?						

Część II:**1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w gminie w ciągu najbliższych lat:**

- poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego na terenie gminy
- rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
- rozbudowa oświetlenia ulicznego
- rozwój infrastruktury sportowej
- budowa i modernizacja sieci wodociągowej
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- rozwój sieci gazowej
- budowa i modernizacja świetlic wiejskich
- rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
- poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy
- zwiększenie dostępu do Internetu
- wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- stworzenie dodatkowej liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
- stworzenie miejsc / dodatkowej liczby miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- poprawa dostępu do usług medycznych
- zmniejszenie bezrobocia
- promocja gminy
- inwestycje w rozwój turystyki

- budowa obwodnicy
- podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- zwiększenie dostępności przedszkoli
- zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- poprawa bezpieczeństwa publicznego
- rozwój kultury
- aktywizacja osób starszych
- inne (*jakie?*)

Część III:

1. Co Pani/Pana zdaniem powinno być wizytówką gminy?

.....

Metryczka

Płeć: kobieta   mężczyzna

Wiek: poniżej 18 lat   18-25 lat   26-35 lat   36-45 lat   46-55 lat   56-65 lat
 powyżej 65 lat

Zatrudnienie:

uczeń/student   rolnik   przedsiębiorca   osoba pracująca   osoba bezrobotna
 emeryt / rencista   inne (*jakie?*) .....

Zamieszkanie:

jestem mieszkańcem gminy   nie jestem mieszkańcem gminy

Zamieszkanie:

jestem mieszkańcem miasta   jestem mieszkańcem wsi

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna

CEL STRATEGICZNY I: GMINA ZGORZELEC DOBRYM MIEJSCEM DO ZAMIESZKANIA					
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK/NIE)
1.1. Poprawa systemu komunikacji w Gminie Zgorzelec	1) Budowa, rozbudowa i modernizacja dróg gminnych oraz pozostałej infrastruktury przydrożnej				
	2) Współpraca z Zarządem Dróg Powiatowych i Wojewódzkich w zakresie budowy, rozbudowy i modernizacji dróg powiatowych i wojewódzkich				
	3) Rozbudowa systemu ścieżek i dróg rowerowych na obszarze Gminy				
	4) Współpraca z gminami ościennymi i powiatem zgorzeleckim mająca na celu utworzenie wspólnej sieci transportu zbiorowego				
	5) Budowa kanałów technologicznych i chodników przy drogach gminnych				
1.2. Rozbudowa infrastruktury technicznej na obszarze Gminy Zgorzelec	1) Modernizacja i rozbudowa istniejącej sieci wodociągowej				
	2) Modernizacja i rozbudowa istniejącej i budowa nowej sieci kanalizacyjnej				
	3) Budowa lokalnych kontenerowych oczyszczalni ścieków				
	4) Tworzenie warunków do rozbudowy sieci ciepłowniczej na obszarze Gminy Zgorzelec				
	5) Współpraca z operatorami w zakresie rozbudowy sieci gazociągowej i energetycznej na obszarze Gminy				
	6) Tworzenie warunków do rozbudowy szerokopasmowej sieci internetowej				
1.3. Poprawa jakości komponentów środowiska	1) Wsparcie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła na obszarze Gminy				
	2) Tworzenie warunków do rozbudowy instalacji OZE na obszarze Gminy				

	3) Utworzenie sieci punktów pomiarowych monitorujących jakość powietrza na obszarze Gminy				
	4) Wsparcie i egzekwowanie działań mających na celu likwidację nielegalnych wysypisk śmieci				
	5) Utrzymanie drożności i przepustowości sieci melioracyjnej na obszarze Gminy				
	6) Wsparcie działań w zakresie utworzenia systemu małej i dużej retencji				
	7) Wsparcie działań przeciwpowodziowych zwiększających bezpieczeństwo mieszkańców				
	8) Wsparcie wymiany azbestowych pokryć dachowych oraz innych elementów konstrukcyjnych zawierających azbest				
	9) Wprowadzanie elementów zielonej i błękitnej infrastruktury w przestrzeni gminnej				
	10) Zwiększenie obszarów zieleni w miejscach zamieszkania				
	11) Zachowanie, ochrona i zrównoważone wykorzystanie systemu przyrodniczego na obszarze gminy				
	12) Przeciwdziałanie degradacji środowiska leśnego				
	13) Wykorzystanie obszarów leśnych oraz ich najbliższego sąsiedztwa dla realizacji programów z zakresu rekreacji, wypoczynku, ochrony zdrowia i edukacji				
	14) Wsparcie tworzenia i utrzymania zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi				
	15) Wyznaczenie stref wejścia do lasu i tworzenie przy nich miejsc parkingowych				
	16) Zwiększenie świadomości mieszkańców poprzez edukację ekologiczną wszystkich grup wiekowych				
1.4. Optymalizacja	1) Opracowane i uchwalenie nowego Studium uwarunkowań i				

polityki przestrzennej w Gminie Zgorzelec	zagospodarowania przestrzennego Gminy Zgorzelec				
	2) Zachowanie ładu przestrzennego poprzez opracowywanie nowych i aktualizację istniejących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego				
	3) Poprawa estetyki przestrzeni i krajobrazu Gminy				
	4) Dbalność o miejsca kultu religijnego, miejsca o znaczącej wartości historycznej i kulturowej				
	5) Aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków				

CEL STRATEGICZNY II: ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY ZGORZELEC KLUCZOWYM CZYNNIKIEM WZROSTU DOBROBYTU MIESZKAŃCÓW					
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK/NIE)
2.1. Rozwój gospodarczy oparty na nowoczesnych i ekologicznych technologiach	1) Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w niezbędną infrastrukturę techniczną				
	2) Skomunikowanie terenów inwestycyjnych z głównymi drogami dojazdowymi				
	3) Zwiększenie liczby miejsc przeznaczonych pod inwestycje w zakresie przemysłu, usług i turystyki				
	4) Stworzenie komercyjnego inkubatora przedsiębiorczości we współpracy z sąsiednimi jednostkami samorządowymi, jednostkami naukowymi i badawczymi, organizacjami przedsiębiorców i pracodawców z terenu Polski (i z zagranicy)				
	5) Wsparcie rozwoju lokalnych producentów i produktów				
	6) Wsparcie działań związanych z produkcją tzw. zielonej energii				
	7) Umożliwienie przekształcania gruntów rolnych w tereny o innym przeznaczeniu				

	(lasy, tereny turystyczne, rekreacyjne, sportowe)				
	8) Dostosowanie zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego do potrzeb rozwoju przedsiębiorczości				
2.2. Rozwój turystyki, w tym turystyki zabytkowej i transgranicznej	1) Wspieranie inicjatyw związanych z budową bazy noclegowej, biwakowej i kempingowej				
	2) Wspieranie rozwoju agroturystyki				
	3) Stworzenie schroniska młodzieżowego				
	4) Połączenie oferty turystyczno-rekreacyjnej z edukacją ekologiczną (np. zagrody edukacyjne)				
	5) Tworzenie miejsc wypoczynku i rekreacji dla rodzin z dziećmi				
	6) Rozwój systemu ścieżek i traktów rowerowych połączonych z miejscami odpoczynku				
	7) Wsparcie rozwoju turystycznej bazy postojowej przy drogach wojewódzkich i krajowych				
	8) Kontynuacja działań związanych z realizacją projektów „Przygoda z Nysa” oraz „Witka-Smeda”				
	9) Opracowanie oferty turystycznej dla osób ze szczególnymi potrzebami				
	10) Podejmowanie inicjatyw i działań zmierzających do zachowania dziedzictwa historycznego				
	11) Współpraca z organizacjami samorządowymi i biurami turystycznymi w celu poprawy i rozszerzenia bazy turystycznej Gminy				
	12) Wyznaczenie stref turystycznych z preferencyjnymi warunkami funkcjonowania ze szczególnym uwzględnieniem oferty dla dzieci i młodzieży				
	13) Modernizacja istniejących i stworzenie nowych miejsc parkingowych przy kluczowych				

	obiektach turystycznych i rekreacyjnych				
	14) Budowa na bazie ŁOŚ-a miasteczka wodnego dla najmłodszych dzieci				
	15) Tworzenie w sołectwach stref rekreacyjno-wypoczynkowych i obszarów o funkcjach turystycznych				
2.3. Promocja Gminy Zgorzelec	1) Stworzenie systemu informacji o dostępnych terenach inwestycyjnych				
	2) Promocja istniejących terenów inwestycyjnych				
	3) Stworzenie interaktywnego punktu informacji turystycznej				
	4) Utrzymanie funkcjonowania biuletynu informacyjnego				
	5) Udział w targach turystycznych promujących bazę gminną				
	6) Opracowanie gminnego folderu turystycznego				
	7) Systematyczne aktualizowanie gminnych map turystycznych ze szczególnym wskazaniem i opisem atrakcji turystycznej				
	8) Sprzyjanie rozwojowi nowoczesnych technologii, w tym technologii komunikacyjnych				

CEL STRATEGICZNY III: AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE MOTOREM ROZWOJU GMINY ZGORZELEC					
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK/NIE)
3.1. Oferta edukacyjna zaspokajająca potrzeby środowiska lokalnego	1) Doposażenie gminnych placówek edukacyjnych w nowoczesne pomoce dydaktyczne				
	2) Informatyzacja procesów dydaktycznych				
	3) Opracowanie grantów i aplikacji rozszerzających ofertę edukacyjną				
	4) Wzbogacenie i modyfikacja oferty zajęć pozalekcyjnych				

	5) Rozszerzenie oferty nauki języków obcych w szkołach podstawowych				
	6) Promocja oferty placówek oświatowych				
	7) Zapewnienie szerokiej oferty pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów				
	8) Organizacja i dofinansowanie różnych form wypoczynku dla uczniów szkół podstawowych				
	9) Realizacja programów społecznych obejmujących możliwość zdobycia nowych uprawnień zawodowych i przekwalifikowania zawodowego				
3.2. Poprawa funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej na obszarze Gminy Zgorzelec	1) Zwiększenie dostępności opieki pielęgniarskiej na terenie szkół				
	2) Prowadzenie edukacji prozdrowotnej ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki stomatologicznej na terenie placówek edukacyjnych				
	3) Wspieranie działań mających na celu zwiększenie dostępności do lekarzy specjalistów, w tym do opieki psychologicznej				
	4) Prowadzenie akcji profilaktycznych wśród mieszkańców (np. białe niedziele)				
3.3. Aktywna integracja lokalnej społeczności	1) Rozwój form opieki skierowanej do osób ze szczególnymi potrzebami (seniorów, osób z niepełnosprawnościami, osób wykluczonych społecznie)				
	2) Rozwój oferty spędzania czasu wolnego skierowanej do osób ze szczególnymi potrzebami				
	3) Promocja działalności lokalnych stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich i zespołów artystycznych				
	4) Tworzenie i wspieranie inicjatyw na rzecz rozwoju zainteresowań mieszkańców				
	5) Zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej dla				

	osób ze szczególnymi potrzebami				
	6) Podejmowanie działań wspierających rodziny w trudnej sytuacji życiowej i materialnej				
	7) Wsparcie instytucji asystenta rodziny				
	8) Organizacja akcji i wydarzeń skierowanych przeciwko występującym patologiom życia społecznego				
3.4. Podniesienie poziomu świadczonych usług kulturalnych	1) Informatyzacja i digitalizacja procesów bibliotecznych				
	2) Rozszerzenie oferty usług bibliotecznych skierowanej do różnych grup jej użytkowników				
	3) Organizacja spektakli teatralnych i innych imprez kulturalnych na obszarze Gminy				
	4) Popularyzacja czytelnictwa				
	5) Organizacja lekcji bibliotecznych w gminnych bibliotekach				
	6) Dofinansowanie działalności przedszkolnych i szkolnych kół i zespołów artystycznych				
	7) Organizacja przeglądów talentów				
	8) Współpraca z instytucjami kultury i organizacjami pozarządowymi mająca na celu rozszerzenie oferty kulturalnej dla mieszkańców Gminy				
	9) Rozwój oferty świetlic wiejskich				
	10) Informatyzacja świetlic wiejskich				

